

תשורה

משמחת נישואין

של

לוי יצחק ושיומא חשא שיחיו

אסטער

פתח דבר

אנו מודים להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זכינו בנישואי צאצאינו החתן התמים הרב לוי יצחק שי' עב"ג הכלה המהוללה מרת שימא חשא תחי'.

התודה והברכה מובעת בזה לבני משפחתנו, ידידנו ומכירינו שבאו מקרוב ומרחוק להשתתף בשמחתנו כדי לשמוח אתנו יחדיו, ולברך את הזוג יחיו, ואותנו כולנו, בברכת מזל טוב, וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

על יסוד הנהגתו של כ"ק אדמו"ר מהורי"צ שחילק 'תשורה' מיוחדת בחתונת הרבי והרבנית, מוגשת בזה תשורה מיוחדת – הכוללת:

(א) **שער המשפחה:** מכתבים ומענות למשפחת החתן (הרה"ת ר' אלימלך ע"ה צויבל) ולמשפחת הכלה (הרה"ת ר' משה ע"ה וישצקי, הרה"ת ר' יצחק אליהו וזוגתו מרת רייצע ע"ה קאסאווסקי ויבלחט"א הרה"ת ר' חיים שי' פרוס). כולל מכתבים בלה"ק ואנגלית.

(ב) **שער הגהות:** א) הגהה ראשונה למכתב כללי מתחלת מ"ח תשל"ד – שנת הקהל. יצויין שאף שאין זה המהדורה הסופית, בכ"ז יש בהגהה זו כמה הוספות ושינויים, ב) הגהות על ביאור בפרש"י משיחת ש"פ וישלח תשמ"ח – שנת הקהל (כולל גם מענות על שאלות המניחים), ג) חלק מהגהות על הברכה לאחר מנחה ערב יזה"כ תשל"ט, כקביעות שנה זו.

ג) **שער כתבי יד קודש:** כמה כתי"ק, חלק גדול מהם הוראות למזכירות משנים הראשונות.

ד) **שער מכתבים באנגלית:** כמה מכתבים באנגלית מחולק לפי ענינים. תודתנו נתונה למערכת Rebbe Responsa שמסרו לנו כמה מהם ע"מ להדפיס. יש להבהיר שכמה מכתבים המתפרסמים כאן, נמצאו בארכיון מזכירות הרבי, לעומת זאת, הנוסח הסופי של מכתבים אלו, לא נבדק או נחתם על ידי הרבי ולא נשלחו לנמען המיועד, מסיבות לא ידועות. יש לקחת בחשבון את הבהרה זאת בעת קריאת מכתבים אלו.

ה) **שער מכתבים מבית חיינו:** מכתבים מהנעשה ונשמע בבית חיינו משלהי חודש אלול תש"כ עד יו"ד שבט תשכ"א, ששלח הרה"ת ר' ישעי' זוסיא פעלדמאן שליט"א לידידו יבחל"ח סב החתן הרה"ת ר' אלימלך צויבל ע"ה שלמד אז בארץ ישראל בישיבת לוד, וטרם הגיע לחצר רבינו. מכתבים אלו שימשו כאמצעי לדיווח העדכונות והוראות בפרשת ה"קבוצה" שהתחילה אז. ראוי לציין שמתוך מכתבים אלו נתגלו הרבה אוצרות בפרסום ראשון, ומהם: חלקים מיוחדים משיחות, מענות, ויחידויות פרטיות.

יצויין שרובו ככולו מהחומר מתפרסם כאן לראשונה.

הא-ל הטוב, הוא יתברך, יברך אתכם ואותנו, בתוך כלל אחינו בני"י יחיו, בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

מוקיריהם ומכבדיהם

משפחת וישצקי

משפחת אסטער

יום הבהיר יו"ד כסלו ה'תשפ"ג, שנת הקהל מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר ברוקלין, נ. י.

שער המשפחה

מכתב לחתונת א"ז של הכלה, הרב משה וישצקי עם מרת שימא חשא*

באגרות קודש כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע חיי"ג אגרת ד'תשל"ו:

מזל טוב בעד חתונתך עם בת גילו תי' ויתן השי"ת שתהיה בשעה טובה ומוצלחת ותבנו בית בישראל על יסודי ודרכי התורה ומצוות ובעשיה וקיום בפועל ממש. התחזקו ללכת בדרכי יושר, ויעזרכם השי"ת בגשמיות וברוחניות. גבורי כח עושי דברו, כי הרוצה באמת לקיים דברו ית' בתורה ומצוות הוא יתברך נותן להם גבורת הכת לעמוד בניסיון, והשי"ת יהיה בעזרם, כתוב אם אתה לומד ומה, יפרוש בשלום קרובינו [החסידיים].

(* ראה בספר "ר' משה וויטבסקער" (ע' 48 ואילך) שיש לשער כי מכתב זה מיועד אליו.

צוויבל- מאריסטאון
 מנחם מענדל שניאורטאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ.י.
 ב"ה, ר"ח שבט תשל"ג
 ברוקלין, נ.י.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn, N. Y. 11213
 Hyacinth 3-9250

הנח"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת
 שמים וכו' מוה' אלימלך שי'
 שלום וברכה!
 במענה על הודעתו אשר נולדה להם בת
 למזל טוב,
 הנה יה"ר מהשי"ת שיגדלה ביחד עם
 זוג' תי' לתורה ולחופה ולמעשים טובים מהוך
 הרחבה.

- ידוע מכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע,
 אשר מנהגנו הוא לאמר גם בלידת בת לתורה
 ולחופה ולמעשים טובים, ע"פ מרז"ל (ברכות
 יז' א) נשים במאי זכיינ באקרוי' כו' באתנוי'
 כו' ונסרינ כו'.

בברכה מזל טוב

מכתב לסב החתן להולדת אם החתן
 התאריך של המכתב הוא ר"ח שבט,
 ואילו היא נולדה בב' שבט. וראה זה
 פלא, שנתנו לה שמה של זקנתה
 שהיא רציית שלה היא בר"ח שבט!
 בכת"ק: הארה"ח, חת"ק

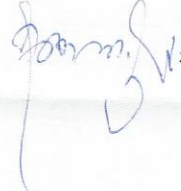
פרוס- ברוקלין
 מנחם מענדל שניאורטאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ.י.
 ב"ה, ד' שבט תשל"ה
 ברוקלין, נ.י.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn, N. Y. 11213
 Hyacinth 3-9250

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
 מוה' חיים שי'
 שלום וברכה!
 במענה על הודעתו אשר נולדה להם
 בת למזל טוב, ונקרא שמה בישראל חי' תי',
 הנה יה"ר מהשי"ת שיגדלה ביחד עם
 זוג' תי' לתורה ולחופה ולמעשים טובים
 מהוך הרחבה.

- ידוע מכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע,
 אשר מנהגנו הוא לאמר גם בלידת בת לתורה
 ולחופה ולמעשים טובים, ע"פ מרז"ל (ברכות
 יז' א) נשים במאי זכיינ באקרוי' כו' באתנוי'
 כו' ונסרינ כו'.

בברכה מזל טוב

מכתב לסב הכלה
להולדת אם הכלה

יו"ד כסלו תשפ"ג - שנת הקהל

בשלהי תשל"ז ביקש סב הכלה הסכמה וברכה בקשר לקניית בית חדש וקיבל מענה: "לקנות באם המחיר נכון".

מכיוון שלא הייתה ברכה ישירה מהרבי, הוא החליט להמתין עד שיקנה את הבית. ובכן, לאחר מספר שבועות ירד ביותר מחיר הבית ואז קנה אותו.

והנה המכתב ברכה אחרי דיווחו עם הרבי ע"ד קניית הבית

בכתי"ק: הארה"ח, להצלחה בעבוה"ק, חתי"ק

פרוס-

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, יא' תשרי תשל"ח
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה' חיים שי'

שלום וברכה!

במענה על הודעתו ע"ד הכנסס לדירה חדשה,

הנה יה"ר מהשי"ת שיהי' משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות.

בברכה
אברהם צבי

פרוס-בוסטון
Tel. HYacinth 3-9250

Cables:

מזכירות
מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן
ליובאוויטש

SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi
770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

ב"ה, כ"ד אדר"ש ה'תשל"ח
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק הצ"צ וכו'
מוה' חיים שי'

שלום וברכה!

במענה למכ' מיום ד' כ' אדר"ש ע"ד
קניית הבנין לבית חב"ד, הואיל כ"ק אדמו"ר
שליט"א לענוה:

„נת' ות"ח.
ודבר בעתו-
בסמיכות לימי הפורים אשר ליהודים
הייתה אורה גו' ויקר.
כן תהי' לנו-וככל הפירושים.
אזכיר עה"צ.

מצו"ב השתתפות (סמלית)."

בברכת כס"ס
בנימין קליין

מענה לסב הכלה בקשר לקניית בנין חדש
לבית חב"ד:

נת' ות"ח,

ודבר בעתו -

בסמיכות לימי הפורים אשר ליהודים

הייתה אורה גו' ויקר.

כן תהי' לנו - וככל הפירושים.

אזכיר עה"צ.

מצו"ב השתתפות (סמלית).

ההשתתפות הייתה שני שטרות של 100 דולר

אגרות קודש לא"ז של הכלה הרב יצחק אלי קאסאווסקי ע"ה

א.

קאסאווסקי-שימא
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כ"א אלול תשי"ח
הרה"ח אי"א נו"נ זכ"ל
מו"ה יצחק אלי ק"ה

שלום וברכה
לאחרי הפסק הכי ארוך נהקבל מכתב מו"ה אלול,
הוא חדש ברחמים, עם המצורף אליו,

ובעת רצון ייבחרוהו ובאם שיהיו על הציון הק"ה של
כ"ק מו"ה אדמו"ר יצוקללהיה נבג"ש וייע מאי"א להמסורד לו, ואחבה
לשורה טובה-החגיגה הזמן-שהצליח גם במחשבתו אודותה כותב, וכן
מהצלה בשאר העניינים אשר במכתבו.

במה שכותב אודות אינטורקנס, כמדומה שהרבה מהפסקים
בזה ומצליחים, ובפרט שהרי יש לו היכרות בחוגים שונים.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכה כתיבם ונהי"ם
מו"ה לשנה טובה ומהוקה בגשמי"ה ובהחנ"ה

בברכה

בכתי"ק:
מיום, חתי"ק

ב.

קאסאווסקי
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כ"ח כסלו תשי"ח
ברוקלין

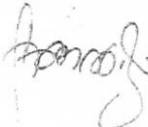
הרו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה יצחק אב"ה /ש

שלום וברכה
בנוקט פבלתי הפ"ש על ידי הטלוגים הנכבדים הרו"ח אי"א
מלקני דבני אב"ש הר"ג והרה"ח זכ"ל הרש"ל שליט"א הל"י
והר"ש שליט"א,

ובעת רצון יקרא הק"ה על הציון הק"ה של כ"ק מו"ה אדמו"ר
יצוקללה"ה נבג"ש זי"ש בהמסורד לו מתאים לתוכן כתבו.

זיה"ר שיקדים גם בזה טענינא דיומא דימי הנוכה, דמוסיף
והולך ביום עד כי גדל מאד,

ובהוראת יום השמ"ג, זאת הנוכה - כמבואר בט"ש ומהם בד"ה
ברוך שעה נטים ספ"ד באדמו"ר הצ"ש.

בברכה לשו"ת

בכתי"ק: שב
אלי, שי, חתי"ק

יו"ד כסלו תשפ"ג - שנת הקהל

ג.

קאסאקפסקי-שיקאגא
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקווי
 ברוקלין, נ.י.

ג"ה, כב' כסלו ה'תשכ"ב.
 ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ זכו'
 מוה' יצחק שי'

שלום וברכה!
 גהניתי לקבל הפ"ש ממנו ע"י הרבנים
 הו"ח אי"א עוסק בא"צ השלושה שביקרו במחנה המ'
 וגם פטרו לי בקשת ברכה פ"ג.
 ובעת ראון יזכירום על האיון הק' של
 כ"ק מו"ח אדמו"ר צדוק שלי"ה נגמ"מ זי"ע מוה"מ
 לחוכן הבקשה.
 וכאשר נקבלה הבקשה גיור בשורה,
 ימ' כסלו, גאולת רבנו הזקן, והמענה בערב ימי
 הנצחה, שכל אחד מוסיף והולך מיום ליום בגר ודור,
 הגה מן יהי' בעניניהם.
 בברכה לבשו"מ

בכתי"ק: חתי"ק

ד.

קאסאקפסקי-שיקאגא
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקווי
 ברוקלין, נ.י.

ג"ה, כ"ז שבט תשכ"ב
 ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ זכו'
 מוה' יצחק שי'

שלום וברכה!
 לאחר הפסק נעם לי לקבל מכתבו מיום הסמיטה,
 ולפלא שאינו מזכיר אודות יום ההילולא של כ"ק
 מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, עשירי שבט, שבט שזין על ידו יום
 כגולה זה-ע"י הוספה בלימוד תורה בעל ההילולא והליכה
 באורחותיו וכו'.

ונעם לי להודיע מהצלהת פעולתו בהנוגד לחלב ישראל
 במחנה המ' ובפרט ע"פ סיפור הידוע כרבותיו נשיאנו, אין שחלב
 ישראל דוקא נוגד להיזק האמונה, וחלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל
 רואהו, נביא ח"ו לספיקות באמונה, וק"ל.

ויהי רצון שחתי' הצלהת מלאה בהאסור, וזכות הרבים
 מסייע אותו וכל אלה המשתדלים בנה.

בברכה לבשו"מ בהאמור וגם בעניניו
 הפרטיים

נ.ב.
 לשאלתו אודות זמן הספורת בנם שלי"ט"א שיום הולדתו בערב
 פסח.
 אין כדאי לדחות לאחר זמן, כי אם לעשות ההספורת בליל אור
 לי"ד או ביום ערב פסח.

נדפס באג"ק חכ"ב עמ' קלב

וראה מכתב הבא, ולקמן
 מכתב ד' באנגלית

בכתי"ק: חתי"ק, הולדתו

ה.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מוחזק מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה. ד' סיון ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ קו"א ש"י
מו"ה יצחק אלי' ש"י

שלום וברכה

לקראת חג הטובות, זמן סתן חודשנו,
חבא עלינו ועל כל יומאל לעושה, הנו"י בזה
לחגיג ברבתי בלשון חנה הוא מ"ק סו"ח
אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע
לקבלה החזרה בטעחה ובמנייסי'ה.

בברכה חתן
צדקת וצדקת

ז"ע נתקבל מכתבו מיום ה' עם המצורף
אין חתן אג"מ יצחק ב"ה

בכת"ק: -ד- עוסק בצ"צ כו', ולהצלחה בכל עניניהם,
חת"ק, ופשוט שנכון ונחוז' טומלען בהענין דחלב ישראל

יו"ד כסלו תשפ"ג - שנת הקהל

1.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ערב **ש"ס וז"א**, בעלות המנחה,
ה' חשכ"ו, ברוקלין, נ. י.

הח"ח: אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה יצחק אלי' שי'

שלום וברכה!
ה"ח בעד דברי תחנונים ששלח לי, **צו צדקה**
ויהי רצון אשר בקרוב בימינו נזכה, בהון כלל
ישראל, לראות בנחמת ציון וירושלים,
ולקיום היעוד בלע גו' ומחה ה"א המעה מעל כל
פנים גו',
והקיצו ורננו שופני עפר שיחיים ה' בטל של
אור גדול של מעלה.

בברכה לבשורות טובות
צו צדקה

בעלות המנחה: ראה ברכות ו, ב. ונת' באור התורה להצ"צ
וישלח (רלד, ב) וז"נ. **בלע גו' פנים גו' ישי' כה**, ה.
סוף מו"ק. **הקיצו ורננו: ישי' כו**, יס. **בסל של אור:**
זח"א קיה, סע"א. וראה ג"כ הגיבה יב, סע"ב. כהגות קיא, ב.
הניא ספלו.

נ.ב. תפ"נ שבמכתבו יקרא בעת רצון על הציון הקי' של
כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בכתי"ק:
בפרט ובכלל,
חתי"ק

בכתי"ק:
ש.מ.
סימפסון

2.

קא סאפסקי = שיק אגא
מנחם מענדל שניאורסאהן
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ח' אייר
ברוקלין

ה' חשכ"ו

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' יצחק אלי' שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלה מכחבו ובו
בקשה ברכה ס"נ מיום הראשון, ד' אייר.
עם המזורף אליו,
ובעה רצון יקרא על ציון
כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.
וזכות הצדקה (כפי הקבלות המוסג"ב) תעמוד
לו לתוכן כתבו.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב. אינו מזכיר דבר מפעולותיו בהפצת היהדות
אודותם כתב מלפנים, ובטח זהו סימן שממשיך בזה
וגם מוסיף כציווי חז"ל להעלות בקדש.

תשורה משמחת נישואין של לוי יצחק ושימא חשא אסטער

ח.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

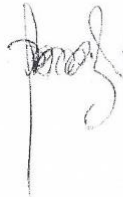
מונח מענדל שניאורטאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ימי חנוכה ה'תשכ"ז
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה יצחק אלי' שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום ג' פ' וישב,
ויהי רצון שיבשר טוב בחוכנו,
והרי הימים, ימים זכאיק, ימי חנוכה,
זמן נסים וישועות כגשמיות וברוחניות,
ימים טובים בהלל והודאה.

בברכה והלל והודאה

בכתי"ק: להרחבה
ולבשו"ט, חתי"ק

ט.

קאסארסקי-שיקאגא
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מונדל שניאורטאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, יס' טבת ה'תשכ"ז
ברוקלין, נ. י.

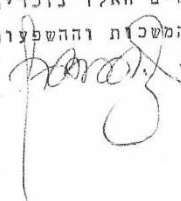
הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מו"ה יצחק אלי' שי'

שלום וברכה!

נעט לי לקבל בשעתו פ"ש מטנו
ע"י הדבנים השלוחים הו"ח אי"א נו"נ וכו'
שליט"א, אשר ביקרו בטחנם הס' וגם מסר לי
בקשתו ברכה פ"ב.
ובעת רצון יקרא הפ"ב על הציון
הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע,
ויהי רצון שיבשר טוב בתוכן הבקשה.
והרי עומדים אנו ימים ספורים לפני
יום הסתלקות הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן, מיסד
תורת חב"ד ודרכי'.

אשר מדי שנה בשנה, עולה עלי' נוספת
ביום ההילולא, ורוח אייתי רוח, ואמשין רוח לכל
ההולכים באורחותיו.

כי כאשר הימים האלו נזכרים (כדבעי,
הרי גם) ונעשים (כל המשכות וההשפעות) - כידוע.
בברכה

בכתי"ק: חתי"ק

י.

קאסאנוסקי - שיקאגו
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מונחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ. י.

ב"ה, אדר"ח אד"ש תשכ"ז
 ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
 מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

במענה לשאלתו במכתבו מיום ד',
 נכוננה סברתו להניח (גם) הפליין
 דר"ת. ועיין שו"ע אדה"ז סכ"ח סי"א, תניא
 רפמ"א, סידורו "ריש הל' הפליין.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

postale
 מזכיר

בטח שומר על שיעור אמירת ההלים
 בכל יום אחרי הפלה הבקר כפי שנחלק לימי
 החודש. ועכ"פ יעשה כן מכאן ולהבא.

יא.

SCHNEERSON
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 250

מונחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"א ניסן ה'תשכ"ז
 ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
 מו"ה יצחק אלי' שי
 וזוג' תי'

שלום וברכה!
 מאשר הנני קבלת המכתב מיום ו' והקודמו.
 ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא
 עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע
 ברכתי לחג כשר ושמח ולהירות אמתית, חירות
 מדאגות בגשם ומדאגות ברוח - מכל דבר המעכב
 עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.
 ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה
 כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בחוררתנו
 תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל
 היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכת החג

ת"ח על הברכות. וכבר מלתי אמורה בתה"ק:
 ואברכה (ה' מקור הברכות) מברכין, בברכתו של הק'
 שתוטפתו מרובה על העיקר.

בכתי"ק: פד עוסק
בצ"צ וכו', חתי"ק

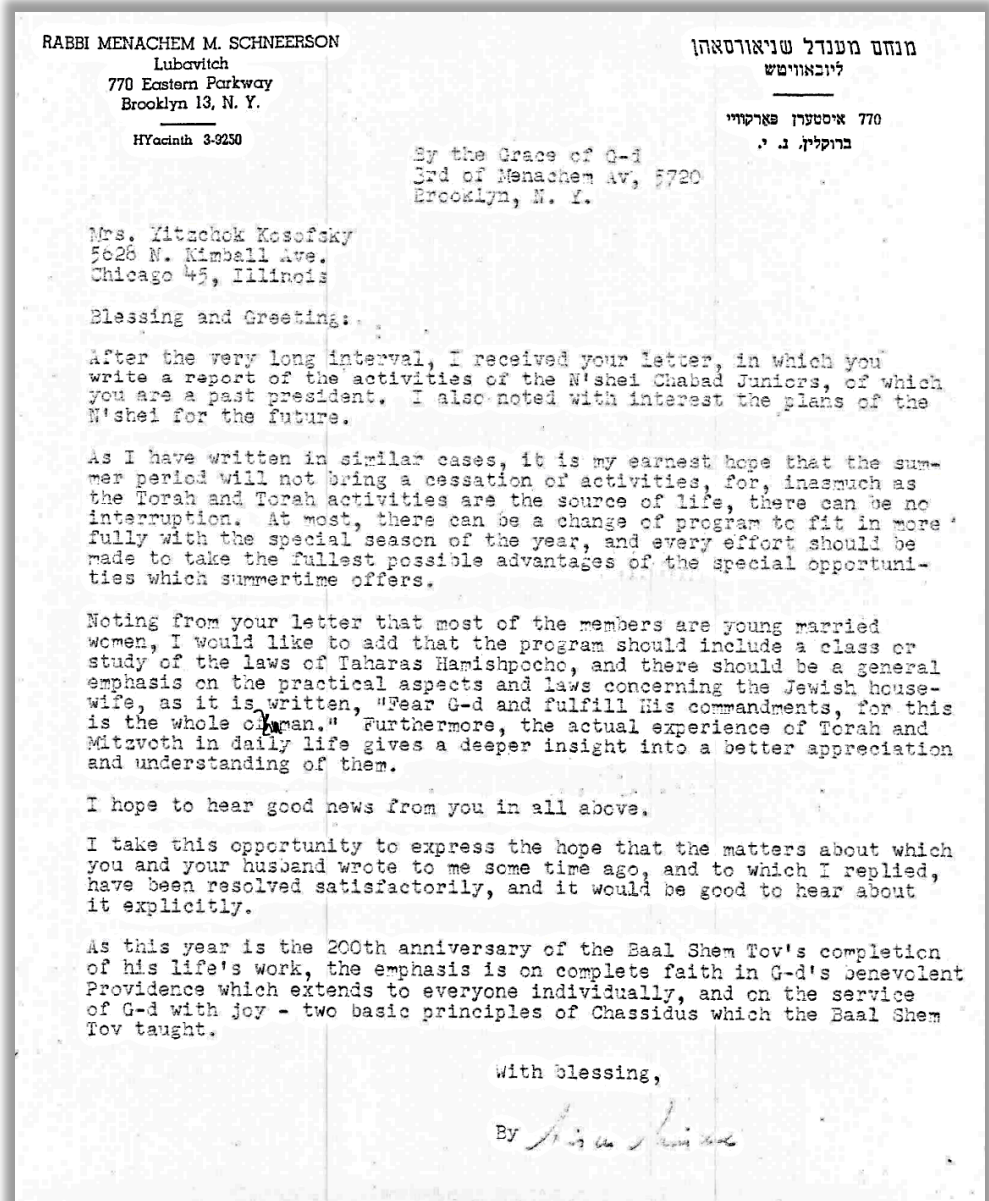
אגרות קודש באנגלית לא"ז של הכלה הרב יצחק אלי' ומרת רייצע קאסאווסקי

א

Blessing and Greeting:

After the very long interval, I received your letter, in which you write a report of the activities of the N'shei Chabad Juniors, of which you are a past president. I also noted with interest the plans of the N'shei for the future.

As I have written in similar cases, it is my earnest hope that the summer period will not bring a cessation of activities, for, inasmuch as the Torah and Torah activities are the source of life, there can be no interruption. At most, there can be a change of program to fit in more fully with the special season of the year, and every effort should be made to take the fullest possible advantages of the special opportunities which summertime offers.

Noting from your letter that most of the members are young married women, I would like to add that the program should include a class or study of the laws of Taharas Hamishpocho, and there should be a general emphasis on the practical aspects and laws concerning the Jewish house- wife, as it is written, "Fear G-d and fulfill his commandments, for this is the whole of **human**". Furthermore, the actual experience of Torah and Mitzvoth in daily life gives a deeper insight into a better appreciation and understanding of them.

I hope to hear good news from you in all above.

I take this opportunity to express the hope that the matters about which you and your husband wrote to me some time ago, and to which I replied, have been resolved satisfactorily, and it would be good to hear about it explicitly.

As this year is the 200th anniversary of the Baal Shem Tov's completion of his life's work, the emphasis is on complete faith in G-d's benevolent Providence which extends to everyone individually, and on the service of G-d with Joy - two basic principles of Chassidus which the Baal Shem Tov taught.

With blessing,

By Nissan Mindel

ב.

Greeting and Blessing:

I was pleased to receive regards from you through Rabbis Simpson and Romanoff.

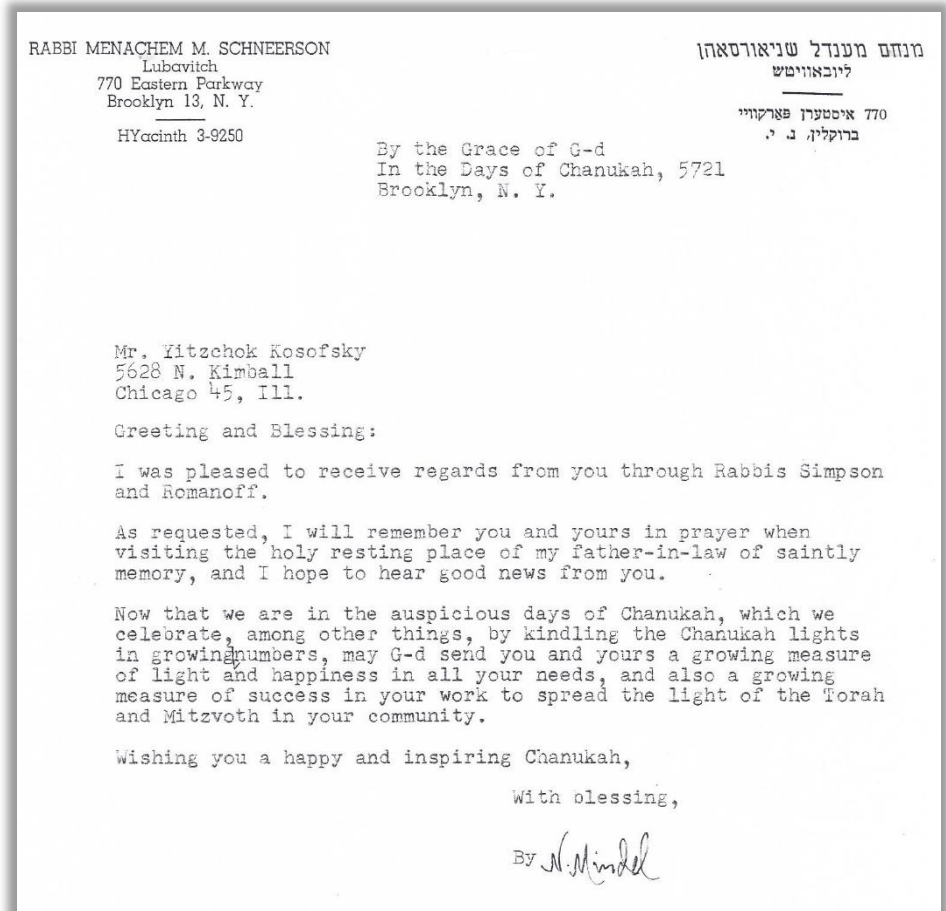
As requested, I will remember you and yours in prayer when visiting the holy resting place of my father-in-law of saintly memory, and I hope to hear good news from you.

Now that we are in the auspicious days of Chanukah, which we celebrate, among other things, by kindling the Chanukah lights in growing numbers, may G-d send you and yours a growing measure of light and happiness in all your needs, and also a growing measure of success in your work to spread the light of the Torah and Mitzvoh in your community.

Wishing you a happy and inspiring Chanukah,

With blessing,

By N. Mindel

יש לציין שכנראה החתימה הוא
בכת"ק כ"ק אדמו"ר

ג.

Blessing and Greeting;

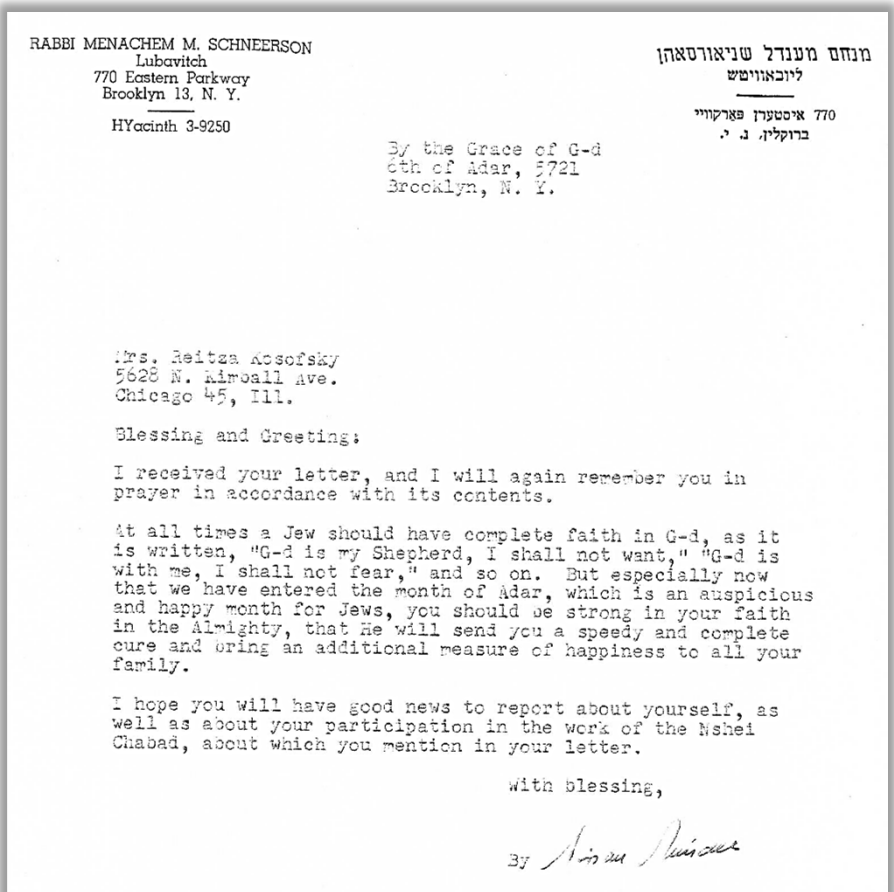
I received your letter, and I will again remember you in prayer in accordance with its contents.

At all times a Jew should have complete faith in G-d, as it is written, "G-d is my Shepherd, I shall not want," "G-d is with me, I shall not fear," and so on. But especially now that we have entered the "month of Adar, which is an auspicious and happy month for Jews, you should be strong in your faith in the Almighty, that He will send you a speedy and complete cure and bring an additional measure of happiness to all your family.

I hope you will have good news to report about yourself, as well as about your participation in the work of the Nshei Chabad, about which you mention in your letter.

With blessing,

By Nissan Mindel

.ד

Greeting and Blessing:

After the long interval, your letters and enclosures were received, in which you write about the progress which has been made in Yiddishkeit in Chicago, especially in the matter of Yiddish milk, etc.

For me, at a distance, it is difficult to express an opinion on a situation which depends on various aspects and details which you could not fully enumerate in a letter. Therefore, it would be well for you to consult with your friends locally, to whom you could explain all the pertinent details, and with whom you could make a survey of the situation regarding existing and potential users, etc. As far as I can see from your letter, you

are the only one engaged in this business, and, therefore, given the proper organization there should be good prospects, not only spiritually but also materially, especially as the circle of observant Jews has been widening in recent years, and consequently also the circle of potential users of milk products under strict Jewish supervision.

I trust that the condition of Mrs. Kosofsky has improved and is improving steadily. Inasmuch as we are approaching the Festival of Pesach, for the preparation of which so much depends on the housewife, may G-d grant you good health, and may G-d grant you and yours a Kosher, happy and inspiring Pesach.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין ג. י.

By the Grace of G-d
3rd of Nissan, 5721
Brooklyn, N. Y.

Mr. & Mrs. Yitzchok Kosofsky
5628 N. Kimball Ave.
Chicago 45, Illinois

Greeting and Blessing:

After the long interval, your letters and enclosures were received, in which you write about the progress which has been made in Yiddishkeit in Chicago, especially in the matter of Yiddish milk, etc.

For me, at a distance, it is difficult to express an opinion on a situation which depends on various aspects and details which you could not fully enumerate in a letter. Therefore, it would be well for you to consult with your friends locally, to whom you could explain all the pertinent details, and with whom you could make a survey of the situation regarding existing and potential users, etc. As far as I can see from your letter, you are the only one engaged in this business, and, therefore, given the proper organization there should be good prospects, not only spiritually but also materially, especially as the circle of observant Jews has been widening in recent years, and consequently also the circle of potential users of milk products under strict Jewish supervision.

I trust that the condition of Mrs. Kosofsky has improved and is improving steadily. Inasmuch as we are approaching the Festival of Pesach, for the preparation of which so much depends on the housewife, may G-d grant you good health, and may G-d grant you and yours a Kosher, happy and inspiring Pesach.

Hoping to hear good news from you, and

With blessing *m. Schneerson*

Hoping to hear good news from you, and

With blessing

M. Schneerson

ה.

Blessing and Greeting:

I received your letter of the 15th of Iyar, and, as requested, I will remember you and the others mentioned in your letter, in prayer, when visiting the holy resting place of my father-in-law of saintly memory, and may G-d grant that since you wrote about them, you will also report good news about them, and that you will continue your good activities with the N'shei in your community, in good health and a happy frame of mind. This includes, of course, your influence in your home, to conduct it, together with your husband, in accordance with the Torah and Mitzvoth, and thus increase the channels and vessels to receive G-d's blessings.

Hoping to hear good news from you,

With blessing,

By Nissan Mindel

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
22nd of Iyar, 5721
Brooklyn, N. Y.

Mrs. Reitza Shoshana Kosofsky
5628 N. Kimball Ave.
Chicago 45, Illinois

Blessing and Greeting:

I received your letter of the 15th of Iyar, and, as requested, I will remember you and the others mentioned in your letter, in prayer, when visiting the holy resting place of my father-in-law of saintly memory, and may G-d grant that since you wrote about them, you will also report good news about them, and that you will continue your good activities with the N'shei in your community, in good health and a happy frame of mind. This includes, of course, your influence in your home, to conduct it, together with your husband, in accordance with the Torah and Mitzvoth, and thus increase the channels and vessels to receive G-d's blessings.

Hoping to hear good news from you,

With blessing,

By Nissan Mindel

.1

Blessing and Greeting:

I was pleased to receive your letter of Rosh Chodesh Menachem Av, in which you write that you have been elected President of the junior group of N'shei Chabad in Chicago, and about your plans in this connection. May G-d grant that your election be in a happy and auspicious hour and that your leadership be highly successful in every respect, both in increasing the number of the members, as well as raising their standards.

As we are now in the midst of the Nine Days, recalling the sad days connected with the Destruction of the Beth Hamikdosh, this is an

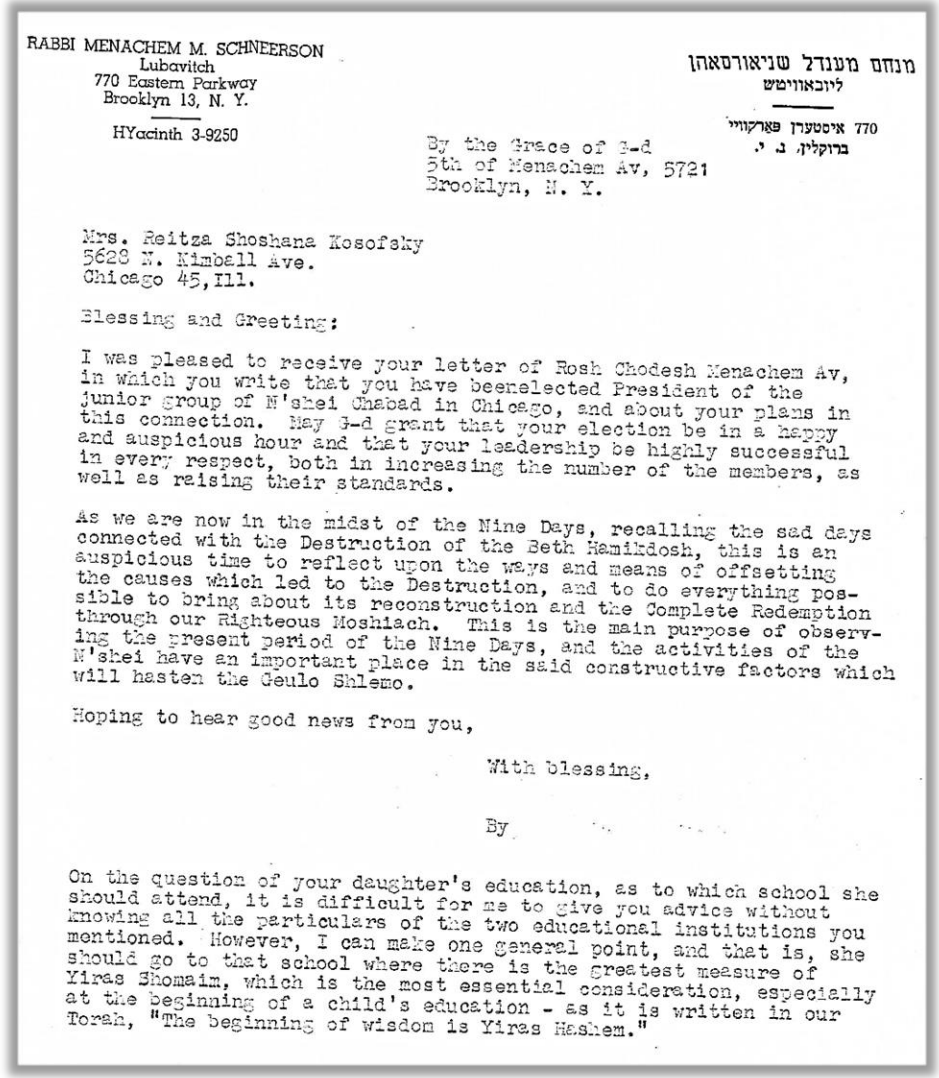
auspicious time to reflect upon the ways and means of offsetting the causes which led to the Destruction, and to do everything possible to bring about its reconstruction and the Complete Redemption through our Righteous Moshiach. This is the main purpose of observing the present period of the Nine Days, and the activities of the N'shei have an important place in the said constructive factors which will hasten the Geulo Shlemo.

Hoping to hear good news from you,

With blessing,

By Nissan Mindel

On the question of your daughter's education, as to which school she should attend, it is difficult for me to give you advice without knowing all the particulars of the two educational institutions

you mentioned. However, I can make one general point, and that is, she should go to that school where there is the greatest measure of Yiras Shomaim, which is the most essential consideration, especially at the beginning of a child's education - as it is written in our Torah, "The beginning of wisdom is Yiras Hashem."

.I

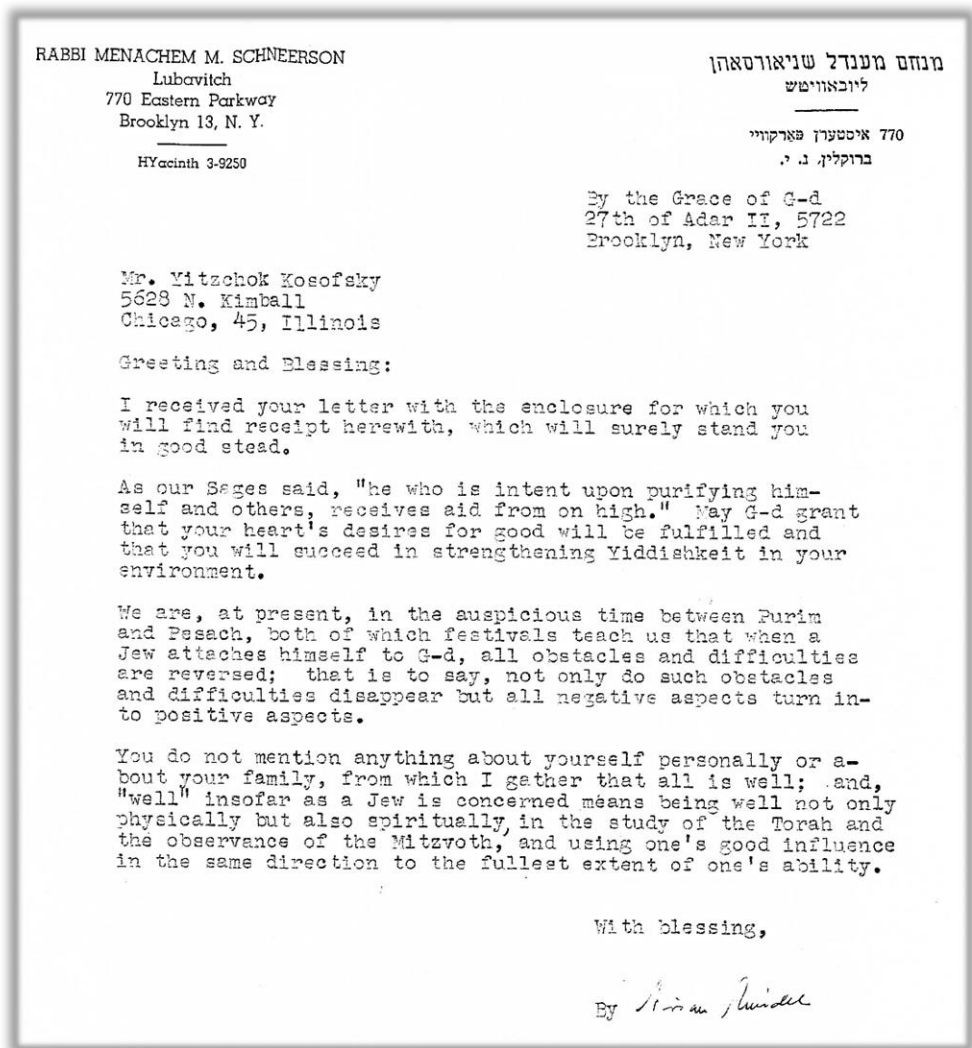
Greeting and Blessing:

I received your letter with the enclosure for which you will find receipt herewith, which will surely stand you in good stead.

As our sages said, "he who is intent upon purifying himself and others, receives aid from on high" may G-d grant that your heart's desires for good will be fulfilled and that you will succeed in strengthening Yiddishkeit in your environment.

We are, at present, in the auspicious time between Purim and Pesach, both of which festivals teach us that when a Jew attaches himself to G-d, all obstacles and difficulties are reversed; that is to say, not only do such obstacles and difficulties disappear but all negative aspects turn into positive aspects.

You do not mention anything about yourself personally or about your family, from which I gather that all is well; and, "well" insofar as a Jew is concerned means being well not only physically but

also spiritually in the study of the Torah and the observance of the Mitzvoth, and using one's good influence in the same direction to the fullest extent of one's ability.

With blessing,

By Nissan Mindel

.ח

Greeting and Blessing:

This is to acknowledge with thanks, although somewhat belatedly, receipt of your letter and good wishes for Rosh Hashanah. No doubt, you also received my letter and good wishes for Rosh Hashanah.

Since that letter, I have not heard from you, and I take it that all is well with you and yours.

Wishing you a happy Chanukah

With blessing,

By Nissan Mindel

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
Chanukah, 5724
Brooklyn, N. Y.

Mr. Yitchok Kosofsky
5628 N. Kimball Ave.
Chicago 45, Ill.

Greeting and Blessing:

This is to acknowledge with thanks, although somewhat belatedly, receipt of your letter and good wishes for Rosh Hashanah. No doubt, you also received my letter and good wishes for Rosh Hashanah.

Since that letter, I have not heard from you, and I take it that all is well with you and yours.

Wishing you a happy Chanukah

With blessing

By *Nissan Mindel*

ט.

Blessing and Greeting:

I duly received your letter of the 7th of Elul with the enclosure. May G-d grant that you should have good news to report in the matters about which you write.

The Zechus of your Tzedoko, for which receipt is enclosed herewith, and your efforts to spread Yiddishkeit through the Neshei Chabad of Chicago, of which you are president, will surely stand you and yours in good stead.

No doubt you have heard of the Alter Rebbe's explanation of the significance of the month of Elul, in terms of the following analogy: There are times when a king leaves his palace and

goes out to meet his subjects in the field, when everyone, regardless of his state and station, can approach the king, and the king receives everyone graciously and fulfills their petitions. The days of Elul are such a period when the King of Kings is, as it were, "in the field." This is, therefore, the proper time to strengthen the adherence to the commandments of the King, and to receive a greater measure of the King's blessings.

Wishing you and yours a Kesivo vaChasimo Tovo,

With blessing,

M. Schneerson

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-8250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
21st of Elul, 5727
Brooklyn, N. Y.

Mrs. Reitza Kosofsky
3126 West Hood Ave.
Chicago, Ill. 60645

Blessing and Greeting:

I duly received your letter of the 7th of Elul with the enclosure. May G-d grant that you should have good news to report in the matters about which you write.

The Zechus of your Tzedoko, for which receipt is enclosed herewith, and your efforts to spread Yiddishkeit through the Neshei Chabad of Chicago, of which you are president, will surely stand you and yours in good stead.

No doubt you have heard of the Alter Rebbe's explanation of the significance of the month of Elul, in terms of the following analogy: There are times when a king leaves his palace and goes out to meet his subjects in the field, when everyone, regardless of his state and station, can approach the king, and the king receives everyone graciously and fulfills their petitions. The days of Elul are such a period when the King of Kings is, as it were, "in the field." This is, therefore, the proper time to strengthen the adherence to the commandments of the King, and to receive a greater measure of the King's blessings.

Wishing you and yours a Kesivo vaChasimo Tovo,

With blessing,

M. Schneerson

שער הגהות

א.

הגהה ראשונה על מכתב כללי מתחלת מרחשון תשל"ד - שנת הקהל

שלום וברכה:

בבואנו מחודש תשרי, החודש השביעי, שהוא משופע בכל, גתוח בחוכו לולב ופרבות בחוכו, כלומר מלא ברכה דחוכן חן בגשמיות (גתוח) והן ברוחניות (לולב כו) ומטביע לכל חדשי השנה,

ידוע המנהג בכמה מקומות שהי' נהוג להכריז כמוצאי שמה-חודש (סיום המועדים דחודש תשרי): ויעקב הלך לדרכו, הכוונה - לדרכו ועבודתו במטק כל השנה, ובמיוחד בכל דרכיך דעה,

אשר הדרך הידועה בזה היא כהוראה חכמינו ז"ל אני נבראתי לשמש את קוני ובלטון המוכא בכמה ספרים - לעשות לו יח' דירה בתחוננים,

וקסי' זו היא על ידי מילוי רבון הבורא ית', זאת אומרת לימוד החורה וקיום מצוותי', כולל הציווי וכל מעשיך יהיו לשם שמים,

וכיון שכל הענינים בחורה מדויקים הם בכל פרטיהם, ובפרט בענין כללי כאמור, הרי זה סיום המועדים דחודש תשרי הוא כ"זמן שמחננו" ושבת-חורה, מדגיש ביהר שמה מקרא מלאי' לבר הכתוב עבדו את ה' בשמחה, שמחה אפסית הקטורה בחורה ה' עני' וטקודי ה' משמחי לב.

על פי האמור שכל הפרטים מדויקים הם, מובן שכן הוא גם בנוגע לזמן. טאף שכל האמור לעיל בתקפו בכל שנה ושנה, אבל היות וככל שנה חדשה מתחדשים ענינים המיוחדים לה' וכל שנה והוראותי', הנה בשנה זו ההוראה המיוחדת שלה היא כנקודה המיוחדת אותה עשה' שלמני' ושל אחרי', שהיא שנת הקהל: הקהל את העט, האנשים והנשים והסף -

טאף על פי שמהו זה כפסוקה וכגשמיות הלוי' בזמן שבי' דגמ' ונקיים אותה במילואה בבנין בית המקדש שיבנה על ידי מלך המשיח, אבל רוחניות הענינים דחוכנם נצחיים הם, שהרי הם חלק מתורתנו הנצחית -

ובמובן שנת הקהל ההדגשה היא להשתדל בכל האמור לא רק כל אחד יאחת בכ"פ, אלא גם בפעולה באופן דקהל, בהשתתפות הסון עם ובהלגשה מיוחדת להקהיל גם את הסף, כולל קטני קטנים וקטני קטנות. והמטרה היא, כסיום הכתוב: ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת. והדיוק בזה:

והמחין ולפסוק ולדייק,

לעשות - בסופל, ולא להסתפק בלב טוב ובמחשבה טובה והחלפה טובה, כי אם עשי' בסופל,

אח כל דברי החורה - שלא יאמר אדם שכיון שרובו זכיות כבר יצא ידי מוכתו, ובפרט שזהו רוב גדול ביותר, כי אם את כל דברי החורה

הזאת - כפי שניחנה למטה מסיני, חורה שבכתב ביחד עם פירושה, חורה שבעל כפי, ולא ר"ל לגלות סנים בחורה שלא כהלכה ולהכניס בה ענינים ופטרות שלא בחורה מפני שהחוד דאהבת עצמו וכו'

והמחין ולפסוק ולדייק

ב"ה

תחלת מ"ח

שלום וברכה:

בבואנו מחודש תשרי, החודש השביעי, שהוא משובע בכל, גתות בתוכו כו' לולב וערבה בתוכו, כלומר מלא ברכה ותוכן הן בגשמיות (גתות) והן ברוחניות (לולב כו') ומשביע לכל חדשי השנה מטובו הוא בגשמיות וברוחניות.

ידוע המנהג שהי' בכמה מקומות להכריז במוצאי שמחת תורה (סיום וחזרת המועדים דחודש תשרי): ויעקב הלך לדרכו, הכוונה – לדרכו ועבודתו במשך כל השנה, ופונתו כאן הי' כתוב דבכל דרכיך דעהו, וכ"ק אדמו"ר הקיפו ועשה חץ למקומו אחר תיבות וכל מעשיך יהיו לשם שמים לקמן]

אשר הדרך הידועה בזה היא כהוראת חכמינו ז"ל אני נבראתי לשמש את קוני, ובלשון המובא בכמה ספרים – לעשות לו ית' דירה בתחתונים,

ועשי' זו היא על ידי מילוי רצון קונו, זאת אומרת לימוד התורה וקיום מצוותי, כולל הציווי וכל מעשיך יהיו לשם שמים, ובכל דרכיך דעהו,

וכיון שכל עניני התורה מדוייקים הם בכל פרטיהם, ובפרט ענין כללי, כהאמור, הרי זה שסיום המועדים דחודש תשרי הוא ב"זמן שמחתנו" ושמחת תורה, מדגיש ביתר שאת את המקרא מלא שדיבר הכתוב עבדו את ה' בשמחה, שמחה אמתית הקשורה בתורת ה' תמימה ופקודי ה' שהם משמחי לב.

על פי האמור שכל הפרטים מדוייקים הם, מובן שכן הוא גם בנוגע לזמן. שאף שכל האמור לעיל בתקפו בכל שנה ושנה, אבל היות ובכל שנה חדשה מתחדשים ענינים המיוחדים לה וכל שנה ושנה והוראותי, הנה בשנה זו ההוראה המיוחדת שלה היא בנקודה המיוחדת אותה מהשנאים שלפניי ושלאחריי, שהיא שנת הקהל: הקהל את העם האנשים והנשים והטף –

שאף על פי שמצוה זו כפשוטה ובגשמיות תלוי' בזמן השבית המקדש הי' קיים – ושאף ונקיים אותה במילואה בבנין בית המקדש שיבנה על ידי מלך המשיח, אבל רוחניות הענינים ותוכנם נצחיים הם, שהרי הם חלק מתורתנו הנצחית –

ובתוכן מצות הקהל ההדגשה היא להשתדל בכל האמור לא רק כל אחד ואחדת בפ"ע, אלא גם בפעולה באופן דהקהל, בהשתתפות המון רב ובהדגשה מיוחדת להקהיל גם את הטף, כולל קטני קטנים וקטני קטנות. והמטרה היא, כסיום הכתוב: ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת. והדיוק בזה:

ושמרו – כולל ג"כ הפי' והענין להמתין ולצפות ולדייק

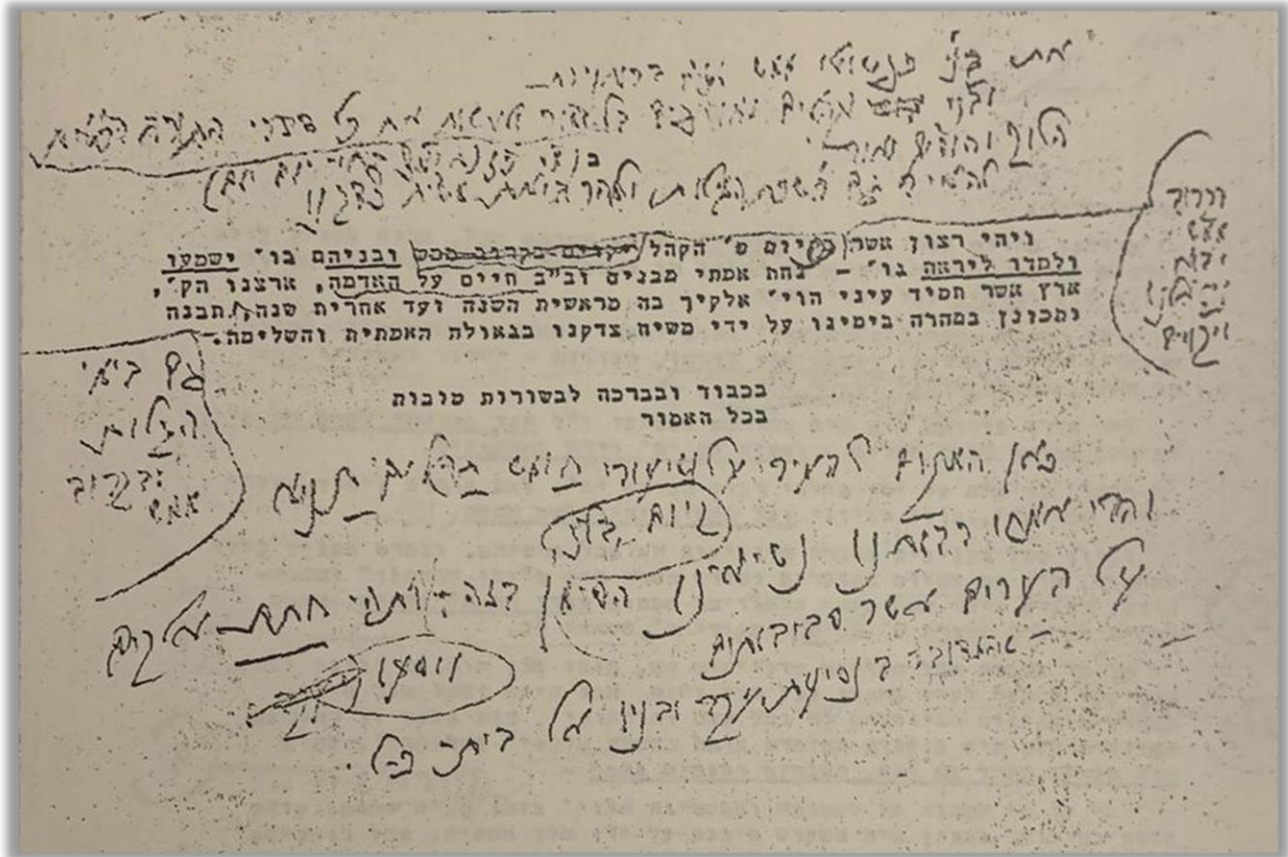
לעשות – בפועל, ולא להסתפק בלב טוב ובמחשבה טובה והחלטה טובה, כי אם עשי' בפועל,

את כל דברי התורה – שלא יאמר אדם שכיון שרובו זכיות כבר יצא ידי חובתו, ובפרט שזהו רוב גדול ביותר, כי אם את כל דברי התורה

הזאת – כפי שניתנה למשה מסיני, תורה שבכתב ביחד עם פירושה, תורה שבעל פה, ולא ר"ל לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, ולהכניס בה ענינים ופשרות שלא כתורה מפני השוחד דאהבת עצמו וכו'.

ונתוספה הדגשה בענין הקהל האנשים הנשים והטף במאורע שהתחיל ביום הקדוש דשנת הקהל שהי' מכוון ג"כ כנגד [..] אנשים הנשים וטף בתור קהל בני"ו והקהלת כולם יחד היא שעמדה והיא שתעמוד לכל בני"ו שהקב"ה מצילנו מידם [..]

את בני"ו כפשוטו ממש [..] ברוחניות

ובני"ו מוסי נקהלים ומוסיפים בלשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת הלוח והוסיף ואור,

להאיר גם חשכת הגלות ולמהר ע"י כ"ז (תומ"צ בחיי יום יום) ביאת משיח צדקנו

ויהי רצון אשר בקרוב ממש יבוא ויגאלנו ויקויים קיום פ' הקהל יקויים בקרוב ממש ובניהם כו' ישמעו ולמדו ליראה גו' - נחת אמתי מבנים וב"ב חיים על האדמה, ארצנו הק' אשר תמיד עיני הוי' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה גם בימי הגלות ובקרוב ממש תבנה ותכון במהרה בימינו על ידי משיח צדקינו בגאולה האמיתית והשלימה.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות
בכל האמור

כאן המקום להעיר על קיום, בל"נ, שיעורי חומש תהלים תניא
והרי אמרו רבותינו נשיאינו הסימן בזה: ויסעו (יעקב) - ותהי חתת אלקים על הערים אשר סביבותיהם

- שהמדובר בנסיעת יעקב ובניו אל בית כ-ל.

[המכתב כפי שנדפס לאחר הגהה סופית]

ב"ה, תחלת מ"ח, ה'תשל"ד
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבואנו מחודש תשרי, החודש השביעי, שהוא משופע בכל, גתות בתוכו כו' לולב וערבה בתוכו, כלומר מלא ברכה ותוכן הן בגשמיות (גתות) והן ברוחניות (לולב כו') ומשביע לכל חדשי השנה מטובו הוא בגשמיות וברוחניות.

ידוע המנהג שהי' בכמה מקומות להכריז במוצאי שמחת תורה (סיום וחזרת המועדים דחודש תשרי): ויעקב הלך לדרכו, הכוונה – לדרכו ועבודתו במשך כל השנה,

אשר הדרך הידועה בזה היא כהוראת חכמינו ז"ל אני נבראתי לשמש את קוני, ובלשון המובא בכ"מ – לעשות לו ית' דירה בתחתונים,

ועשי' זו היא על ידי מילוי רצון קונו, זאת אומרת לימוד התורה וקיום מצוותי', כולל הציויי וכל מעשיך יהיו לשם שמים, ובכל דרכיך דעהו,

ונתינת כח להליכה ועשי' האמורות – כוחות רוחניים ואמצעים גשמיים – ה"ה בחודש תשרי, ראשית השנה, ובפרט במועדי חודש זה.

וכיון שכל עניני התורה מדוייקים הם בכל פרטיהם, ובפרט ענין כללי, כהאמור, הרי זה שחותם המועדים דחודש תשרי הוא ב"זמן שמחתנו" ושמחת תורה, מדגיש ביתר שאת את המקרא מלא שדיבר הכתוב עבדו את ה' בשמחה, שמחה אמיתית הקשורה בתורת ה' ופקודי ה' שהם משמחי לב.

* * *

על פי האמור שכל הפרטים מדוייקים הם, מובן שכן הוא גם בנוגע לזמן. שאף שכל האמור לעיל בתקפו בכל שנה ושנה, אבל היות ובכל שנה חדשה מתחדשים ענינים המיוחדים לה וכל שנה ושנה והוראותי', הנה בשנה זו ההוראה המיוחדת שלה היא בנקודה המיוחדת שלה לגבי ששת השנים שלפני' ושלאחרי', שהיא שנת הקהל: הקהל את העם האנשים והנשים והטף –

שאף על פי שמצוה זו כפשוטה בגשמיות תלוי' בארץ, ארץ אשר גו' תמיד (גם בזמן הגלות) עיני הוי' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, ובזמן שבית המקדש הי' קיים וכו', אבל רוחניות הענינים ותוכנם – נצחיים הם, שהרי הם חלק מתורתנו הנצחית-

ואופן וגדר מצות הקהל ה"ה להשתדל בתוכנה ומטרה שלה לא (רק) כל אחד ואחת בפ"ע, אלא (גם) באופן דהקהל, בהשתתפות המון רב ובהדגשה מיוחדת להקהיל גם את הטף, כולל קטני קטנים וקטני קטנות. והמטרה היא, כסיום הכתוב: ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת.

והדיוק בזה:

ושמרו – כולל ג"כ הפי' והענין דלהמתין ולצפות מתי יבוא לידו

לעשות – בפועל, לא להסתפק בלב טוב ובמחשבה טובה והחלטה טובה, כי אם עשי' בפועל,

את כל דברי התורה – שלא יאמר אדם שכיון שרובו זכיות כבר יצא ידי חובתו, ובפרט כשזהו רוב גדול ביותר, כי אם את כל דברי התורה

הזאת – "מורה באצבע" שהיא ממש כמו שניתנה למשה מסיני, תורה שבכתב ביחד עם פירושה תורה שבעל פה, ולא ר"ל לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, להכניס בה ענינים ופשוטות שלא כתורה וכו'.

ונתוספה הדגשה בענין הקהל האנשים הנשים והטף במאורע שהתחיל ביום הקדוש דשנת הקהל זו, שהי' מכוון ג"כ כנגד האנשים הנשים וטף בתור קהל בני",

והקהלת כולם יחד היא שעמדה והיא שתעמוד לכל בני", אשר כהבטחת הנביא: הוי' צבאות יגן עליהם, על עמו גוי אחד בארץ, הוא גאלם וינטלם וינשאם כל ימי עולם,

ובנ"י נקהלים ומוסיפים בושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת הלוך והוסיף ואור,

להאיר גם את חשכת הגלות ולמהר ע"י כ"ז (תומ"צ בחיי יום יום) ביאת משיח צדקנו בגאולתנו האמתית והשלימה, וימלא כבודו (של הוי') את כל הארץ.

כבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור

כאן המקום להעיר על עוה"פ ענין התורה והצדקה בכל יום, וע"פ מש"נ ציון במשפט (תורה) תפדה ושבי' בצדקה, ובנוגע לתורה – נוסף על השיעורים דכאו"א – קיום שיעורי חומש תהלים תניא.

והרי אמרו רבותינו נשיאינו הסימן בזה: ויסעו ויהי חתת אלקים על הערים אשר סביבותיהם

– שהמדובר הוא בנסיעת יעקב ובניו אל בית אל.

משובע . . בתוכו: ויק"ר פכ"ט, ח.

ומשביע . . השנה: שהרי הוא חדש כללי דכל השנה (סד"ה צוהר תעשה, תש"ב. ובכ"מ).

במוצאי . . לדרכו: ראה ג"כ שיחת שמח"ת תרצ"ז. שיחת אחש"פ בספר המאמרים תשי"א (ע' רמ).

שמחת . . המועדים: זמן קליטה דכל האורות דר"ה ויוהכ"פ וסוכות (ראה סד"ה ביוהשמע"צ תרס"ז).

לדרכו . . התורה . . מצותי: תו"א ס"פ ויצא.

אני . . קוני: קידושין פב, א.

לעשות . . בתחוננים: עיין ס' המאמרים תר"ל עס"ד (ואוה"ת ויצא עשנו ואילך) ביאור ע"פ דעת הרמב"ן בהשראת השכינה

בביהמ"ק (דחולק על הרמב"ם בזה). ויובן ביותר ע"פ תורת הה"מ (בהוספות לאו"ת להה"מ (קה"ת, תשל"ג) סל"ז).

וכל מעשיך . . דעהו: טוש"ע או"ח סרל"א. וראה ג"כ שו"ע אדה"ז חאו"ח סקנ"ו ס"ב.

עבדו . . בשמחה: תהלים (ק, ב). זח"ג ר"פ אחרי (ובאוה"ת שם בארוכה). רמב"ם סוף הל' לולב.

שמחה . . ופקודי ה': האריז"ל שמח מאד בעשיית המצוה ולכך זכה לרוה"ק (תו"א תולדות כ, ב) ולסודות התורה ולגילוי אלי' (שער האמונה ספמ"א).

בתורת . . לב: תהלים (יט, ט) דקאי (גם) אתורה (תענית ל, א).

הקהל . . והטף: דברים לא, יב.

ארץ . . שנה: דברים יא, יב.

מרשית: חסר (אל"ף) כתיב אותיות מתשרי (בעל הטורים שם).

נצחיים הם: ובפרט עפמ"ש בס' החינוך מצוה תריב: זאת המצוה עמוד חזק וכבוד גדול בדת.

הטף . . קטנות: ראה ירושלמי ריש חגיגה: והטף ואין קטן גדול מטף (בתמי'). וראה מנ"ח שם.

ושמרו . . הזאת: דברים לא, יב.

ושמרו . . יבוא: ע"ד פרש"י בראשית (לו, יא). ובצוואת הריב"ש בתחלתה: שומר מצוה לא ידע דבר רע . . מלשון ואביו שמר . .

מצפה . . ממתין ומצפה מבוקר עד ערב אולי יזדמן לו איזה מצוה.

שלא יאמר . . פי אם: ראה תו"א מג"א (צח, ג) בנוגע לת"ת.

שניתנה . . פה: רמב"ם הקדמה בתחלתה (ראה ברכות ה, א (ובכ"מ) – אבל חידוש ברמב"ם שניתנו בב"א – המצות ופירושו).

הוי' . . עולם: זכרי' ט, טו (לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' תיא). ישעי' סג, ט.

גוי אחד בארץ: ראה תניא פ' לב. אגה"ק ס"ט.

וימלא . . הארץ: תהלים עב, יחי"ט. ולהעיר מהמבואר בענין דירה בתחוננים עד"מ שעצמות האדם דר בהדירה (למען ידעו, תש"ב. ובכ"מ).

להעיר עוה"פ: בארוכה במכ' מיום ט"ו תמוז, ה'תשל"ג (לתל' וכו').

ויהי . . אל: בראשית לה, ה.

[פענוח שאלות המניחים ומענות כ"ק אדמו"ר]

תוכן הביאור בפרש"י ד"ה ואלה המלכים גו'.

בפירוש רש"י "ואלה המלכים וגו', שמונה היו, וכנגדן העמיד יעקב וביטל מלכות עשו בימיהם וכו'" – אינו מובן: למאי נפק"מ בפירוש בפשטות הכתובים כאן לבאר אודות המלכים שהעמיד יעקב לאחרי כו"כ דורות?!

[מפרשי רש"י מבארים שהכוונה היא לקיים מש"נ ולאום מלאום יאמץ, כשזה קם זה נופל, והראי, מביטול מלכות עשו בימי שמונת מלכי ישראל. אבל [נוסף לכך שענינו של רש"י לבאר פשוטו של מקרא בלבד, ולא לקיים מש"נ וכו'], אי משום הא, עדיין אינו מובן איך נתקיים "ולאום מלאום יאמץ" בזמנם של יעקב ועשו בעמצם (שישבו כל א' במקומו), וכן לאח"ז, לפני זמנם של המלכים שמלכו באדום (שהרי לא יתכן ששמונת המלכים מלכו במשך כל מאות השנים מזמנם של יעקב ועשו, עד לזמנו של שאול)].

והביאור:

שאלת הבן ה' היא: (א) מדוע צריכה התורה לספר פרטי הענינים דמלכות אדום, (ב) ויתרה מזה – כיצד יתכן קיומה של מלכות אדום כשיצחק אמר בברכתו ליעקב "הוה גביר לאחריך גו'", ולעשו אמר "ואת אחיך תעבוד"? ומתריך רש"י, "שמונה היו, וכנגדן העמיד יעקב וביטל מלכות עשו בימיהם כו'", כלומר, נוסף לכך שמלכים אלו היו "לפני מלך מלך לבני ישראל" (ובמילא אין זה בסתירה למלכותם של ישראל שלא היתה קיימת עדיין), הרי, גם כנגד שמונה מלכים אלו "העמיד יעקב וביטל מלכות עשו בימיהם", שאז היו משועבדים תחת מלכות בני". ונמצא, שהסיפור דמלכות אדום בא להדגיש קיום ברכתו של יצחק – מכיון שמלכותם היתה רק לפני מלך מלך לבני", ולא עוד, אלא ש"כנגדן העמיד יעקב וביטל מלכות עשו כו'".

והנה לכאורה הי' אפשר לתריך שטעם הסיפור "ואלה המלכים וגו'" הוא כמו טעם כללות הסיפור ד"ואלה תולדות עשו גו'", ובפרט "אלה בני שעיר החורי יושבי הארץ", "שהרי יושבי קודם שבא עשו לשם" (שכאן לא מדובר אודות עשו, כי אם, אודות החורי שהוריש עשו) – שהטעם הוא (גם) להורות גדלו ותקפו של עשו (שהיו לו ריבוי אלופים כו', ושהוריש את החורי כו'), מצד ברכתו של יצחק (כל זמן שאינה בסתירה לברכה דיעקב), ובהמשך לזה מספרת התורה שהיו לעשו ח' מלכים, שגם בזה מודגש גדלו ותקפו של עשו (כתוצאה מברכת יצחק). ועפ"ז, לא יצטרך רש"י לפרש מאומה.

אמנם, כד דייקת שפיר, אאפ"ל שהסיפור דח' מלכים הוא כדי לבאר גדלו ותקפו של עשו – שהרי אדרבה: מלכים אלו (רובם) לא היו מזרעו של עשו (אלא "מבצרה" (מערי מואב), "מארץ התימני", וכיו"ב), ובמילא, יש כאן בזיון לעשו.

ולכן מוכרח רש"י לפרש שההדגשה היא להיפך – שאין זה גורע במלכות יעקב, מכיון ש"כנגדן העמיד יעקב וביטל מלכות עשו בימיהם".

***

עדיין לא תפסנו הביאור על ב' השאלות דהבן ה' – כיצד מתבטא קיומה של ברכת יצחק (שבגלל זה הוצרכה התורה סיפור זה) עי"ז ש"שמונה היו וכנגדן העמיד יעקב כו'":

מה שכנגדן העמיד יעקב וביטל מלכות עשו בימיהם" – הרי זה מבאר רק שאין עדיפות לעשו על יעקב (שמונה כנגד שמונה), ויתירה מזה, שכאשר העמיד יעקב מלכים, ביטל מלכות עשו בימיהם, ולא עוד, אלא, שבאותה תקופה היו משועבדים תחת מלכות בני" (שלכן, לאחרי שנסתיימה התקופה דח'

מלכים אלו, בימי יורם – "פשע אדום מתחת יד יהודה וימליכו עליהם מלך", מכיון שלפנ"ז היו תחת יהודה, "מלך אין באדם נצב מלך".

[על כללות השאלה, רשם כ"ק אדמו"ר קו הדגשה על תיבת "וביטל", וכתב:]

כמוגדש בקרא שמלכו בארץ אדום, ותו לא ופשיטא שלא על בני"י (וג"ז מדנהבה ולא מעשו) משא"כ ח' מלכי בני"י כו'

אבל עדיין נשאלת השאלה בנוגע לכללות ברכת יצחק "הוה גביר לאחיק וגו'", ואמירתו לעשו "ואת אחיק תעבוד": כיצד נתקיים הדבר (א) לכל לראש – במשך חייהם של יעקב ועשב, (ב) במשך הזמן דשמונת מלכי אדום לפני מלך לבני ישראל – היתכן שהיו להם מלכים, ולא היו משועבדים לבני"י (ג) מזמנו של יורם ואילך (לאחרי שמונת המלכים שהעמיד יעקב) ש"בימיו פשע אדום מתחת יהודה גו' עד היום הזה"!!

[ולכאורה אין לתלות זה בהענין ד"והי' כאשר תריד גו" – שהרי: יעקב עצמו בודאי הי' בתכלית השלימות, ואעפ"כ לא מצינו שמלך על עשו. ובנוגע לזמן שלפני מלך לבני"י – לא מסתבר שבמשך כל הזמן הי' גרוע יותר מאשר בתקופת שמונת המלכים, ובפרט שבין שמונת המלכים עצמם היו גם רחבעם ואבי' שעשו הרע בעיני ה'. ולאידך, בזמן שלאחרי יורם – היו כמה מלכים שעשו הטוב בעיני ה', כמו, יואש ואמציהו ועזרי' כו'.]

[ע"ז כתב כ"ק אדמו"ר:]

הרי"ז קושיות בכל אופן ומהי השייכות לפרש"י זה?!

[כ"ק אדמו"ר רשם קו מתיבת "ואעפ"כ", וכתב:]

ואעפ"כ לא ישב בשלוה ומעט ורעים ימיו

כרגיל – דוקא לקלאץ קושיא אין איש שם לב כלל:

הובטח לאברהם ובברית (ובהתחלתה) קיני קניזי וקדמוני ועד היום הזה רואה בן ה' למקרא שעדיין אינו

גם התירוץ דהנ"ל

הוא קלאץ :

מפורש בכ"מ: מטיב עמך

" " ולאום יאמץ (היפך דעמך)

" " ולזערך

וברובם הוא לזרעך

ולהוסיף שמפשטות הלשון דרש"י "שמונה היו וכנגדן כו", משמע לכאורה, שעיקר ההדגשה היא שלעשו לא הי' יותר מאשר ליעקב, כי, כנגד ח' מלכים דעשו לפני מלכות ישראל, העמיד יעקב ח'

מלכים שבזמנם בטלה מלכות עשו (דאל"כ, נמצא שיש לעשו יותר מאשר ליעקב), ובמילא, שוים הם*, כלומר, גם בתקופת שמונת המלכים, עיקר ההדגשה היא (לא מה שאדום היו תחת יהודה, כי אם) ש"בטלה מלכות עשו", "מלך אין באדום". ובכל אופן, אין זה מתרץ מה שלא היו תחת יד ישראל במשך כל שאר הדורות.

* וכן משמע מלשון רש"י בפסוק "ואלה המלכים" שבדברי הימים (א' א, מג), שמביא מב"ר (בין השאר) "בשעה שזה מעמיד כו' זה מעמיד כו', זה העמיד ח' וזה העמיד ח'", ומסיים, "ושמעתיו וכי לא הי' לאדום אלא אלו ח' מלכים ולישראל ח', והלא יותר היו, יורם אחזי' יואש כו', אלא זה העמיד ח' מלכים, פי' בזמן שהמליכו אותן שמונה מלכים של אדום לא המליכו את מלכי ישראל, כי קודם דוד היו", שמזה משמע, לכאורה, שעיקר ההדגשה היא שהם זה כנגד זה, ולא (כ"כ) בנוגע למלכות דישראל על אדום.

[ע"ז כתב כ"ק אדמו"ר:]

יתרה מזו – מפורש שירבעם פשע גו' היינו שרוב מלכות יעקב בטלה, אבל מפורש – שמפני הנהגת שלמה וכו'

יו"ד כסלו תשפ"ג - שנת הקהל

כס"ד. מצויב תוכן הביאור בפרשי"ד ואלה המלכים נז' כפי שרשמו ע"פ מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א. האם נרשם נכון?

א. על הפסוק 'ואלה המלכים אשר מלכו בארץ ארם לפני מלך מלך לבני ישראל' - מעתיק רש"י החיבור 'ואלה המלכים נז' ופרש: 'שמונה היו, וכנגדן העמיד יעקב וביטל מלכות עשו כימיהם, ואלו הן, שאול ואיש בושח דוד ושלמה הרבעים אבי' אטא ירושפט, וכימי יורם בנו כתיב' כימי פשע ארם מתחת יד יהודה וימליכו עליהם מלך, וכימי שאול כתיב' אין מלך בארם נצב מלך'.

ואינו מוכן:

ענינו של רש"י - 'אנו ליישב פשוטו של מקרא באחי"ד, ובנוד"ד, מהו הקושי בפשוטו של מקרא כאן שבגללו צריך רש"י לפיורו, ועד לפירוש ארוך, "שמונה היו, וכנגדן העמיד יעקב וביטל מלכות עשו כימיהם וכו", ענין שאירע בזמן מלכי ישראל לאחר כתיב דורות!':

ב. הרא"ם כותב שכונת רש"י 'לקיים מה שנאמר' ולאום מלאום יאמץ, כשה קם זה נוסל, והרא"י, על ביטול מלכות עשו כימי השמונה מלכים שמלכו על ישראל, שכמי שאול כתיב אין מלך בארם נצב מלך, וכימי יורם כתיב כימי פשע ארם מתחת יד יהודה, משמע, דמזמן שאול עד אותו זמן ה' ארם משועבד תחת מלכי ישראל, ומלכות עשו כטלה כימיהם של שמונה מלכים שמשאל ועד יורם'.

ועד"ז ²⁰⁰ הנ"א - 'לקיים מה שנאמר' אמלאה החרבה, כשה קם זה נוסל, ולפיכך כשקם דוד המלך כטל את המלכות מהם, והא דאמר העמיד ה' מלכים וביטל המלכות מהם, כדי לקיים שני גוים, ר"ל שוים, כמו שהעמיד זה העמיד זה'.

אבל ²⁰⁰ הירוצם אינו בדרך הלימוד, דפשוטו של מקרא ²⁰⁰ פשע, כי: א) ענינו של רש"י לבאר פשוטו של מקרא ²⁰⁰ פשע, ולא 'לקיים מה שנאמר וכו', כלומר, אם אין קושי בפשוטו של מקרא, לא צריך רש"י לפרש ²⁰⁰ פשע ב) ועיקרו: אין יחזן לומר שכונת רש"י 'לקיים מה שנאמר ולאום מלאום יאמץ' - בה כשה שמרגיש בסירושו שכמי יורם "פשע ארם מתחת יד יהודה וימליכו עליהם מלך", היינו, שרק במשך התקופה דח' מלכים אלו "כטלה מלכות עשו", משא"כ לאחר, נתקיימה מלכות עשו לצד מלכות ישראל, היפך מה שנאמר 'ולאום מלאום יאמץ' !:

[ועד"ז: שאלת השאלה בנוגע לתקופה שקיימה ל"אלה המלכים אשר מלכו בארץ ארם לפני מלך לבני"א:]

מוכן וגם פשוט שלא יחזן לומר שבמשך תקופה הכי ארוכה, מזמנם של יעקב ועד ע"ד לזמן שאול/מאות שנים, מלכו בארם שמונה מלכים; ועכ"ל ששמונת מלכי ארם היו במשך תקופה מסויימת, ומלבד זה ה' משך זמן רב שנים ²⁰⁰ אשכ"ל לא היו מלך.

ועפ"ז, אין נתקיים 'ולאום מלאום יאמץ' בתקופה שאצל שניהם - ישראל וארם - לא היו מלך].

ג. ויובן בהקדם שאלה נוססו: מרוע מספרת התורה, ובארוכה, אודות "המלכים אשר מלכו בארץ ארם" - למאי נפק"מ ב"חזרת משק"ל לדעת מה נעשה במלכות ארם ?!

לכאורה יכולים לשאול שאלה זו בנוגע לכללות הסיפור ר'ואלה חולדות עשו נז' ¹⁰, ובמרת 'אלה בני שער החורי יושבי הארץ נז' ¹¹, 'שהיו יושבי קדם שבא עשו לשם' ¹² (שאכן לא מרובר אודות עשו, כי אם, אודות החורי שהוריש עשו) - ולכאורה, למאי נפק"מ כל זה בתורה ?!

אמנם, בנוגע לכללות הסיפור ר'חולדות עשו', והסיפור אודות "בני שער החורי", יש לומר ¹³ שהתורה כמבה כל זה (נס) כדי להדגיש קיום כרמתי של יצחק לעשו ¹⁴, שבגלל זה היו לו ירובי אלופים בו, והצליח להרוויח אח "בני שער החורי ויושבי הארץ" ¹⁵.

זכאורה

פאה

זכ"ל

פסוקים
א' ו' ז' ח' ט'

לפיכך
אבאעית נצב
אין עג
אבאעית
אין עג
אבאעית
אין עג

לפיכך
אבאעית
אין עג
אבאעית
אין עג

- 1) פרשתנו לו. לא.
- 2) מלכים ב' ח' ב.
- 3) שם כ"ב ח' - ואן פסוקו זה נזכר כימי אטא ירושפט, הרי, הירוש הוא שסבב זה ונסת' עד לזמנו, וכימי רש"י כמלכים, כימי דוד הנצב הוא המלך, ואן נזכר לפי כימי יורם בנו (של הירושפט) שקילקל כימי פשע ארם חסילתו לזמן מלך, אבל כפי הירושפט צריך דוד כפועל לו, ומב זה (שליטן ר'ישאל על ארם) החלל בשם שאול, שנאמר בו (שמואל א' ה' כו) 'יולחם ככב כלל ירובי וגו' הארם וז' ובכל אשר שער עשתי'.
- 4) משי"ד פרשתנו לו. ב. ודעה משי"ד בראשית ג. ה. ועד.
- 5) תולדות כ"ג. ה. ובפרשי"ד.
- 6) יחזקאל כ"ג. (ובכאן כפרשי"ד תולדות כ"ג).
- 7) ויהי ע"ז נס משי"ד כפסוק 'ואלה המלכים' שכרימי הים' (א' א. טו), שפ"א ככ"ד (בן השאר) יבשנה שזה מספר כי זה מספר ט', זה הענין ח' וזה הענין ח'.
- 8) קוב לשכח כמות שנה (ואן נזכר כי 'א ק"א - התנ"ך).
- 9) משא"כ בנוגע ליעקב ועשו עצמם - שיה' מפרש כנכסב ירושפט נז' 'אין לשם אלא מלכות' (תולדות כ"ג. ב. משי"ד); היינו, ששון הנהיה ליעקב ועשו כנכסב ירושפט נז' 'אין לשם אלא מלכות'.
- 10) פרשתנו לו. א. ואלך.
- 11) שם, כ. ואלך.
- 12) משי"ד ע"פ.
- 13) נוסף לפרשי"ד כימי יושב ארם שנהב לך וישובי עשו ו'תולדותו בידך קעה מלל וז' כסופים' ו'חסיבת לזרע הוא' תחישבו וז'ר מלחמותיהם אין הורישו את ארצו, שיהיו לך יושבי עקב תולדותיו בדרך אוהבו בו', וכפרט בנוגע לכימי שער החורי כמי שרש"י ופרשתנו לו. וזכ"ר: 'וא הוולק לטוב לנו משקחת החורי, וצ"ל, שער החורי', 'לענין דורות' של אבותם כבה הדי האמ"ס ליעקב ביושו בו'.
- 14) ערמי נענוע לתולדות יוספאל (משי"ד ח' טו) - קיום הבטחה 'וירשם נאל שבעתון נז' (לך לך ח' טו).
- 15) ז"א נס וזכרים ב' יב' 'ובשער יושב החוריים לעוים וכו' עשו ירושפט ח' יושבו חתמם', ובמשי"ד נעתי בהם כח שער מרוששים אותם והלונים'.

[פענוח ההגהות על השיחה כפי שנרשם ע"פ המענות דלעיל*]]

אבל, **לכאורה** תירוצם אינו בדרך הלימוד דפשוטו של מקרא ~~ממש~~, כי:

(א) ענינו של רש"י לבאר פשוטו של מקרא בלבד, ולא "לקיים מה שנאמר וכו'", כלומר, אם אין קושי בפשוטו של מקרא, לא צריך רש"י לפרש ~~מאומה~~.

מובן וגם פשוט שלא יתכן לומר שבמשך תקופה הכי ארוכה, מזמנם של יעקב ועשו עד לזמן שאול, **כמה** מאות שנים, מלכו באדום שמונה מלכים! ועכצ"ל ששמונת מלכי אדום היו במשך תקופה מסויימת, ומלבד זה הי' משך זמן רב ~~שאם אצלם~~ שלא הי' מלך.

ג. ויובן בהקדים שאלה נוספת: מדוע מספרת התורה, ובארוכה, אודות "המלכים אשר מלכו בארץ אדום" – למאי נפק"מ ב"תורת משה לבני"י" לדעת מה נעשה במלכות אדום!?

אמנם, בנוגע לכללות הסיפור ד"תולדות עשו", והסיפור אודות "בני שעיר החוריי", יש לומר בפשטות שהתורה כתבה כל זה כדי להדגיש קיום ברכתו של יצחק לעשו, שבגלל זה היו לו ריבוי אלופים כו', והצליח להוריש את "בני שעיר החוריי יושבי הארץ".

[כ"ק אדמו"ר סימן בצד: X]

(2) מלכים ב' ח' ב'.

(3) שם א' כב, מח.

[כ"ק אדמו"ר הקיף "שם א'" וכתב על הצד:]? סגנון "מוזר"

(9) משא"כ בנוגע ליעקב ועשו עצמם – שהרי מפורש בכתוב "ולאום גו'", "אין לאום אלא מלכות" (תולדות כה, כג ובפרש"י), היינו, שאין הכוונה ליעקב ועשו כאנשים פרטיים, כי אם לאחרי שיש אפשריות למצב של מלכות במשך הדורות. **כשהיו בזמנם ששה נפש או אפילו שבעים נפש שאין זה לאום כלל, ובפרט – פשוטו ש"מ! וכנ"ל דהיינו מלכות**

(13) נוסף למ"ש באם את"ל שיש פשטנים דלא ס"ל כמפורש ברש"י בר"פ וישב ... אלא מפני תמנע", להודיע גדולתו של אברהם כמה היו תאבים לידבק בזרעו כו'."

(*) יש לציין, שלא נכלל בזה ה"קלאץ" תירוץ שבמענה הנ"ל.

משאיכ בננוע לסיפור אודות מלכי ארום - אי אפשר לומר שהתורה מספרת זה כדי להדגיש גדלו וחזקו של עשו (בתוצאה מברכתו של יצחק). שהרי ארבעה: מפורש בקרא שמלכים אלו לא היו מורעו של עשו, אלא "מבערה" (משערי מואב הראים), "מארץ החימני" 18, וכיו"ב. כלומר, מלכים משא-מקומה ואומה שנתגשבו ומלכו בארץ ארום - כיוון לעשו. שהמלך בארצו הוא ממקום ואומה אחרת! וא"כ, הדרא קשיא לדוכתא: מדוע מספרת התורה, וכארכה, אודות מלכי ארום!!

ד. ויש לומר, שכפירושו "שמונה היו וכנגדן וכיו" כוננת רשיי לתרץ קושיא הגיל, כדלקמן.

וקושיא גדולה יותר - שגם היא מתעוררת אצל בן חמש למקרא:

לא יבליב בעיני בני ישראל (לכאורה) כהסיפור אודות מלכי ארום, אלא כהסיפור אודות מלכי ארום (לכאורה) לברכת יצחק, שהרי כהסיפור של אחרי יצחק אמר בברכתו 22 ליעקב "זהו נביר למחין" 21, ואמר לעשו "ואת אחיך העבדתי" 22 (ומה מובן - במכיש וקד - שיעקב צריך להיות במעלה יתירה לכבי עשו), הנה, מהבחינה הזו, מלכים אשר מלכו בארץ ארום, היינו, שאדם קיימה מלכות בפ"ע (במקום לעבוד את יעקב), ולא עוד, אלא, שמלכות ארום התה - לפני מלך מלך לבני ישראל!!

ועל זה מתרץ רשיי 23 - "שמונה היו וכנגדן העמיד יעקב וביטל מלכות עשו בימיהם וכיו"ב:

בסך-הכל - אומר רשיי לבן חמש - מסופר כאן אודות שמונה מלכים בלבד, וכנגדן (כנגד כל השמונה) העמיד יעקב וביטל מלכות עשו בימיהם היינו, שכאשר יעקב העמיד שמונה מלכים שלו (ששמונים רשיי), הם ארום משועבד תחת מלכי ישראל.

וזוהו הדיוק בכתיב "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ ארום לפני מלך מלך לבני ישראל" - שקיומה של מלכות ארום לא הי' אלא "לפני מלך מלך לבני ישראל", שכן, חיוב ומיד כשהעמיד יעקב מלכים שלו, איבדו מלכות עשו. ועמו מובן טעם הסיפור אודות מלכי ארום - כדי להדגיש את קיומה של ברכת יצחק ע"ד מעלה יעקב לבני עשו 24:

"ואלה המלכים אשר מלכו בארץ ארום" - בארץ ארום בלבד, וזו לא ופשיטא, שלא על בניי (ונוסף לזה, שמלכי ארום לא היו מורעו של עשו, אלא משאר אומה, כמיש בהמשך הכתובים (בגיל סיג), וכל זה - לפני מלך מלך לבני ישראל, כי, חיוב ומיד כשהעמיד יעקב מלכים שלו, בטל מלכות עשו. והיו משועבדים תחת מלכי ישראל ("מלך אן בארום נצב מלך"). ה. ולהוסיף - לית ביאור:

אין כוננת רשיי "לפיכ מה שנאמר רוב יעבוד צעיר, הוה בכיר לאחור, ואת אחיך רעבוד" - שהרי נוסף לכישינונו אנו אלא לפרש פשיטא שאלה זו נשאת (א) בננוע למשך חייהם של יעקב ועשו 21, (ב) בננוע לכל משך הזמן שלמך מלך מלך לבני ישראל - שהרי מוכיח לא ותיקיים יורם יעבוד צעיר, (ג) מזמנו של יורם ואילך שכימיו פשע ארום מחמת יתירה נר עד היום הוה - כיצד מתאים זה עם ההבטחה "ורב יעבוד צעיר", ואת אחיך רעבוד 24.

ורשיי אינו מתרץ קושיא זו - כמו שאין מבאר שאר יקלץ קושיאות דונבחה, ולדוגמא: הובטח ליעקב "היטב איטיב עמך" 21, ואעפ"כ, לא ישב כעלה 23, וימי שני חייו היו "מעט רעים" 24, ובפרשיות שלפניו - הובטח לאברהם ובברת (ובתחלתה) קניו קניו וקדמוני 25, ועד היום הוה רואה בן למקרא שצריך ענין!

אלא, כוננת רשיי היא, כאמור, לתרץ את השאלה שמתעוררת אצל הבן חמש למקרא בפסוק זה: (א) מדוע מספרת התורה אודות מלכי ארום, (ב) ויתירה מזה, הסיפור אודות מלכי ארום הוא בסתירה (לכאורה) לתוכן ברכת יצחק: ועל זה מתרץ רשיי "שמונה היו וכנגדן העמיד יעקב וביטל מלכות עשו בימיהם", כגיל בארוכה.

16) השם הוה - מבין עשר יוב יעבור עמי (עליות כג, 10) ובספר יצחק ליעקב - זיהו גבר לאחור (שם כג, טז), שלכן, לא יתכן שיחיו לשם מלכים כמו ליעקב (ואם לקיים חסיו ע' 194).
17) פשיטא לו, וזו הכוונה.
18) שם לו.
19) רוב בני יצחק וישעיהו ברוך, סמורו ליהו. א. ט"ו ח"ו פ"ו (ועל כדבריו, כדור חוה ע"פ 108 ובמבואו ד' י"ד, וראה אברהם וישעיהו ע"פ חוקו ד' ט"ו ח"ו פ"ו ארום, והשם "משערי מקומות היו ומשערי אומות").
20) שם על מה שנאמר כבי ליעקב יורם יעבוד צעיר.
21) עליות כ"ג, טז.
22) שם.
23) ובדברי שאנו מקיים את הפסלה, אלא טוב מיהו, ובדורן כפלה סעודה הסלה.
24) הובטח, להחליף ויפריש סבה מרוב קיום בית יצחק לעשו (בגיל י"ו) - והסברה לפיה היה צ"ח יצחק כשמו יצחק זה בסתירה לגדולתו של יעקב, כפסוק.
25) "לפניו מבנותיו לא נאמר לישעיהו" (ראה ליל תורה ט), שסעט, וקרא (עם לכל רואים) על יעקב תעט עשאו.
26) חזק (לחלו זה ברובן ריבוי) כאשר ריבוי (כשנבנו ישראל על הערש), וזו ויתר עליו מעל צדקתו; ורשיי: יעקב עשו כדורו זה כמחיל השליטה, ואעפ"כ, לא עשו שפלו על עשו, ובנוע לזמן שלטן מלך מלך לבני - לא סתמו שמשך מן הזמן הי' צבב ורוב יורם משערי מקומות ומלכים תישים שכן שמונת המלכים עצמם! וזו גם והמבנה ראינו עשו ברי ענין הי', ולחיד, בזמן שלטתו יורם - וזו כה מלכים עשו והטב בעד הי', כמו, יצחק והפשיטא תעמי' כו.
1) ויש לומר, שכפירושו "שמונה היו וכנגדן וכיו" כוננת רשיי לתרץ קושיא הגיל, כדלקמן.
2) וקושיא גדולה יותר - שגם היא מתעוררת אצל בן חמש למקרא:
לא יבליב בעיני בני ישראל (לכאורה) כהסיפור אודות מלכי ארום, אלא כהסיפור אודות מלכי ארום (לכאורה) לברכת יצחק, שהרי כהסיפור של אחרי יצחק אמר בברכתו 22 ליעקב "זהו נביר למחין" 21, ואמר לעשו "ואת אחיך העבדתי" 22 (ומה מובן - במכיש וקד - שיעקב צריך להיות במעלה יתירה לכבי עשו), הנה, מהבחינה הזו, מלכים אשר מלכו בארץ ארום, היינו, שאדם קיימה מלכות בפ"ע (במקום לעבוד את יעקב), ולא עוד, אלא, שמלכות ארום התה - לפני מלך מלך לבני ישראל!!
ועל זה מתרץ רשיי 23 - "שמונה היו וכנגדן העמיד יעקב וביטל מלכות עשו בימיהם וכיו"ב:
בסך-הכל - אומר רשיי לבן חמש - מסופר כאן אודות שמונה מלכים בלבד, וכנגדן (כנגד כל השמונה) העמיד יעקב וביטל מלכות עשו בימיהם היינו, שכאשר יעקב העמיד שמונה מלכים שלו (ששמונים רשיי), הם ארום משועבד תחת מלכי ישראל.
וזוהו הדיוק בכתיב "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ ארום לפני מלך מלך לבני ישראל" - שקיומה של מלכות ארום לא הי' אלא "לפני מלך מלך לבני ישראל", שכן, חיוב ומיד כשהעמיד יעקב מלכים שלו, איבדו מלכות עשו. ועמו מובן טעם הסיפור אודות מלכי ארום - כדי להדגיש את קיומה של ברכת יצחק ע"ד מעלה יעקב לבני עשו 24:
"ואלה המלכים אשר מלכו בארץ ארום" - בארץ ארום בלבד, וזו לא ופשיטא, שלא על בניי (ונוסף לזה, שמלכי ארום לא היו מורעו של עשו, אלא משאר אומה, כמיש בהמשך הכתובים (בגיל סיג), וכל זה - לפני מלך מלך לבני ישראל, כי, חיוב ומיד כשהעמיד יעקב מלכים שלו, בטל מלכות עשו. והיו משועבדים תחת מלכי ישראל ("מלך אן בארום נצב מלך"). ה. ולהוסיף - לית ביאור:
אין כוננת רשיי "לפיכ מה שנאמר רוב יעבוד צעיר, הוה בכיר לאחור, ואת אחיך רעבוד" - שהרי נוסף לכישינונו אנו אלא לפרש פשיטא שאלה זו נשאת (א) בננוע למשך חייהם של יעקב ועשו 21, (ב) בננוע לכל משך הזמן שלמך מלך מלך לבני ישראל - שהרי מוכיח לא ותיקיים יורם יעבוד צעיר, (ג) מזמנו של יורם ואילך שכימיו פשע ארום מחמת יתירה נר עד היום הוה - כיצד מתאים זה עם ההבטחה "ורב יעבוד צעיר", ואת אחיך רעבוד 24.
ורשיי אינו מתרץ קושיא זו - כמו שאין מבאר שאר יקלץ קושיאות דונבחה, ולדוגמא: הובטח ליעקב "היטב איטיב עמך" 21, ואעפ"כ, לא ישב כעלה 23, וימי שני חייו היו "מעט רעים" 24, ובפרשיות שלפניו - הובטח לאברהם ובברת (ובתחלתה) קניו קניו וקדמוני 25, ועד היום הוה רואה בן למקרא שצריך ענין!
אלא, כוננת רשיי היא, כאמור, לתרץ את השאלה שמתעוררת אצל הבן חמש למקרא בפסוק זה: (א) מדוע מספרת התורה אודות מלכי ארום, (ב) ויתירה מזה, הסיפור אודות מלכי ארום הוא בסתירה (לכאורה) לתוכן ברכת יצחק: ועל זה מתרץ רשיי "שמונה היו וכנגדן העמיד יעקב וביטל מלכות עשו בימיהם", כגיל בארוכה.

Handwritten notes in the top left corner, including the word "מלכים" and other illegible scribbles.

Handwritten note "מלכים" in the top right area.

Handwritten notes in the middle right area, including the word "מלכים" and other illegible scribbles.

Handwritten note "מלכים" in the middle left area.

Handwritten notes in the bottom left corner, including the word "מלכים" and other illegible scribbles.

Handwritten note "מלכים" in the middle right area, overlapping the main text.

... כלומר מלכים משאר מקומות ואומות שנתישבו **שבאו** ומלכו בארץ אדום – בזיון לעשו*), שהמלך בארצו הוא ממקום ואומה אחרת!

(* כמרז"ל (עה"פ בזוי אתה..?)

ד. ויש לומר שבפירושו "שמונה היו וכנגדן וכו' כוונת רש"י לתרץ בהרחבה *) קושיא הנ"ל, כדלקמן.

(* ולא נצטרך לומר שכל הפרשה נאמרה בשביל פסוק אחד וגם בו הענין ברמז.

ולא זו בלבד שאין נפק"מ (לכאורה) בהסיפור אודות מלכי אדום, אלא יתירה מזה – סיפור זה הוא בסתירה (לכאורה) לברכת יצחק, שהרי כיצד יתכן שלאחרי שיצחק אמר בברכתו ליעקב ... הנה, תמורת זה מצינו שהיו "מלכים אשר מלכו בארץ אדום",

... שכאשר יעקב העמיד שמונה מלכים שלו (שמנאם רש"י), ה"ב ביטל עי"ז מלכות עשו, אדום הי' משועבד תחת מלכי ישראל.

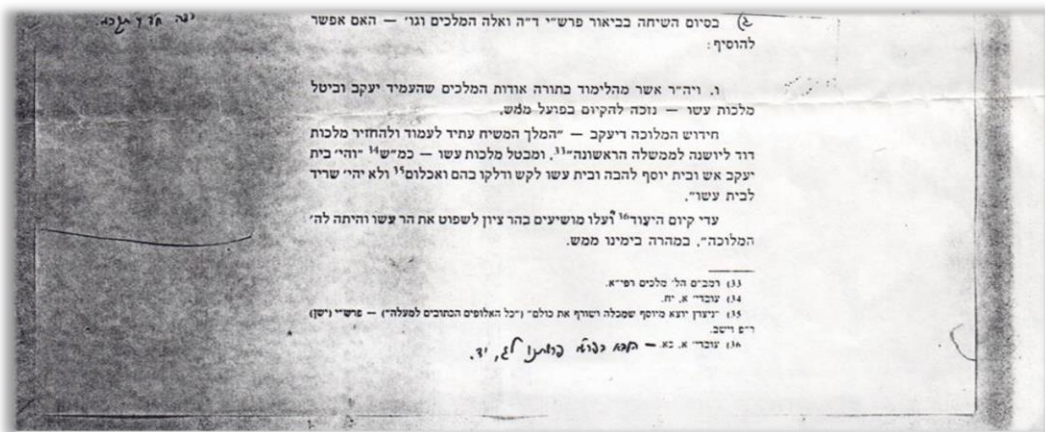
... שכן, תיכף ומיד כשהעמיד יעקב מלכים שלו, אזי בטלה **ביטל** מלכות עשו.

... כי, תיכף ומיד כשהעמיד יעקב מלכים שלו, בטלה **ביטל** מלכות עשו, והיו משועבדים תחת מלכי ישראל ("מלך אין באדם נצב מלך").

[כ"ק אדמו"ר כתב בצד:] **רש"י מדייק ביטל (יעקב) – והרושם מדייק בטלה!!**

... ועד היום הזה רואה בן ה' למקרא שעדיין אינו לא נתקיים!

(26) ואין לתלות זה בהענין ד"והי' כאשר תריד (כשיעברו ישראל על התורה, אזי) ופרקת עולו מעל צוארך ...

ג.

חלק מהגהות על הברכה לאחר מנחה ערב יוהכ"פ תשל"ט - כקביעות שנה זו

(נדפס בלקו"ש חי"ט עמ' 550 ואילך)

כס"ד. לשון הברכה שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א ערב יוהכ"פ אחר תפלת מנחה, ה"תשל"ט.

דער אויבערשטער זאל בענטשן און מצליח זיין יעדערן און יעדערע

בחוככי כלל ישראל, מיט א חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בטוב הנראה והנגלה למטה מעשרה ספחים, ובמהרה בימינו ובעגלא דידן,

אנהויבנדיק מיט כל הענינים טובים - פון שנת אורה, א ברכה וואס הויבט זיך אן מיט אן אל"ף, און כל אותיות האל"ף בי"ת, וואס איז כולל אלע ברכות, ביז א שנת תורה און א שנת תפלה און א שנת תשובה, און תשובה פון יוהכ"פ וואס דאס איז דאך תשובה עילאה, וואס ענינה איז בשמחה, ווי דער אלטער רבי איז מבאר אין אנה"ת,

לאחרי דעם וואס מ'האט שוין געמאכט די אלע ענינים וואס זיינען פארבונדן מיט תשובה תתא, און דאס וואס מ'האט נישט געמאכט - האט דער אויבערשטער משלים געווען, און הקב"ה עוזרו, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, פנוגע צום גאנצן עבר,

און וויבאלד מ'איז פארבונדן מיט א שנת העיבור, איז דאס געווען א שנה שלימה, מיט אלע פירושים שבדבר, ביז אין תכלית השלימות, ביז וואנעט אז עס האבן זיך אויסגעפלייכט די ענינים פון ימות הלפגה מיט ימות החמה,

7 יחוד שמא וסיהרא, כנסת ישראל מיטן אויבערשטן (מיט ז"א), מיט אלע פירושים אצ שבדבר, ביז למטה מטה,

זאלן זיין אויך כל הענינים מתוך שמחה וטוב לבב, ס'זאל זיין שלימות התורה, וואס דאס כביינגט שלימות המצוות, וואס לימוד מביא לידי מעשה (צוגאנג), צוזאמען מיט שלימות הארץ, ארץ ישראל לגבולותיה, אלס א הכנה צום מילוי היעוד בקרוב ממש, אז ירחיב ה' את גבוליה, צוזאמען מיט שלימות העם, מיט אלע פירושים וואס אין דעם - פון "ראשיכם שבטיכם" ביז "חוטב עציר ושואב מימיה",

און נאך אין די אינטיקע טעג, די לעצטע טעג פון גלות, זאל מען ממשיך זיין ביד רמת ובקומה זקומה, וואלך אחכם קוממיות, אין לימוד התורה און אין קיום המצוות און כל מעשיך יהיו לשם שמים און בכל דרכיך דעהו,

בס"ד. לשון הברכה שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א ערב יוהכ"פ **בביהכנ"ס** אחר תפלת מנחה, ה'תשל"ט.

דער אויבערשטער זאל בענטשן און מצליח זיין יעדערן און יעדערע, בתוככי כלל ישראל, מיט א חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בטוב הנראה והנגלה למטה מעשרה טפחים, ובמהרה בימינו ובעגלא דידן,

אנהויבנדיק מיט כל 1) הענינים טובים - פון שנת אורה, א ברכה וואט הויבט זיך אן מיט אן אל"ף, און **אזוי** - כל אותיות האל"ף ב"ת, וואט איז כולל אלע ברכות, ביז א שנת תורה און א שנת תפלה און א שנת תשובה, און תשובה פון יוהכ"פ וואס דאס איז דאך תשובה עילאה 2, וואס ענינה את בשמחה, ווי דער אלטער רבי איז מבאר אין אגה"ת 3,

לאחרי דערדייג וואט מ'האט שוין געטאגמאכט די אלע ענינים וואס זיינען פארבונדן מיט תשובה תתאה,

[כאן סימן כ"ק אדמו"ר לעשות פתקה חדשה]

און דאס וואס מ'האט ניט געמאכט - האט דער אויבערשטער משלים געווען 4, און הקב"ה עוזרו - מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה,

[כאן סימן כ"ק אדמו"ר לעשות פתקה חדשה]

בנוגע צום גאנצן עבר,

און וויבאלד ס'איז פארבונדן מיט **(לאחרי)** א שנת העיבור, איז דאס געווען א שנה שלימה, מיט אלע פירושים שבדבר, ביז אין תכלית השלימות, ביז וואנעט אז עס האבן זיך אויסגעגליכן **לגמרי** די ענינים פון ימות הלבנה מיט ימות החמה 5, **ביז** יחוד שמשא וסיהרא 6, כנסת ישראל מיטן אויבערשטן (מיט ז"א), מיט אלע פירושים שבדבר, ביז למטה מטה,

זאלן זיין אויר כל הענינים מתוך שמחה וטוב לבב,

[כאן סימן כ"ק אדמו"ר לעשות פתקה חדשה]

ס'זאל זיין שלימות התורה,

[כאן סימן כ"ק אדמו"ר לעשות פתקה חדשה]

וואס דאס בריינגט שלימות המצוות, ווארעם לימוד מביא לידי מעשה 7 **(דוגמתו)**, צוזאמען מיט שלימות הארץ, ארץ ישראל לגבולות,

[כאן סימן כ"ק אדמו"ר לעשות פתקה חדשה]

און אלס א הכנה צום מילוי היעוד בקרוב ממש, אז ירחיב ה' אלקיך את גבולך 8, צוזאמען מיט שלימות העם, מיט אלע פירושים וואט אין דעם 9 פון "ראשיכם שבטיכם" ביז "חוטב עציך" ו"שואב מימך",

און נאך אין די איצטיקע טעג, די לעצטע טעג פון גלות, זאל מען ממשיך זיין ביד רמה 10 ובקומה זקופה, ואולך אתכם קוממיות 11

[כאן סימן כ"ק אדמו"ר לעשות פתקה חדשה]

אין לימוד התורה און אין קיום המצוות און אין כל מעשיך יהיו לשם שמים און בכל דרכיך דעהו,

- 1) הן בגשמיות והן ברוחניות – כרוב התפלות (ראה רמב"ם ריש הל' תפלה), משא"כ תפלות אחדות, ובהן תפלת כה"ג בהיכל ( ) שהייתה רק בנוגע לגשמיות (ובמילא – כן הוא גם התפילה שבסיום סדר עבודת כה"ג ( ) , שהיא כמו "תפלת כה"ג בהיכל".
- 2) בתכלית השלימות (ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ז, לקו"ת . . ועוד, נוסף ע"ז שצ"ל כל ימיו בתשובה עילאה (אגה"ת ספי"א).
- 3) פ"י וי"א. ושם (קא, רע"א) "שהיא בשמחה רבה".
- 4) כמו שאנו מבקשין בכל תפלת י"ח תיכף שמבקשין והחזירנו בתשובה שלמה לפניך (עיין אגה"ת פי"א).
- 5) שהרי השנה שנסתיימה היא שנת סיום מחזור (קטן –) דלבנה (ראה). רמב"ם הל' קדה"ח רפ"י).
- 6) להעיר שתיקף בסיום השנה – ה"ה ראש חודש (תשרי), יחוד שמשא וסיהרא.
- 7) קידושין מ, ב.
- 8) שופטים יט, ח. ספרי ופרש"י עה"פ. ועיין ד"ה אל תצר לאדמו"ר האמצעי (ע' ואילך).
- [כאן ציין כ"ק אדמו"ר שהערה 9 הוא (למטה)]
- 9) ראה תיב"ע לנצבים (כט, יד). ת"י, פרש"י. אוה"ח ועוד – שם.
- 10) בשלח יד. ח.
- [כאן ציין כ"ק אדמו"ר להמשך ההערה למטה (א)]
- א) – להעיר ממש"כ בדגל מחנ"א (וישלח ד"ה) דמתרגם בריש גלי, ברי"ש ר"ת רי"ש רבי ישראל בעל שם, גלי שיתגלה תורתו ויפוצו מעיונותיו אז יפקון מן גלותא. (להעתיק בדיוק)
- 11) בחוקתי כו. יג ובפרש"י (מתיב"ע ותו"כ).
- 7) אבות פ"ב מ"ב. משלי ג, ו. וראה שו"ע או"ח סרל"א. פרש"י בראשית א, ז.
- 12) קידושין מ, א. ובאוה"ת (בראשית לג, ב. משפטים ע' א'קנז. ועוד) פקשר זה מפרש ומכאר השייכות עם יום השלישי שהוכפל בו כי טוב.
- 13) וכיון דאיפליג איפליג (גיטין כח, א).
- 14) בחוקתי (שם, ו) ומכש"כ – כשאינם במצב ד"שכבתם".
- 15) ראה ברכות בסיומה. שו"ע אדה"ז רסקנ"ה, וש"נ.
- 6) ישעי' ס, ט. וראה תורת הבעש"ט במחז"ל התורה חסה על ממונן של ישראל
- [כאן ציין כ"ק אדמו"ר (ב)]
- ב) באם לא ימצאו בכשט – יציינו עכ"פ לאו"ת קא, ד
- 7) בא (י, ט), שהרי כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות – בגאולתנו מגלות זה.
- 8) ירמ"י לא, ז. – י"ל החידוש שעוד קודם השיבה יעשו מציאות של: א) קהל ב) גדול.

[פענוח הוראות למזכירות בקשר למבצע חנוכה (תשל"ג*)]

מזכ'

למסור לכ"מ המתאים המדובר ע"ד ההתועדויות בחנוכה ובב' המיני הסוגים
(להקל – מר"ד לרשום בקיצור המדובר עד"ז, ולמסרה לאלו שימסרו עד"ז).

(ב) עדכהנ"ל – בנוגע לתלמידים שי'.

(ג) גם לת' דסתם ביה"ס, אדרבא וק"ל.

כ"ז ג"כ – ל"בית רבקה"

נשי ובנות וכו' בכ"מ

בנוגע לת' – להוסיף שברשות המארגנים לתת לכאו"א מעות חנוכה בשליחות מכאן – מטבע א דמדינה
המתאימה (דולר אחד, פרנק, ליטרא וכו')

אלא שאז צ"ל מקודם להנתינה ביאור תוכן קריאת המכ' לת' (בביאור המתאים).

לשל"ה – באם ביכולתם – לארגן כ"ז בשל"ה ובכ"מ

לקוצר הזמן – להשתדל שידברו עד"ז ברדיא (כאן ובכ"מ המתאים)

להשתדל – מתאים לזמן ההתועדות – לקשר לזה ועיקר: תפלת מנחה, הדה"נ דחנוכה, מעריב, מבצע תפלין.
ופשיטא – פרסומי ניסא דחנוכה (וע"פ המדובר שנאמר בכ"מ)

מודעה בני. Times?

(* ראה שיחת ש"פ וישב תשל"ג, וז"ל: אבער די נקודה שבדבר איז, אז מען זאל אויסניצען די טעג פון חנוכה אויף צוזאמען קלייבן אלע אידן ביי א מסיבה כללית, און ריידען צו זיי בנוגע דער ענין פון חנוכה, ווי דאס איז נוגע צו זיי, וואס ערשט דארף די צוזאמען קלייבן זיין אין א אופן פון "אתם נצבים" אלע צוזאמען אלע דרגות פון "ראשיכם" ביז צו "חוטב עציך ושואב מימך", און דערנאך איז דא וואס מען דארף מאכן א מסיבה פרטיות פאר יעדער סוג במיוחד, ווארום מען קאן נישט מאנען די זעלבע זאך ביי די וואס זיינען אין דעם סוג פון ראשיכם וואס מען מאנט ביי חוטב עציך, ווארום ביים חוטב עציך בעיקר בנוגע צו ענינים וואס זיינען פארבונדן מיט עשי' און ביי ראשיכם שבטיכם ענינים פון מוסיף זיין נאך אין לימוד התורה, דעריבער דארף לכתחלה זיין אן מסיבה כללית פון אלע סוגים, און דערנאך א מסיבה פרטית פאר יעדער סוג באזונדער, און דאס זאל מען טאן במשך די טעג פון חנוכה, ועכ"פ כאטש איין מאל, און דארטן מסביר זיין בעיקר ווי דער ענין פון חנוכה האט א שייכות צו זיי, און אויב מען וויל קאן מען נוצען דערביי דעם בריוו, און אויך מצורף לזה כמנהג רבותינו דמי חנוכה.

ככלי אהבה ורחמים ביום טוב
 ושימא חטא אסטער
 יצאנו עמנו ארבע ימים וחסוריה
 איננו זכורה בריתנו, בהאטקיים
 הילד דבוקים, ועד היום הילד
 הנוער דהיינא אין (אין) אהבה
 (אמא) - נפלא שדי-פרו בועז, או
 שיש אהבה נישואין ופלא
 איננו זכורה בריתנו, כרמי
 ד' אהבה ורחמים, (אין) אהבה
 סעודת (אין) אהבה (אין) אהבה
 יצור

אהבה ורחמים אהבה ורחמים
 אהבה ורחמים אהבה ורחמים
 אהבה ורחמים אהבה ורחמים
 אהבה ורחמים אהבה ורחמים

אהבה ורחמים אהבה ורחמים
 אהבה ורחמים אהבה ורחמים
 אהבה ורחמים אהבה ורחמים
 אהבה ורחמים אהבה ורחמים

כדאי שמהעומדים ביחס טוב ושיתחשבו בדעתם

ידברו עדכ"ז עם: תורה ומסורה, איגוד דהפרינציפאלס, דהמורים הארטדוקסים, ועד החינוך החרדי, הנוער דהיוניאן (שטלפער שי"?) (אצאגו"ח – בכ"מ שביקרו בעבר, או שיש להם קישור וכו')

איגוד הרבנים, פרחי בנות אגו"י, בית: יעקב, רחל (סטמר), חנה (קלויזנבורג)

ועוד

ש"מספרים עדכ"ז ואיך שקצר הזמן וכו' – לגודל הענין אולי לכאורה כדאי שיארגנו ג"כ הם עד"ז באופן המתאים לפי דעתם וכו'"

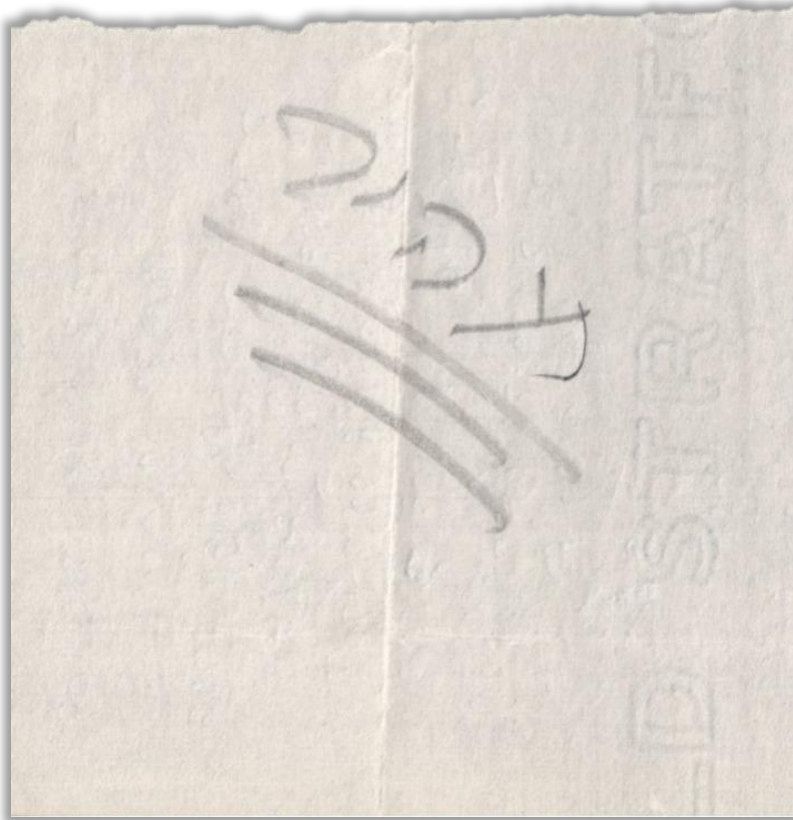
עד"ז לאנ"ש בשאר המדינות – שיתקשרו ג"כ עם אירגונים כהנ"ל ויציעו להם ככל הנ"ל וכו'.

ולהודיע לאנ"ש שישלמו מכאן: (א) כל המעות חנוכה

(ב) 90% משאר ההוצאות שבמבצע זה.

[מעל"ד]

מהיר

ב.

נשי אגודת חב"ד שנשלחו המכתבים -

ארץ ישראל ✓	אצל אגודת חב"ד ח.ד. 689
אוסטראליע ✓	וואלאסאוו
אירלאנד ✓	שוחט
טאראנטא ✓	גאראדעצקי
פאריז ✓	מרת הייקין
מאנטרעאל ✓	העכט
שיקאגא - ✓	לאס אנגעלעס - רייטשיק

ניו יארק -

אגודת נשי ובנות חב"ד בכל מרחבי תבל

ארץ ישראל - אצל אגודת חב"ד	אח"ב - שיקאגא - העכט
אוסטראליע - ווילשאנסקי	לאס אנגעלעס - רייטשיק
אירלאנד - וואלאסאוו	
פאריז - גאראדעצקי	ניו יארק - בארא פארק - ביסטריצקי
מאנטרעאל - היטריק	קראון הייטס - גאראדעצקי
לאנדאן -	בראנזוויל - גראסער

נאח

אויבן ?

4958 R₂

55

על רשימת המזכירות של אנשים שאליהם נשלחו להם המכתבים דנשי ובנות חב"ד, מחק כ"ק אדמו"ר א' מהשמות, וכתב:

צ"ל לוויילשנסקי מכאן ולהבא [ר' בצלאל וילשנסקי - אא"ז של הכלה]

לונדון ? שם טוב

ג.

אכסלרד-נתניא

מכתב (א.ל.א) מ
א.ל.א - 255

ב"ה ט"ו טבת תשי"ז
ברוקלין

הרה"ג וו"ה אי"א נו"נ
מוה' חיים שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב אודות ענין המקנה בשיכון
דורה ומבקש להטביע גודל הענין להרב הלפרין שליט"א, ולפלא כתבו את
זה, כיון שהרב הנ"ל מקדיש את זמנו וכל כחותיו ועניניו לענין דטהרת
המשפחה ואינו נצרך כלל לביאור מאחרים אודות גודל הענין, ולפלא
שאינו מכיר את מהותו של הנ"ל למרות שנודע הוא באה"ק ת"ו בחוגים
רחבים, ונוסף על האמור, כשכתבתי להנ"ל מאז בהמשך לבקשתו, ענני שקבל
מכתב ממנו גם באופן ישר ושגם ענו להם, וכמדומה שהוסיף אז במכתבו
שגם לאחרי קבלת מכתבי יכתבו אליהם עוד הפעם ובטח מלא בקשתי. מובן
שבהזדמנות אזכיר ענן הפעם להרב הלפרין שי"ע ד' הענין אף שכאמור
אינו נצרך לזירוז אלא שבעוה"ר מצב הקופה לעניני טהרת המשפחה אינו
מספיק למלאות את כל הדרישות ולכך נותנים קדימה לאותן המקומות
שהם בריחוק גדול ביותר ממקוה כשרה וכו'.

חקותי שיש לו קביעת עתים גם בלימוד החסידות ומשפיע
גם על הרבים לקבוע עתים בלימוד זה, ועליו החובה לפרסם גם מהשתדלות
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לקבוע אמירת תהלים חדשי
-כפי שנחלק החתלים לימי החדש- בכל יום אחרי תפלת הבקר ובפרט בתי
כנסיות ובמקום שמתפללים בצבור, ועל כל רב ומרא דאתרא זכות ואחריות
מיוחדת גם בענין הנהגת חקנת זו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

[מכתב כ"ק אדמו"ר]

ב"ה ט"ו טבת תשי"ז

ברוקלין

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ מוה' חיים שי'

שלום וברכה

במענה על מכתבו, בו כותב אודות ענין המקוה בשיכון דורה ומבקש להסביר גודל הענין להרב הלפרין שליט"א, ולפלא כתבו את זה, כיון שהרב הנ"ל מקדיש את זמנו וכל כחותיו ועניניו לענין דטהרת המשפחה ואינו נצרך כלל לביאור מאחרים אודות גודל הענין, ולפלא שכנראה שאינו מכיר את מהותו של הנ"ל למרות שנודע הוא באה"ק ת"ו בחוגים רחבים, ונוסף על האמור כשכתבתי להנ"ל מאז בהמשך לבקשתו, ענני שקבל מכתב ממנו גם באופן ישר ושגם ענו להם, וכמדומה שהוסיף אז במכתבו שגם לאחרי קבלת מכתבי יכתבו אליהם עוד הפעם ובטח מלא בקשתי. מובן שבהזדמנות אזכיר עוד הפעם להרב הלפרין שי' ע"ד הענין אף שכאמור אינו נצרך לזירוז אלא שבעוה"ר מצב הקופה לעניני טהרת המשפחה אינו מספיק למלאות את כל הדרישות ולכן נותנים קדימה לאותן המקומות שהם בריחוק גדול ביותר ממקוה כשרה וכו'.

תקותי שיש לו קביעות עתים גם בלימוד החסידות ומשפיע גם על הרבים לקבוע עתים בלימוד זה, ועליו החובה לפרסם גם מהשתדלות כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע לקבוע אמירת תהלים חדשי – כפי שנחלק התהלים לימי החודש – בכל יום אחרי תפלת הבקר ובפרט בבתי כנסיות והמקום שמתפללים בצבור, ועל כל רב ומרא דאתרא זכות ואחריות מיוחדת גם בענין הנהגת תקנת זו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

על צילום המכתב כתב כ"ק אדמו"ר הוראה למזכירות:

[רשם קו תחת התיבות "שבהזדמנות אזכיר עוד הפעם", וכתב:]

לכתוב להלפערן שי'

- מהמזכ' - עד"ז

[וראה מ"ש באג"ק חי"ג עמ' 329]

ב"ה. יום כ"ג לחודש שבט שנת תשי"ג ירושלים תובב"א עיה"ק

מע"כ המזכיר של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש שליט"א

שלום וברכה.

הנה בקשר ששלחתי הספר שלמת יוסף קבלתי התמורה סקרי"פ \$5. ובמכתבו מיום י"א טבת כותב שהוא בתנאי שאשלח גם שאר החיבורים.

והנה ספר שלמה חדשה כבר שלחתי בקבלי מכתבו הנ"ל אבל ספר שלמת חיים כבר אזל ואין עמדי. ואיני יודע אם כוונתו שאשתדל לקנות ולשלוח או רק אם יש לי. ולקנות אפשר שיעלה שתי לירות וצריך לחפש אחריו. ואולי אשלח לו במקום זה עוד ספר שלמת יוסף או שלמה חדשה ואפי' שני ספרים. עכ"פ נא להודיעני במוקדם כוונתו לצאת מידי כל פקפוק ואבק גזל ח"ו.

בכבוד רב וברכה מרובה

שלמה סאבעל. מאה שערים ירושלים Israel

כ"ק אדמו"ר רשם קו תחת התיבות "רק אם יש לי"

וכן עשה סוגריים סביב התיבות "אשלח לו במקום זה עוד ספר שלמת יוסף או שלמה חדשה ואפי' שני ספרים." וכתב על צד הגליון:

א"צ

מהמזכירות ולצרף סקריפ ג"כ - \$5 לחה"פ

ה.

לשכה אירופית לעזרת פליטים וסידורם

מיסודו של כ"ק אדמו"ר רבי יוסף יצחק וצוקלעהיים נבגי"מ ז"ע שנוארסאקאן מליובאוויטש
על יד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש רבי מנחם מענדל שניאורסאקאן שליט"א
בא-כה באירופה הרב בנימין אלי גארצדעצקי

BUREAU EUROPEEN DU RABBI M. M. SCHNEERSOHN DE LUBAWITZ POUR L'AIDE AUX REFUGES
770, Eastern Parkway, Brooklyn New-York, U.S.A.

Fondé de Pouvoir pour l'Europe: GRAND-RABBIN B. CORODETZKI
BUREAU CENTRAL: 80, RUE SAINT-ANTOINE, PARIS (IVe). — Tél.: TUR. 87-12.

CENTRES D'HEBERGEMENT :

36, Rue Yves-Kermen, Boulogne-sur-Seine
Tél.: MOL 37-73

10 - bis, Rue de l'Ermitage
Montmorency (S.-et-O.)

2, Av. des Petits-Châteaux, Brunoy (S.-et-O.)

49, Rue Bichat (Modern-Hôtel)
PARIS 10e Tél.: NORD 38-30

1, Place du Marché, Bezons (S.-et-O.)
Tél.: ARG. 71-25

ה"ב מר"ח תשי"ד, פאריז.

לכבוד ידידנו הנכבד ומאד נעלה ה"ח

אי"א וכו" הרב משה"א קווינמ שי"א

שלום וברכה

מטה פה רשימת ספרים ובקשה לשלחם אלי בחקדם האפשרי.
גם בבקשה להודיעני כתובת האנשים הרשומים מטה בכדי לאפשר לי למסור להם
מכתבי ברכת השנה של כ"ק אד"ש. הרבה מאנ"ש לא היו בין המכתבים הללו וגם
אני בתובם ואף שקבלתי ברכת השנה מכ"ק אד"ש במכתב אלי בחדש אלול, אמנם
היוה נחסר לרבים אפשר שיש גם בשבילי אלא שלא נשלחו עדיין, ובבקשה להודיע
לי מזה. גם לפלא מה שזה זמן שאין שולחים הקונטרסים היוצאים מזמן לזמן,
האחרים שנשלחים לכל מעון כמובן אינם מספיקים והקונטרס האחרון שקבלתי
הוא מאמר אין חקב"ה בא בטרונניא - קונטרס ק"ס, וע"כ בבקשה לשלוח כל מה
שנדפס אח"כ לפי המספר שלמטה, כונן להבא בעזחי"ה.

בכבוד וברכה
רפאל היילשטיין
מזכיר

אשרת בן ציון
רשימת הספרים

להודיע הכתוב

ב"ה י"ב מר"ח תשי"ד, פאריז.

לכבוד ידידנו הנכבד ומאד נעלה וו"ח אי"א וכו' הרב מוהר"א קווינט שי'.

שלום וברכה!

מטה פה רשימת ספרים ובבקשה לשלחם אלי בהקדם האפשרי.

גם בבקשה להודיעני כתובת האנשים הרשומים מטה. בכדי לאפשר לי למסור להם מכתבי ברכת השנה של כ"ק אד"ש. הרבה מאנ"ש לא היו בין המכתבים הללו וגם אני בתוכם, ואף שקבלתי ברכת השנה מכ"ק אד"ש במכתב אלי בחדש אלול, אמנם היות וחסר לרבים אפשר שיש גם בשבילי אלא שלא נשלחו עדיין, ובבקשה להודיע לי מזה. גם לפלא מה שזה זמן שאין שולחים הקונטריסים היוצאים מזמן לזמן, האחדים שנשלחים לכל מעון כמובן אינם מספיקים והקונטרס האחרון שקבלתי הוא מאמר אין הקב"ה בא בטרוניא - קונטרס ק"ה, וע"כ בבקשה לשלוח כל מה שנדפס אח"כ לפי המספר שלמטה, וכן להבא בעזרי"ת.

בכבוד ובברכה

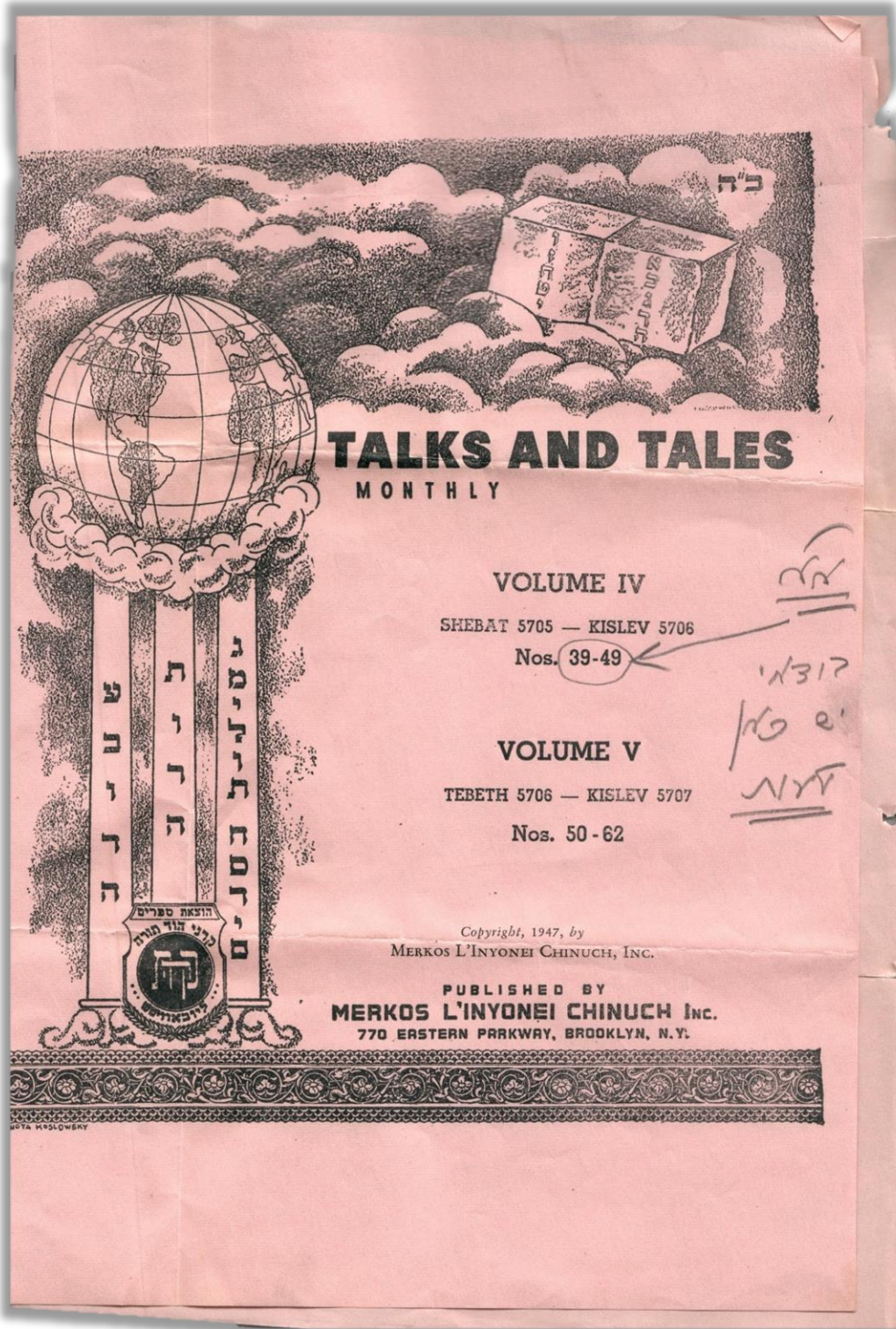
רפאל וילשאנסקי

מזכיר

כ"ק אדמו"ר רשם קו תחת התיבות "הרבה מאנ"ש לא היו בין המכתבים הללו", ו"שקבלתי ברכת השנה", וכתב על צד הגליון:

להודיע תיכף מי

ו.

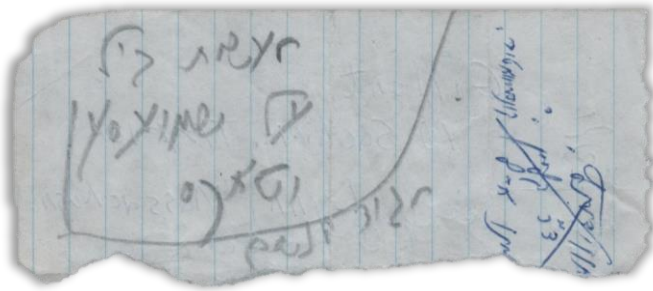
כ"ק אדמו"ר הקיף את המספרים "39-49" עשה חץ וכתב:

א"א

בודאי יש כאן טעות

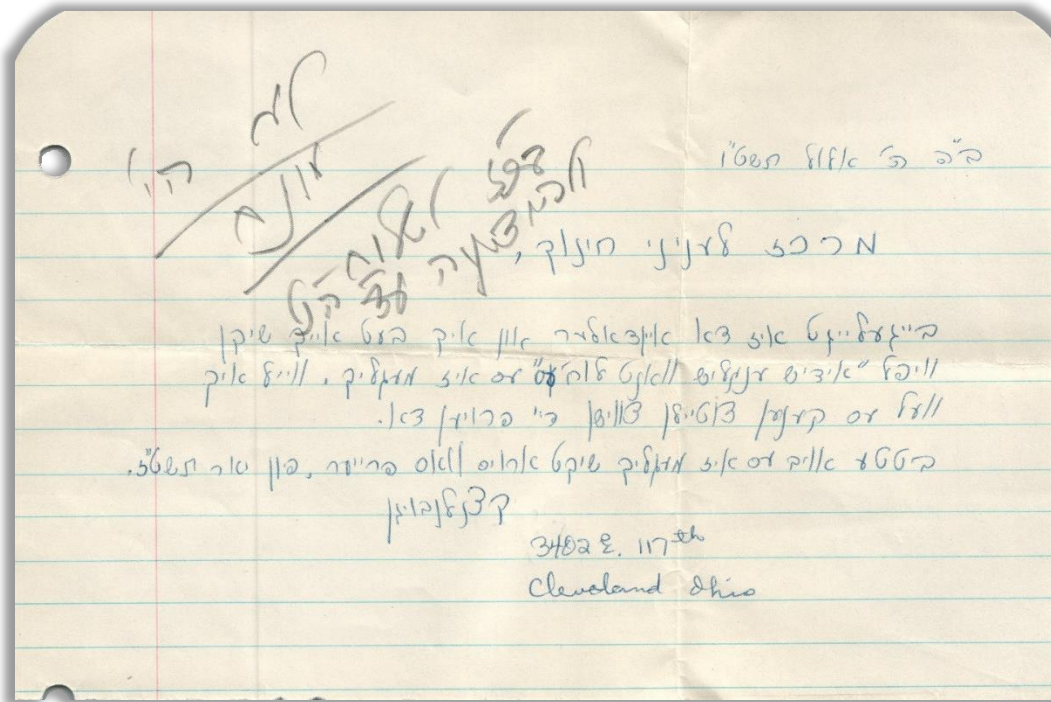

ח.

על גליון של מכתב כתב כ"ק אדמו"ר:
לעשות ביל על שמועסען וטאקס
לקוד לנשים

ט.

ב"ה ה' אלול תשט"ו

מרכז לעניני חינוך,

בייגעלייגט איז דא איין דאלאר און איך בעט אייך שיקן וויפיל "אידיש ענגליש וואנט לוח'עס" עס איז מעגליך.
ווייל איך וועל עס קענען צוטיילן צווישן די פרויען דא.

ביטע אויב עס איז מעגליך שיקט ארויס וואס פרייער, פון יאר תשט"ז.

קצנאנבויגן

כ"ק אדמו"ר כתב על צד הגליון:

לא הי' מונח

בכ"ז לשלוח ולהודיעה ע"ד הנ"ל

ב"ה ג כסלו עש"ק ירושלים ת"ו
אל כבוד ש"ב כ"ק אדמו"ר שליט"א
שלום וברכה.

הנני לבשר לכ"ק שליט"א שביקר אצלינו בביהכנ"ס חב"ד במאה שערים שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א הרה"ח יעקב יוסף שי' רסקין, ומסר את רשמי ביקוריו אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א וביחוד כל מה שזכה לראות בחודש תשרי, דברי' עשו התעוררות רושם חזק על הקהל שהי' ביניהם גם לא מאנ"ש. אולם מכיון שאינו דומה שמיעה לראי' רצוננו עז לראות את מלכינו. געגועים גדולים אצלינו לזכות להתענג מזיו הוד קדושתו ולהחיות את נפשינו הצמאה. אנו תפלה כי יתמלא משאלות לבבנו לטובה.

בשם מתפללי ביהכנ"ס חב"ד מאה שערים.

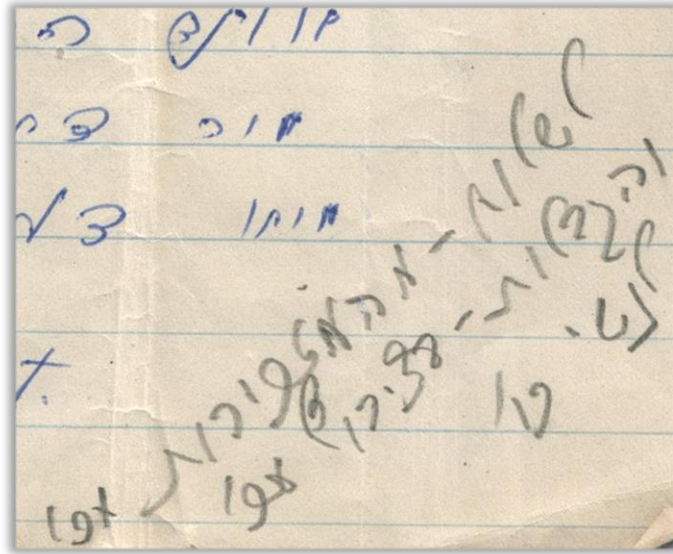
עבדו יהודא ליב הנו"מ אלטא חיי' שימא סלאנים

נ. ב. שני הזאצים שו"ע אדמוה"ז עוד לא תתקבלו

כ"ק אדמו"ר עשה חץ לסמן השורה האחרונה וכתב:

מפני מה אין כותבים עד"ז?

יד.

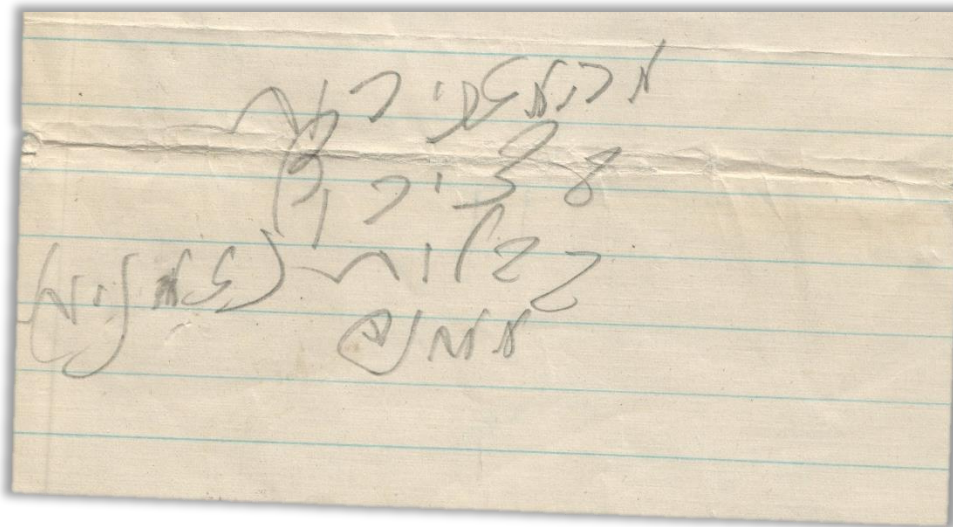

על גליון של מכתב בקשר לתרומה להמוסדות כתב כ"ק אדמו"ר הוראה למזכירות:

לשלוח - מהמזכירות מכ'

והקבלות - בצירוף מכ' לנשי כו'

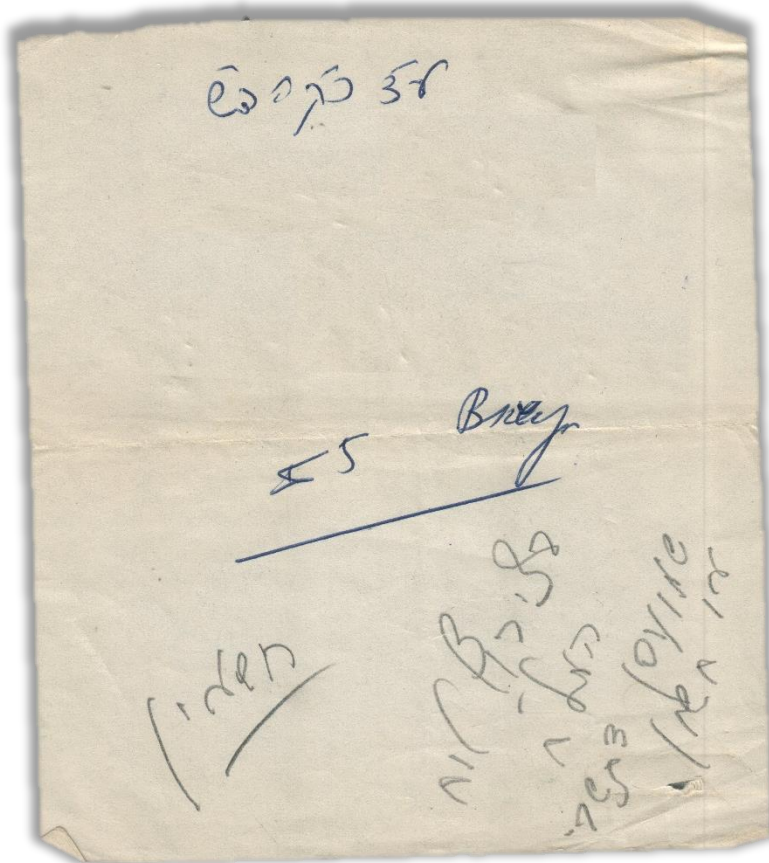
טו.

על גליון של מכתב בקשר לתרומה להמוסדות כתב כ"ק אדמו"ר הוראה למזכירות:

מהמזכירות בצירוף קבלות (זמניות) ממתנה

ט.ז.

LISHKAS CHASHOIN
BY MACHNE ISRAEL, Inc.
SPECIAL CHARITY FUND

לשכת חשין
ע"י מחנה ישראל
770 Eastern Parkway ד.ק"ש Brooklyn 13, N. Y.
ב"ה

RECEIPT No. [redacted] קבלה \$ 5

RECEIVED FROM [redacted] מחקבל מ

The sum of Five Dollars סך

For Donation בעד

Signature [redacted] החתימה

Date 10/25 יום לחודש חשן תש"ו

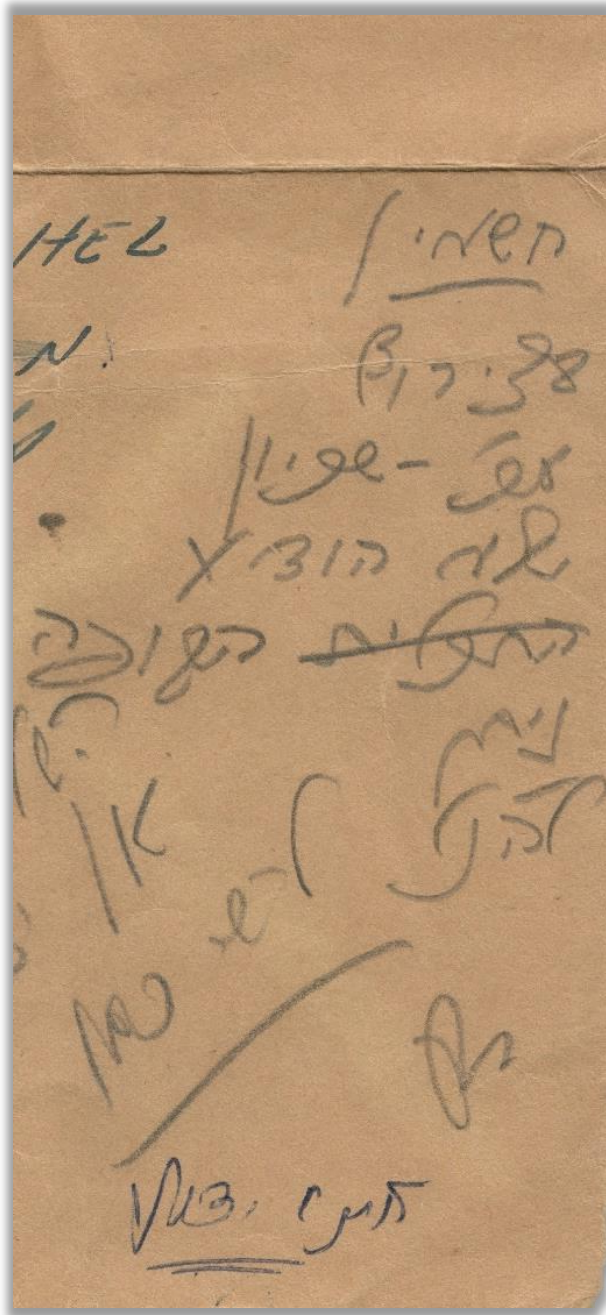
Donation are tax exempt

בקשר לקבלה על תרומה "ע"ד כ"ק אד"ש", כתב כ"ק אדמו"ר הוראה למזכירות:

חשין

בצירוף לוח המל"ח שמועסן דתשרי או חשון

יז.

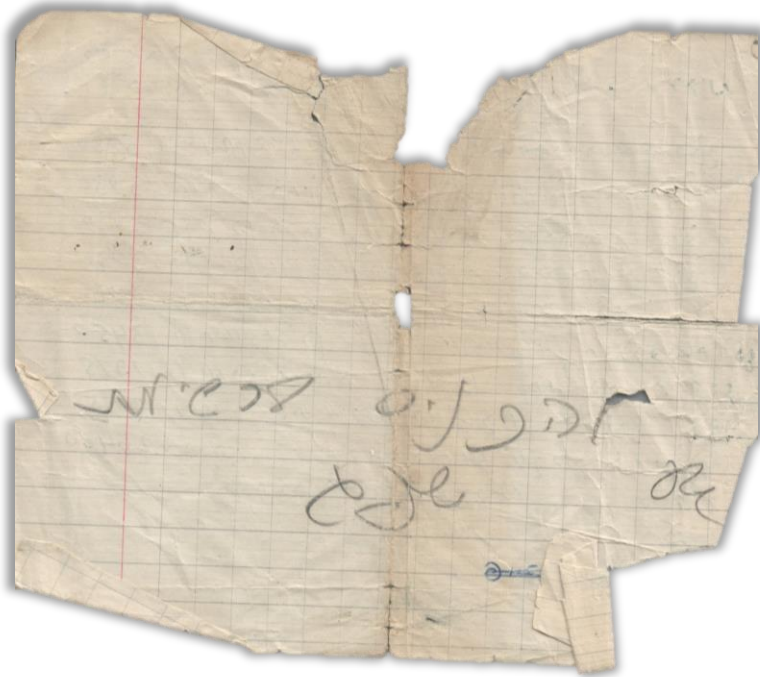

בקשר לקבלה על תרומה, כתב כ"ק אדמו"ר הוראה למזכירות:

חשאי

בצירוף מכ' - שכיון שלא הודיע התכלית הקופה ניתן להנ"ל

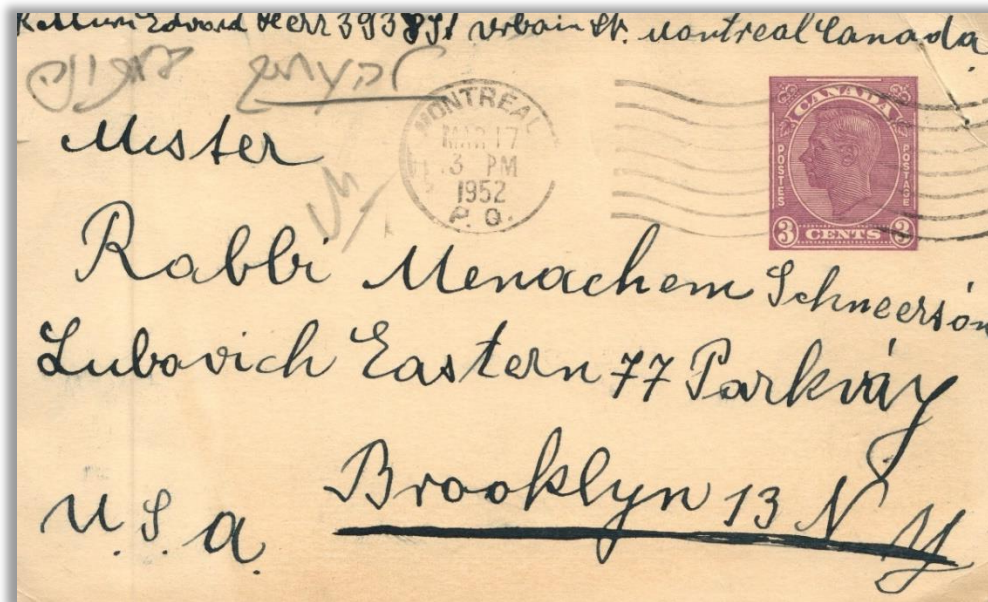
יח.

ע"ג רשימת תרומה למעות "מעמד" בסכום לשנת העיבור [שפ"ג] מאת כמה אנ"ש בצרפת, כתב כ"ק אדמו"ר מעל"ד הוראה למזכירות:

להכניס ברשימת שפג

יט.

על גליון של מכתב כתב כ"ק אדמו"ר הוראה למזכירות:

להעתיק במכונה

נ.

וְאֵיךְ לְמַאֲסֵי: דְּסוֹסָה בְּמִלְאָסְנֵי. (ואמאסל: וזאה
דפ קיון
דאע תרפס.)
 וְהִתְמָה דְּסַבְרֵי: לֹא לֵאמֹר תְּרִישׁ שֶׁ.
 רַב דְּסַנִּים: לֵאמֹר סִבְהַב דְּזַרְפָּה סוֹ.
 אֲדָדְרֵי כֶּסֶף: עִירֻקִין נְבִיאֵי לֹא הֵימָּנָה אֶלֶם, אֶלֶם עֵץ.
 שְׂבִישׁוֹ לְסוֹ: שְׂבִישׁוֹ לְסוֹ.
 כֹּחַ אֲשֶׁר: נְבִישׁוֹ כִּדְרֵי.
 הַעֲיָן הַלֵּל: לֵאמֹר דְּפֶסֶס מֵאֵל כֶּךָ יִתְּבוּ אֲרֻת דְּבַרְכֵי סֵאבֵי.
 וּפְרִישָׁהּ כִּי: לֵאמֹר אֲשֶׁר סֵה יִתְּבוּ סֶפֶס.
 יִבְרָאֵן אֲשֶׁר: לֵאמֹר הַזְּבִישׁוֹת יֵימֵי.
 זֵאתָ יִיכָה: לֵאמֹר אֲרֻת שֶׁהֵם דְּתִלְתָּי.
 שְׂעֻקָה הַזֶּה: לֵאמֹר דְּפֶסֶס אֲרֻת שֶׁהֵם כֶּכָּבֵי.
 לְיֵשׁוּבֵי עֵרְעָה: לֵאמֹר תֵּימָה נֵהֵד וּפְרִישָׁהּ.
 וְזֵה יִתְּבוּ: לֵאמֹר מֵאֵל כֶּךָ יִתְּבוּ וּקְהַלְתָּ שֶׁ.
 וְהִנֵּה יִשְׁפֹּחַ: שֶׁהֵם לְאֻמֵּי.
 אֲשֶׁר הַזְּבִישׁוֹת: וְזֵה אֲשֶׁר נְדָה.
 וּפְרִישָׁהּ: דֵּד כֶּךָ אֲשֶׁר יֵימֵי. (ולפאורה האשהו
אופרא, פי לכה
באמתה יתק וסמנו
ספס-וספס דספס זמ
עיו.)
 וְזֵה יִתְּבוּ: לֵאמֹר הֵם אֲשֶׁר יֵימֵי. (ואמאסל: וזאה
דפ קיון
דאע תרפס.)
 אֲמֵן סִתְּרֵנִי מֵאֵלֶיךָ סוֹסָה.
 כֹּחַ אֲשֶׁר: סִתְּרֵנִי מֵאֵלֶיךָ סוֹסָה.
 כִּי דְּעֵתָא: עֵלְמָה דְּתוֹהוֹ סֶפֶס.
 דְּעֵלְמָה דְּתוֹהוֹ סֶפֶס: לֵאמֹר תֵּימָה אֲדָה, צִמְחָה.

בשנת תשכ"ה י"ל ד"ה מאימתי קורין תרמ"ב בקונטרס בפ"ע ובם הערות כו' מכ"ק אדמו"ר (נדפס אח"כ בסה"מ תרמ"ב ע' ערה ואילך).

ואמרז"ל: ראה ג"כ ביום השני תרפ"ט.

ופי' בתוי"ט: בסוף פי' למשניות.

ואיתא בספרים: ראה תוי"ט שם.

רק בשנים: ראה סדה"ד בערכו ס"ו.

מדברי רז"ל: עירובין נד, א. ע"ז ה, א. זח"א לז, סע"ב.

שדרשו רז"ל: שמו"ר ר"פ מ"ו.

כ"א חמשה: נדרים כב, ב.

הענין הוא: ראה בכ"ז תו"א ר"פ יתרו. לקו"ת דברים סא, ד.

וכדכתיב כי: ראה אדה"ק ס"ה. תניא פ"ב.

יכולני לשער: ראה הוריות י, א.

כלתה... כלה: ראה לקו"ת שה"ש בתחלתו.

שעק(ו)ב הלב: ראה בכ"ז לקו"ת שה"ש כד, ד.

ג' שרי פרעה: ראה תו"א נח, ב. ובכ"מ.

ולזה ניתנה: ראה תו"א ר"פ יתרו ובהוספות שם.

והנה ישראל: שבת קמו, א.

חזרה זוהמתן: זח"א נב, ב.

וכמארז"ל: ב"ר רפמ"ד.

ז' טפחים ומשהו: כן הוא בכ"מ "ומשהו". וראה סוכה טז, סע"ב טוש"ע או"ח סתרל"ד. אגה"ק ס"י. וצ"ע (ולכאורה המשהו מוכרח, כי גברא באמתא יתיב ושלחנו טפח – וטפח בטפח לא עייל).

כמארז"ל: סנה' צט, ב. לקו"ת במדב"ר פה, ד.

פי' בעה"מ: ש' עולם התוהו ספ"ב.

בענין משל הקדמוני: ראה תו"א מב, ב. צח, ב.

דְּהַעֲרָה פְּעַצְסָה
זַמְשָׁהוּ
לְהוֹסִיף אַחַר הַתִּיבוֹת
”לֹא יִתִּיב” :
וְלִהְיוֹת מְסוּכָה (ה, א)
פְּחוֹת שְׁבָכִים טַפְתָּ.

בדף אחרת הוסיף כ"ק אדמו"ר להערות שלפנ"ז (*):

בהערה דע"ד ז"ט ומשהו

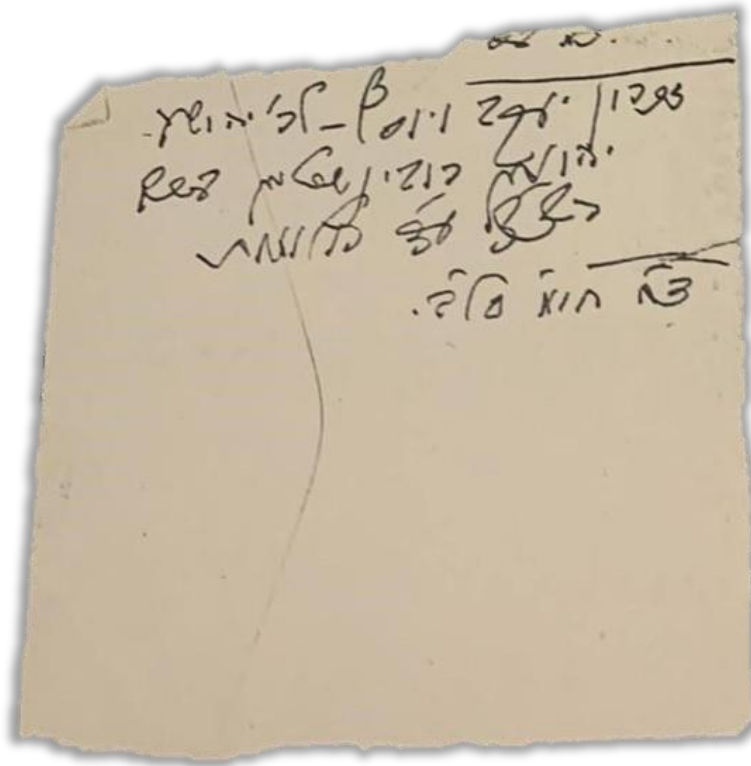
להוסיף אחר התיבות "לא יתיב":

ולהעיר מסוכה (ה, א) פחות שבכלים טפת.

(* יש לציין, דמלכתחילה כתב כ"ק אדמו"ר "טפח בטפח לא עייל", וכאן כתב "לא יתיב", ובנדפס אכן כתבו "טפח בטפח לא יתיב".

כא.

על גליון א' כתב כ"ק אדמו"ר:

זכרון יעקב ויוסף – לר' יהושע יהונתן רובינשטיין בשם הצ"צ ע"ד חלומות

ד"ח חו"מ סל"ב.

שער מכתבים באנגלית

אימוץ ילד

א.

Blessing and Greeting:

Your letter of Oct. 3rd reached me with considerable delay. In it you write about an adoption, etc.

Inasmuch as adopting a child is connected with various complications from the Torah viewpoint, and also psychological problems on the part of the natural parents, etc., it is advisable to discuss the whole matter with a competent Orthodox Rabbi.

In any case, it would be advisable that you and your husband should take upon yourselves the upkeep of a Jewish child at a Yeshiva dormitory, which is, in a deeper sense, truly an act of adoption, as our Torah, Toras Chaim, declares that "Whoever helps teach someone's child Torah, is deemed as giving birth to the child."

With blessing,

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
3rd of Teves, 5744
Brooklyn, N. Y.

Blessing and Greeting:

Your letter of Oct. 3rd reached me with considerable delay. In it you write about an adoption, etc.

Inasmuch as adopting a child is connected with various complications from the Torah viewpoint, and also psychological problems on the part of the natural parents, etc., it is advisable to discuss the whole matter with a competent Orthodox Rabbi.

In any case, it would be advisable that you and your husband should take upon yourselves the upkeep of a Jewish child at a Yeshiva dormitory, which is, in a deeper sense, truly an act of adoption, as our Torah, Toras Chaim, declares that "Whoever helps teach someone's child Torah, is deemed as giving birth to the child."

With blessing,

קביעות בתורה

ב.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מוזס מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
16th of Kislev, 5744
Brooklyn, N. Y.

Mr.

Rancho Palos Verdes, Ca.

Greeting and Blessing:

This is in reply to your letter of the 7th of Kislev.

My opinion in the matter is well known. Regardless of the career a young man plans to prepare for, it is an absolute "must," especially in this day and age of upheaval and confusion, to attend at least one or two years at a Yeshiva permeated with Yiddishkeit, to dedicate himself to the study of Torah and Torah-related subjects, on an all-day basis. All the more so for anyone who has had no opportunity for a full-time Yeshiva education.

Regrettably, even the best Hebrew Day Schools do not offer such a program in such a conducive environment, for the student must divide his attention between Torah studies and secular studies, often to the disadvantage of the former.

As a result, the young man, or young lady, upon graduation from Yeshiva High School, does not get the fullest immunization against the influences of the environment, which is so vital in the present day, as mentioned before. It is all the more vital when the young person plans to go to college, in view of the atmosphere prevailing there nowadays.

I am confident that all Jewish parents, and yours especially, desire that their children should develop as whole and wholesome individuals, at peace with themselves and with the world around them, and not troubled by split personality complexes, etc.

Since, psychologically, parents are not receptive to being instructed by their children, it would be much better and more effective to have some mutual friends talk to the parents to convince them how much it is in the best interests of their son, or daughter, to encourage him or her to take out a year or two for a complete Torah program, as above, that would serve as a firm foundation for their whole future life.

Needless to say, you may show this letter to anyone whom you think appropriate.

With blessing,

Greeting and Blessing:

This is in reply to your letter of the 7th of Kislev.

My opinion in the matter is well known. Regardless of the career a young man plans to prepare for, it is an absolute "must," especially in this day and age of upheaval and confusion, to attend at least one or two years at a Yeshiva permeated with Yiddishkeit, to dedicate himself to the study of Torah and Torah-related subjects, on an all-day basis. All the more so for anyone who has had no opportunity for a full-time Yeshiva education.

Regrettably, even the best Hebrew Day Schools do not offer such a program in such a conducive environment, for the student must divide his attention between Torah studies and secular studies, often to the disadvantage of the former.

As a result, the young man, or young lady, upon graduation from Yeshiva High School, does not get the fullest immunization against the influences of the environment, which is so vital in the present day, as mentioned before. It is all the more vital when the young person plans to go to college, in view of the atmosphere prevailing there nowadays.

I am confident that all Jewish parents, and yours especially, desire that their children should develop as whole and wholesome individuals, at peace with themselves and with the world around them, and not troubled by split personality complexes, etc.

Since, psychologically, parents are not receptive to being instructed by their children, it would be much better and more effective to have some mutual friends talk to the parents to convince them how much it is in the best interests of their son, or daughter, to encourage him or her to take out a year or two for a complete Torah program, as above, that would serve as a firm foundation for their whole future life.

Needless to say, you may show this letter to anyone whom you think appropriate.

With blessing,

תשובה

ג.

Blessing and Greeting:

After the very long interval, your letter was received. I also inquired after you from the visitors who came here from . .

With regard to your description of what happened during Pesach 5719, it is well-known that the way to do Teshuva and to make amends is in the same area and in the same matters where the failure occurred. Therefore, you and your family should from now on be especially careful to observe all aspects of Pesach with Hiddur. And since we are commanded to share good things with others in fulfillment of the great principle of our Torah, "Love thy fellow-Jew as thyself", you should also try to use your good influence with others to strengthen Pesach observance

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מונחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
14th of Shevat, 5721
Brooklyn, N. Y.

Blessing and Greeting:

After the very long interval, your letter was received. I also inquired after you from the visitors who came here from

with regard to your description of what happened during Pesach 5719, it is well-known that the way to do Teshuva and to make amends is in the same area and in the same matters where the failure occurred. Therefore, you and your family should from now on be especially careful to observe all aspects of Pesach with Hiddur. And since we are commanded to share good things with others in fulfillment of the great principle of our Torah, "Love thy fellow-Jew as thyself," you should also try to use your good influence with others to strengthen Pesach observance wherever your influence can reach.

Furthermore, inasmuch as Pesach has a central significance in Jewish life in that all Mitzvot are associated with it and as we say "In remembrance of the departure from Egypt," therefore the strengthening of the observance of all the Mitzvot will help in making the Teshuva complete.

I hope that this letter finds you in improved health and may G-d grant that it continues to improve steadily.

No doubt you have observed the auspicious day of Yud Shevat and may the remembrance of this day inspire every one of us to follow in the footsteps of the Ba'al Ha-Hilulo, to continue his work with dedication and selflessness, for the strengthening of the Torah and Mitzvot and the teachings and way of life of Chassidus, both within one's immediate surroundings and the environment at large.

with blessing,

wherever your influence can reach.

Furthermore, inasmuch as Pesach has a central significance in Jewish life in that all Mitzvoth are associated with it and as we say "In remembrance of the departure from Egypt," therefore the strengthening of the observance of all the Mitzvoth will help in making the Teshuva complete.

I hope that this letter finds you in improved health and may G-d grant that it continues to improve steadily.

No doubt you have observed the auspicious day of Yud Shevat and may the remembrance of this day inspire every one of us to follow in the footsteps of the Ba'al Ha-Hilulo, to continue his work with dedication and selflessness, for the strengthening of the Torah and Mitzvoth and the teachings and way of life of Chassidus, both within one's immediate surroundings and the environment at large.

With blessing,

M. Schneerson

.ד

Blessing and Greeting:

Your letter of March 16th reached me with some delay.

In it you write that you want to be in touch with G-d, and ask for help in this direction.

For a Jew - yourself included - there is only one way to keep in touch with G-d, and at the same time fulfill his/her mission in life, and that is by way of carrying out G-d's Mitzvoth, embodied in His Torah. For

Judaism is primarily a religion of action. The Divine commandments of the Torah embrace every aspect of a Jew's daily life, including such ordinary things as eating, drinking, etc., as clearly spelled out in the Shulchan Aruch, the Code of Jewish living. In this way a Jew is constantly in touch with G-d throughout every day of his or her life. There is a digest of the Shulchan Aruch available also in English.

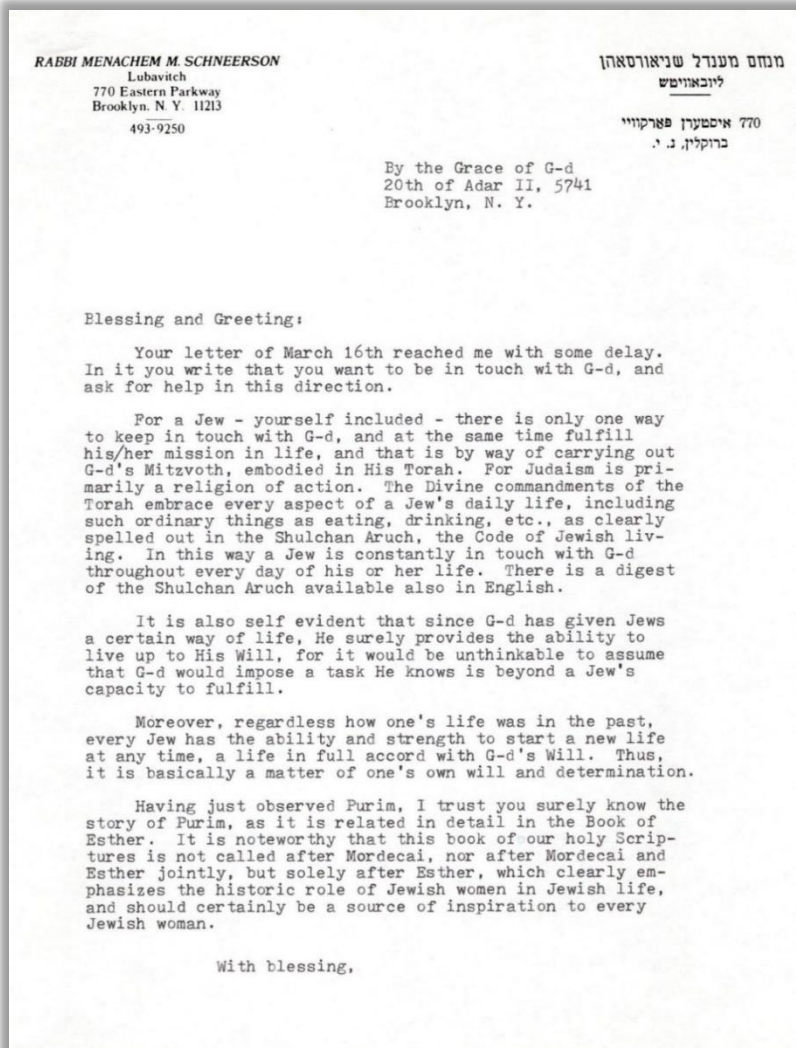
It is also self evident that since G-d has given Jews a certain way of life, He surely provides the ability to live up to His Will, for it would be unthinkable to assume that G-d would impose a task He knows is beyond a Jew's capacity to fulfill.

Moreover, regardless how one's life was in the past, every Jew has the ability and strength to start a new life at any time, a life in full accord with G-d's Will. Thus, it is basically a matter of one's own will and determination.

Having just observed Purim, I trust you surely know the story of Purim,

as it is related in detail in the Book of Esther. It is noteworthy that this book of our holy Scriptures is not called after Mordecai, nor after Mordecai and Esther jointly, but solely after Esther, which clearly emphasizes the historic role of Jewish women in Jewish life, and should certainly be a source of inspiration to every Jewish woman.

With blessing,

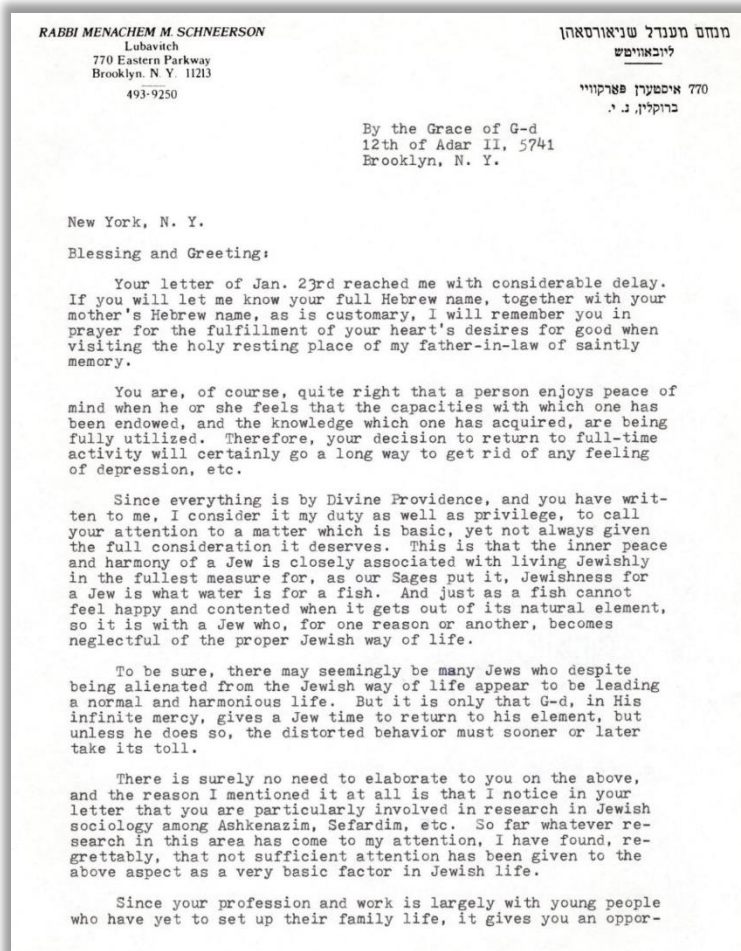

קיום תו"מ – חיים של יהדות

ה.

Blessing and Greeting:

Your letter of Jan. 23rd reached me with considerable delay. If you will let me know your full Hebrew name, together with your mother's Hebrew name, as is customary, I will remember you in prayer for the fulfillment of your heart's desires for good when visiting the holy resting place of my father-in-law of saintly memory.

You are, of course, quite right that a person enjoys peace of mind when he or she feels that the capacities with which one has been endowed, and the knowledge which one has acquired, are being fully utilized. Therefore, your decision to return to full-time activity will certainly go a long way to get rid of any feeling of depression, etc.

Since everything is by Divine Providence, and you have written to me, I consider it my duty as well as privilege, to call your attention to a matter which is basic, yet not always given the full consideration it deserves. This is that the inner peace and harmony of a Jew is closely associated with living Jewishly in the fullest measure for, as our Sages put it, Jewishness for a Jew is what water is for a fish. And just as a fish cannot feel happy and contented when it gets out of its natural element, so it is with a Jew who, for one reason or another, becomes neglectful of the proper Jewish way of life.

To be sure, there may seemingly be many Jews who despite being alienated from the Jewish way of life appear to be leading a normal and harmonious life. But it is only that G-d, in His infinite mercy, gives a Jew time to return to his element, but unless he does so, the distorted behavior must sooner or later take its toll.

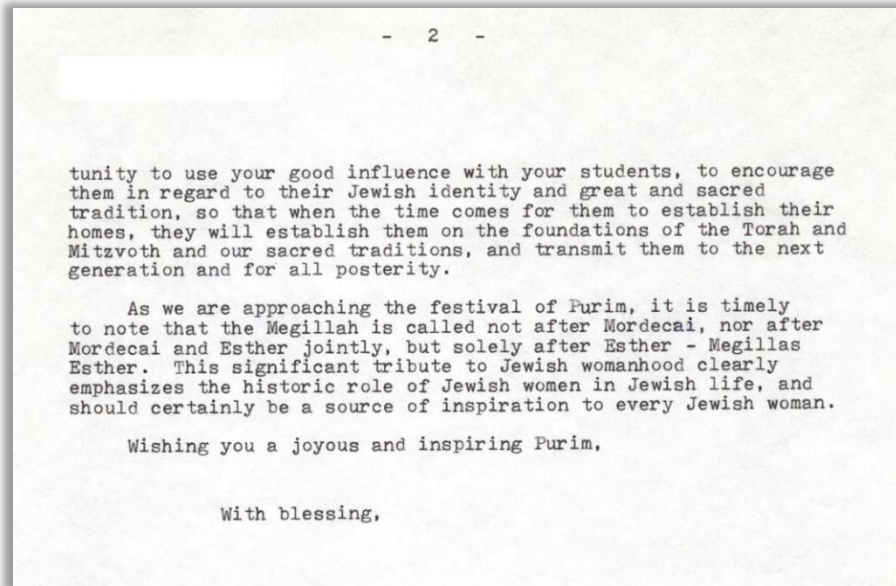
There is surely no need to elaborate to you on the above, and the reason I mentioned it at all is that I notice in your letter that you are particularly involved in research in Jewish sociology among Ashkenazim, Sefardim, etc. So far whatever research in this area has come to my attention, I have found, regrettably, that not sufficient attention has been given to the above aspect as a very basic factor in Jewish life.

Since your profession and work is largely with young people who have yet to set up their family life, it gives you an opportunity to use your good influence with your students, to encourage them in regard to their Jewish identity and great and sacred tradition, so that when the time comes for them to establish their homes, they will establish them on the foundations of the Torah and Mitzvoth and our sacred traditions, and transmit them to the next generation and for all posterity.

As we are approaching the festival of Purim, it is timely to note that the Megillah is called not after Mordecai, nor after Mordecai and Esther jointly, but solely after Esther - Megillas Esther. This significant tribute to Jewish womanhood clearly emphasizes the historic role of Jewish women in Jewish life, and should certainly be a source of inspiration to every Jewish woman.

Wishing you a joyous and inspiring Purim,

With blessing,

.1

Blessing and Greeting:

I am in receipt of your letter postmarked the 13th of Mar., with the enclosure.

To begin with your question, "What do I do with my conscience?" - this is quite surprising, coming from a Jewish girl, for you surely know that the Torah (meaning "instruction") clearly states what a Jew's conscience should be concerned with in order that Jewish life should be meaningful and self-fulfilling, and this is, in plain words, to conduct one's everyday life in accordance with the Will of G-d, namely in accordance with His Torah and Mitzvoth.

It is also certain that since G-d, the Creator and Master of the world, expects this kind of life from every Jew, He provides the necessary capacities to carry it out in the fullest measure, so that in the final analysis this is mainly a matter of one's own will and determination.

Of course, when any question arises in regard to any matter in the everyday life, it is customary to consult with a competent Orthodox Rabbi, to whom it is possible to convey personally all pertinent details, and he can then give the proper Torah advice.

May G-d grant that you should have good news to report.

Enclosed is a receipt for your Tzedoko, and may it additionally stand you in good stead.

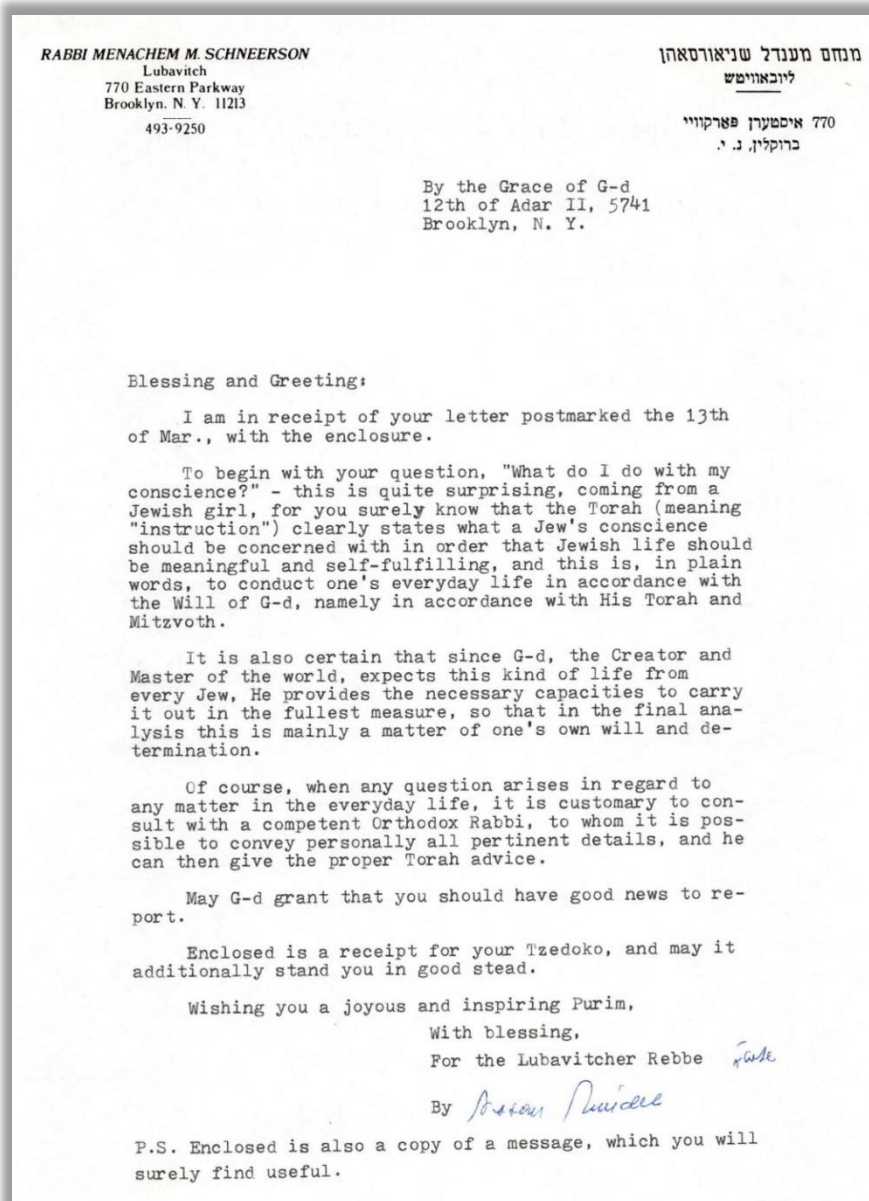
Wishing you a joyous and inspiring Purim,

With blessing,

For the Lubavitcher
Rebbe שליט"א

By Nissan Mindel

P.S. Enclosed is also a copy of a message, which you will surely find useful.

.1

Greeting and Blessing:

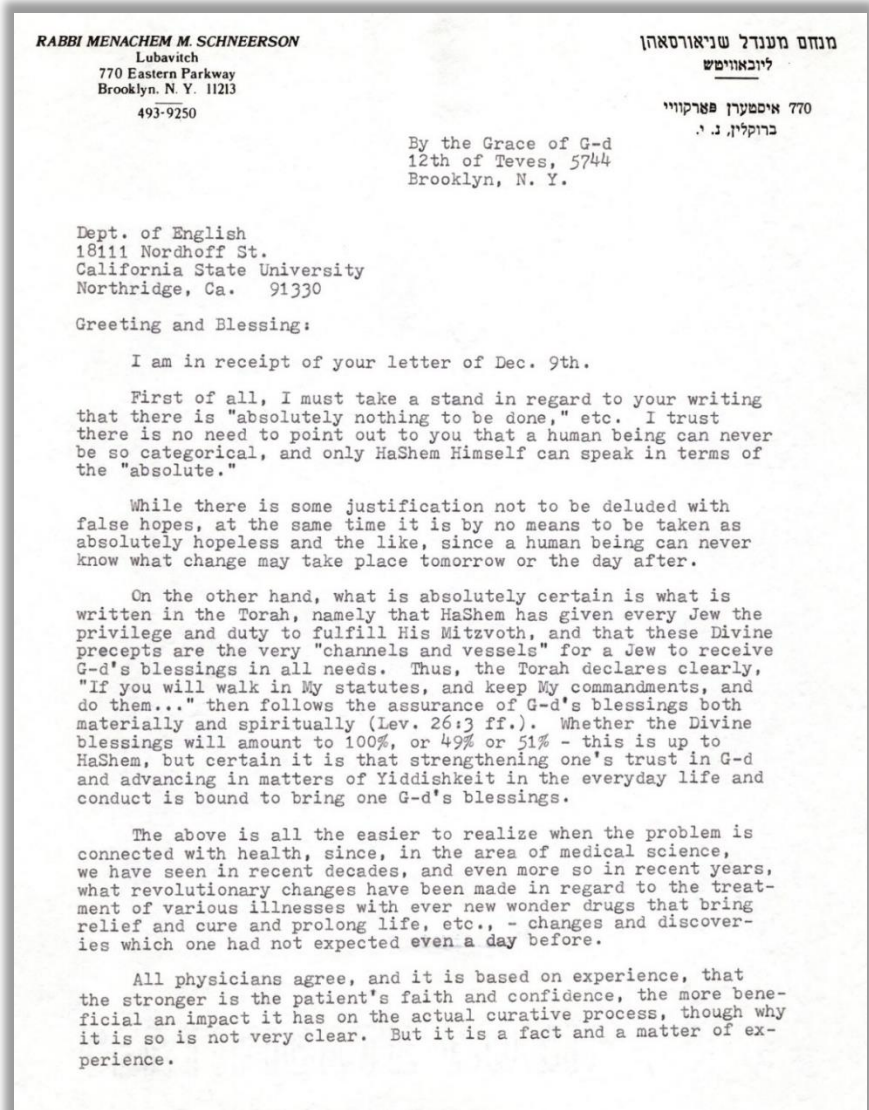
I am in receipt of your letter of Dec. 9th.

First of all, I must take a stand in regard to your writing that there is "absolutely nothing to be done," etc. I trust there is no need to point out to you that a human being can never be so categorical, and only HaShem Himself can speak in terms of the "absolute."

While there is some justification not to be deluded with false hopes, at the same time it is by no means to be taken as absolutely hopeless and the like, since a human being can never know what change may take place tomorrow or the day after.

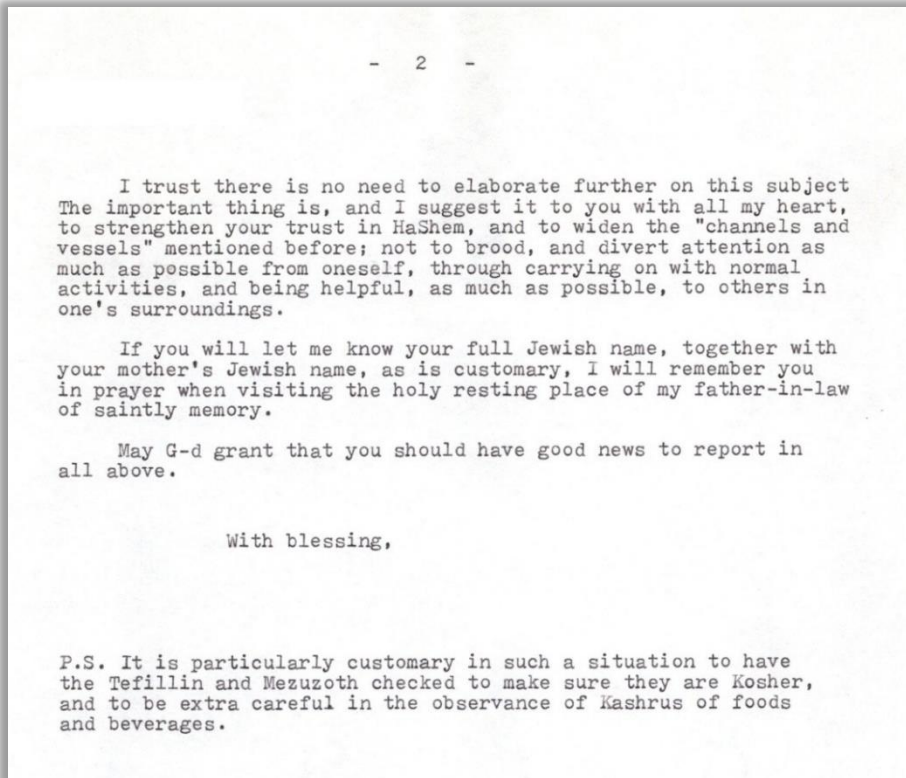
On the other hand, what is absolutely certain is what is written in the Torah, namely that HaShem has given every Jew the privilege and duty to fulfill His Mitzvoth, and that these Divine precepts are the very "channels and vessels" for a Jew to receive G-d's blessings in all needs. Thus, the Torah declares clearly, "If you will walk in My statutes, and keep My commandments, and do them..." then follows the assurance of G-d's blessings both materially and spiritually (Lev. 26:3 ff.). Whether the Divine blessings will amount to 100%, or 49% or 51% - this is up to HaShem, but certain it is that strengthening one's trust in G-d and advancing in matters of Yiddishkeit in the everyday life and conduct is bound to bring one G-d's blessings.

The above is all the easier to realize when the problem is connected with health, since, in the area of medical science, we have seen in recent decades, and even more so in recent years, what revolutionary changes have been made in regard to the treatment of various illnesses with ever new wonder drugs that

bring relief and cure and prolong life, etc., - changes and discoveries which one had not expected even a day before.

All physicians agree, and it is based on experience, that the stronger is the patient's faith and confidence, the more beneficial an impact it has on the actual curative process, though why it is so is not very clear. But it is a fact and a matter of experience.

I trust there is no need to elaborate further on this subject. The important thing is, and I suggest it to you with all my heart, to strengthen your trust in HaShem, and to widen the "channels and vessels" mentioned before; not to brood, and divert attention as much as possible from oneself, through carrying on with normal activities, and being helpful, as much as possible, to others in one's surroundings.

If you will let me know your full Jewish name,

together with your mother's Jewish name, as is customary, I will remember you in prayer when visiting the holy resting place of my father-in-law of saintly memory.

May G-d grant that you should have good news to report in all above.

With blessing,

P.S. It is particularly customary in such a situation to have the Tefillin and Mezuzoth checked to make sure they are Kosher, and to be extra careful in the observance of Kashrus of foods and beverages.

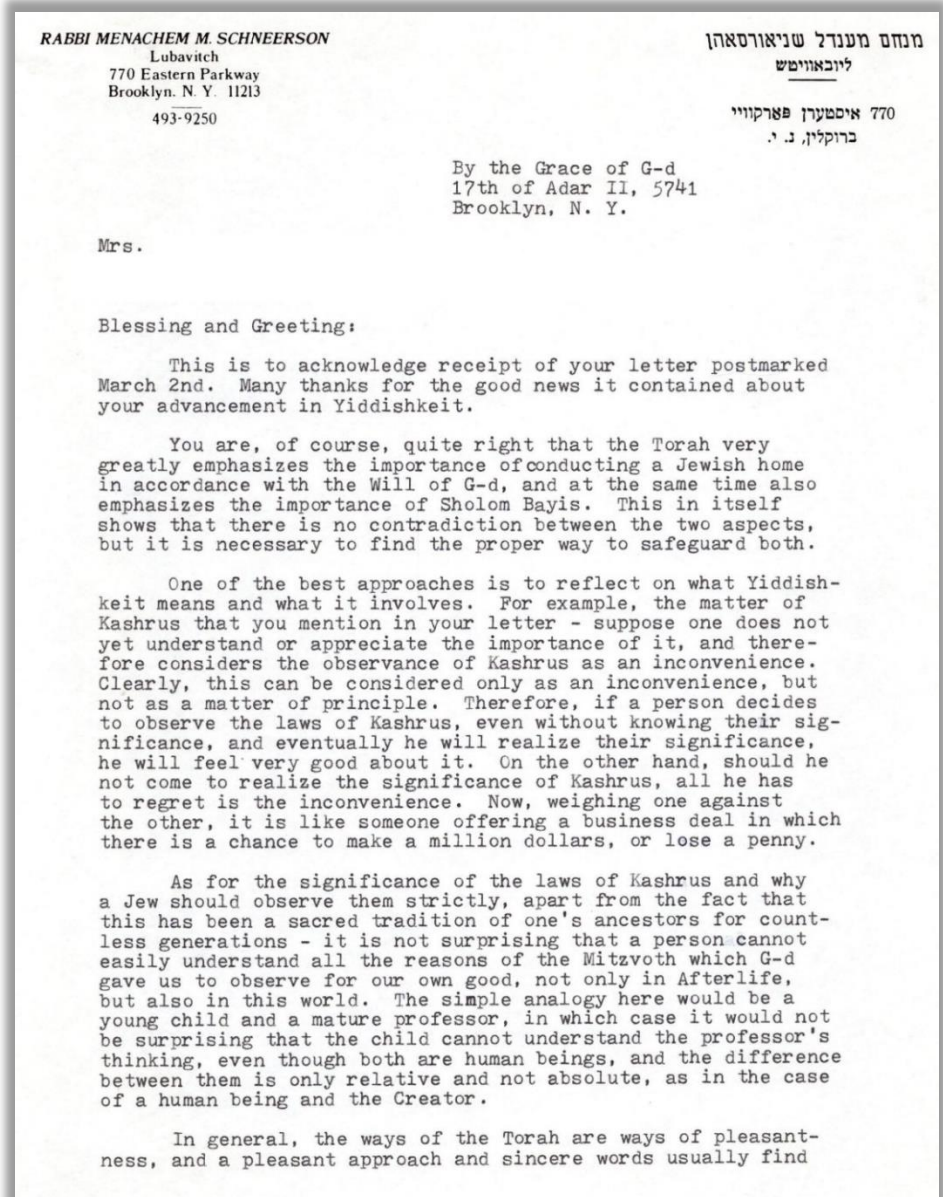
ח.

Blessing and Greeting:

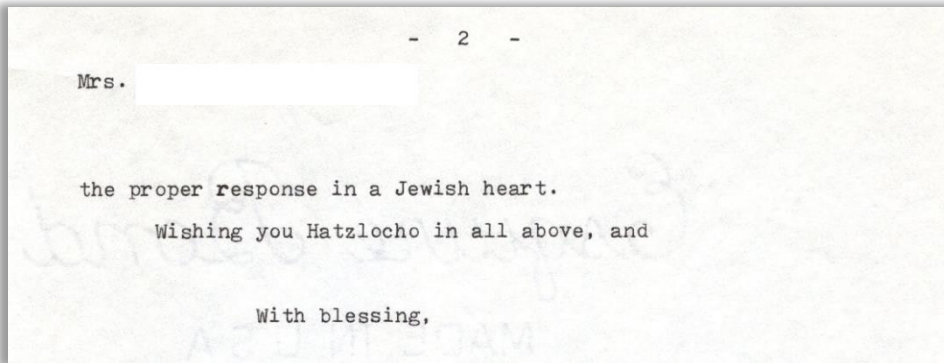
This is to acknowledge receipt of your letter postmarked March 2nd. Many thanks for the good news it contained about your advancement in Yiddishkeit.

You are, of course, quite right that the Torah very greatly emphasizes the importance of conducting a Jewish home in accordance with the Will of G-d, and at the same time also emphasizes the importance of Sholom Bayis. This in itself shows that there is no contradiction between the two aspects, but it is necessary to find the proper way to safeguard both.

One of the best approaches is to reflect on what Yiddishkeit means and what it involves. For example, the matter of Kashrus that you mention in your letter - suppose one does not yet understand or appreciate the importance of it, and therefore considers the observance of Kashrus as an inconvenience. Clearly, this can be considered only as an inconvenience, but not as a matter of principle. Therefore, if a person decides to observe the laws of Kashrus, even without knowing their significance, and eventually he will realize their significance, he will feel very good about it. On the other hand, should he not come to realize the significance of Kashrus, all he has to regret is the inconvenience. Now, weighing one against the other, it is like someone offering a business deal in which there is a chance to make a million dollars, or lose a penny.

As for the significance of the laws of Kashrus and why a Jew should observe them strictly, apart from the fact that this has been a sacred tradition of one's ancestors for countless generations it is not surprising that a person cannot easily understand all the reasons of the Mitzvoth which G-d gave us to observe for our own

good, not only in Afterlife, but also in this world. The simple analogy here would be a young child and a mature professor, in which case it would not be surprising that the child cannot understand the professor's thinking,

even though both are human beings, and the difference between them is only relative and not absolute, as in the case of a human being and the Creator.

In general, the ways of the Torah are ways of pleasantness, and a pleasant approach and sincere words usually find the proper response in a Jewish heart.

Wishing you Hatzlocho in all above, and

With blessing,

חזיונות

ט.

Blessing and Greeting:

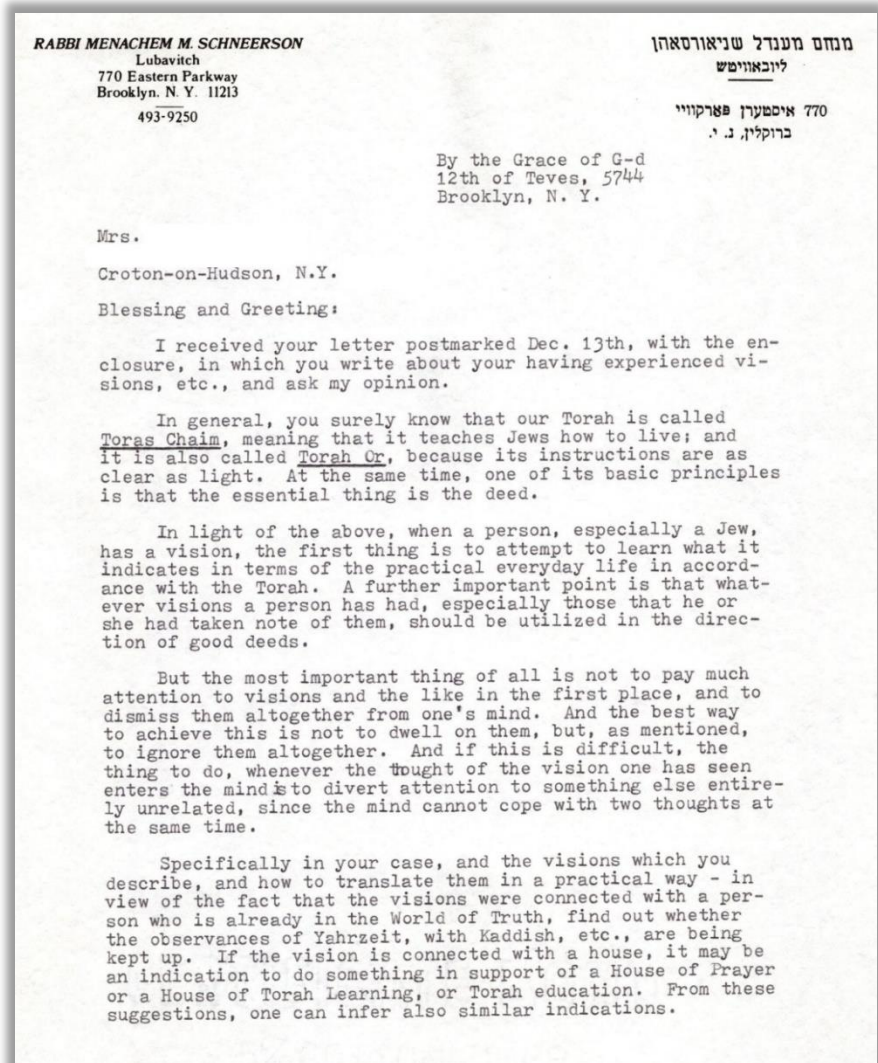
I received your letter postmarked Dec. 13th, with the enclosure, in which you write about your having experienced visions, etc., and ask my opinion.

In general, you surely know that our Torah is called Toras Chaim, meaning that it teaches Jews how to live; and it is also called Torah Or, because its instructions are as clear as light. At the same time, one of its basic principles is that the essential thing is the deed.

In light of the above, when a person, especially a Jew, has a vision, the first thing is to attempt to learn what it indicates in terms of the practical everyday life in accordance with the Torah. A further important point is that whatever visions a person has had, especially those that he or she had taken note of them, should be utilized in the direction of good deeds.

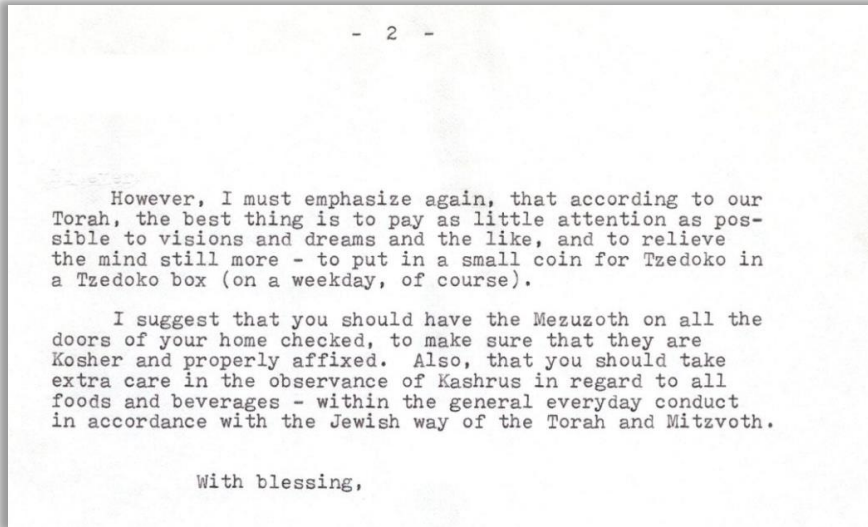
But the most important thing of all is not to pay much attention to visions and the like in the first place, and to dismiss them altogether from one's mind. And the best way to achieve this is not to dwell on them, but, as mentioned, to ignore them altogether. And if this is difficult, the thing to do, whenever the the thought of the vision one has seen enters the mind is to divert attention to something else entirely unrelated, since the mind cannot cope with two thoughts at the same time.

Specifically in your case, and the visions which you describe, and how to translate them in a practical way - in view of the fact that the visions were connected with a person who is already in the World of Truth, find out whether the observances of Yahrzeit, with Kaddish, etc., are being kept up. If the vision is connected

with a house, it may be an indication to do something in support of a House of Prayer or a House of Torah Learning, or Torah education. From these suggestions, one can infer also similar indications.

However, I must emphasize again, that according to our Torah, the best thing is to pay as little attention as

possible to visions and dreams and the like, and to relieve the mind still more - to put in a small coin for Tzedoko in a Tzedoko box (on a weekday, of course).

I suggest that you should have the Mezuzoth on all the doors of your home checked, to make sure that they are Kosher and properly affixed. Also, that you should take extra care in the observance of Kashrus in regard to all

foods and beverages - within the general everyday conduct in accordance with the Jewish way of the Torah and Mitzvoth.

With blessing,

טהרת המשפחה

י.

Greeting and Blessing:

I received your letter, with enclosures, and, as requested, I will remember all those you mentioned in it, in prayer, when visiting the holy resting place of my father-in-law of saintly memory.

At the same time, I must take exception to your remarks about the observance of the Torah and Mitzvoth. Our Sages have stated,

"According to the camel is his load". In other words, even a human being would not put a greater load on a camel than it could carry, and certainly, להבדיל, G-d does not expect of us more than we can fulfill. And since every Jew has been commanded to observe the Torah and Mitzvoth, it is certain that he has the full capacity so to do, and it is only a matter of will and determination. All the more so in Mitzvoth which are basic. In married life the most basic laws which are essential to a happy and harmonious family life, are the laws of Taharas Hamishpocho.

Hamishpocho. If

one would consider the essential nature of these laws, and the great benefits derived from them, and that in the merit of these and similar observances our forefathers were delivered from bondage in Egypt, and that in the merit of such observances we will be delivered also from the present exile,

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

חנחם חננדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
24th of Teveth, 5720
Brooklyn, N. Y.

Greeting and Blessing:

I received your letter, with enclosures, and, as requested, I will remember all those you mentioned in it, in prayer, when visiting the holy resting place of my father-in-law of saintly memory.

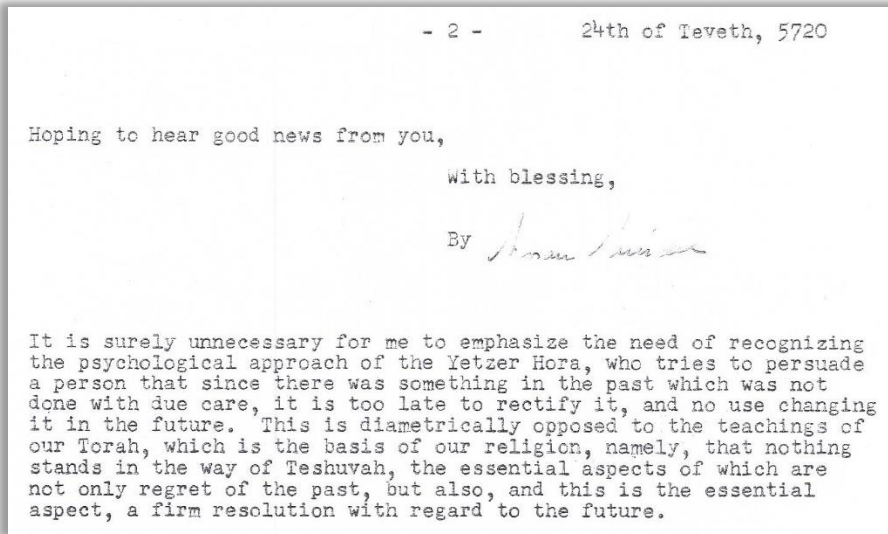
With regard to your father-in-law and father, you should have the advice of at least two specialists. All the more so since there is a question of surgery involved. May the merit of your Tzedoko stand you in good stead.

At the same time, I must take exception to your remarks about the observance of the Torah and Mitzvoth. Our Sages have stated, "According to the camel is his load." In other words, even a human being would not put a greater load on a camel than it could carry, and certainly G-d does not expect of us more than we can fulfill. And since every Jew has been commanded to observe the Torah and Mitzvoth, it is certain that he has the full capacity so to do, and it is only a matter of will and determination. All the more so in Mitzvoth which are basic. In married life the most basic laws which are essential to a happy and harmonious family life, are the laws of Taharas Hamishpocho. If one would consider the essential nature of these laws, and the great benefits derived from them, and that in the merit of these and similar observances our forefathers were delivered from bondage in Egypt, and that in the merit of such observances we will be delivered also from the present exile, as explained at length by our Sages, and, above all, that the Divine Soul which every Jew possesses is capable of overcoming all obstacles, no effort should be too difficult, provided there is a firm resolution and determination to overcome temptation and the like.

As today is the Yahrzeit of the Old Rebbe, the founder of Chabad, author of the Tanya and Shulchan Aruch, it is well to remember his saying, "A Jew is neither willing nor able to be separated from G-d." It is only that the Yetzer Hora deceives one in believing that this or that act of transgression does not alienate the Jew from G-d, whereas, if a person does not allow himself to be deceived, he loses the appetite to do anything which is against the Torah.

May G-d bring a greater measure of light into your family life, and a greater measure of success, and may you, together, bring up your offspring to a life of Torah, Chuppah and Good Deeds.

as explained at length by our Sages, and, above all, that the Divine Soul which every Jew possesses is capable of overcoming all obstacles, no effort should be too difficult, provided there is a firm resolution and determination to overcome temptation and the like.

As today is the Yahrzeit of the Old Rebbe, the founder of Chabad, author of the Tanya and Shulchan Aruch, it is well to remember his saying, "A Jew is neither willing nor able to be separated from G-d". It is only that the Yetzer Hora deceives one in believing that this or that act of transgression does not

alienate the Jew from G-d, whereas, if a person does not allow himself to be deceived, he loses the appetite to do anything which is against the Torah.

May G-d bring a greater measure of light into your family life, and a greater measure of success, and may you, together, bring up your offspring to a life of Torah, Chuppah and Good Deeds.

Hoping to hear good news from you,

With blessing,

By Nissan Mindel

It is surely unnecessary for me to emphasize the need of recognizing the psychological approach of the Yetzer Hora, who tries to persuade a person that since there was something in the past which was not done with due care, it is too late to rectify it, and no use changing it in the future. This is diametrically opposed to the teachings of our Torah, which is the basis of our religion, namely, that nothing stands in the way of Teshuvah, the essential aspects of which are not only regret of the past, but also, and this is the essential aspect, a firm resolution with regard to the future.

י.א.

Greeting and Blessing:

I do not usually take the initiative of writing to anyone on the matter that follows. However, I am taking an exception in this case, for various reasons, one of then being the fact that I am under the impression of the fact that this week we will observe the 12-13th of Tammuz, the Liberation of my father-in-law of saintly memory. This historic event brings to our mind the Mesiras Nefesh of my father-in-law of saintly memory for the spreading of yiddishkeit in all its phases, from the dissemination of the inner light of the Torah through the teachings of Chassidus and Kabbolo, down to the personal concern for the education of small children beginning with the Alef-Beis.

Every phase of this broad spectrum of activity entailed

personal peril, since he was working in a country and under a regime which was violently opposed to religion. But, as the event of the 12-13th of Tammuz recalls, he triumphed against all the overwhelming odds. To be sure, none of us can compare to my father-in-law of saintly memory. On the other hand, none of us has to face such true and grave peril as he did, and whatever difficulties any one of us has to face nowadays, they are insignificant by comparison, and certainly do not entail any danger to person or property. With determination and will power all such difficulties can easily be overcome for the most part.

All the above is by way of introduction to the subject matter of my letter, namely the reinstitution of the regular and full observance of the laws and regulations of Taharas Hamishpocho, in every detail, and with meticulous care. In addition to this being one of the foundations of the Torah and

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין 13 נ.י.

By the Grace of G-d
10th of Tammuz, 5726
Brooklyn, N. Y.

Greeting and Blessing:

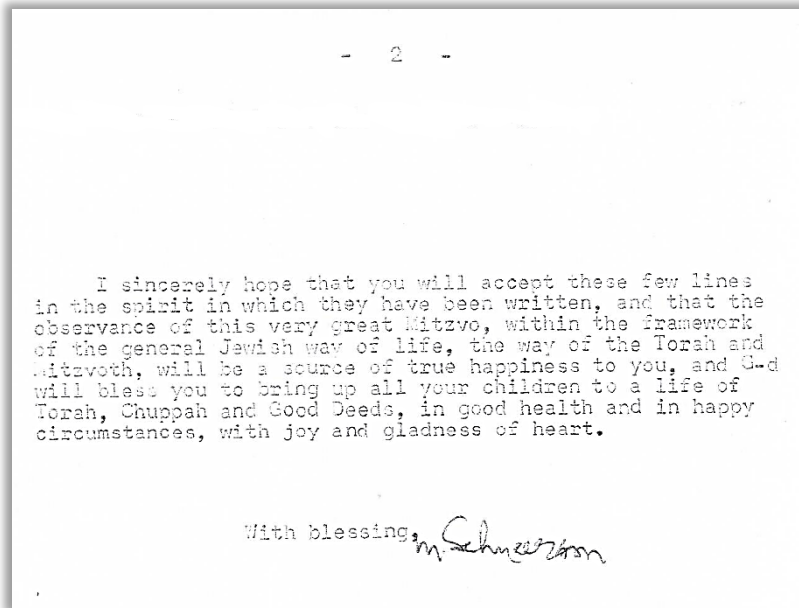
I do not usually take the initiative of writing to anyone on the matter that follows. However, I am making an exception in this case, for various reasons, one of them being the fact that I am under the impression of the fact that this week we will observe the 12-13th of Tammuz, the Liberation of my father-in-law of saintly memory. This historic event brings to our mind the Mesiras Nefesh of my father-in-law of saintly memory for the spreading of Yiddishkeit in all its phases, from the dissemination of the inner light of the Torah through the teachings of Chassidus and Kabbolo, down to the personal concern for the education of small children beginning with the Alef-Beis.

Every phase of this broad spectrum of activity entailed personal peril, since he was working in a country and under a regime which was violently opposed to religion. But, as the event of the 12-13th of Tammuz recalls, he triumphed against all the overwhelming odds. To be sure, none of us can compare to my father-in-law of saintly memory. On the other hand, none of us has to face such true and grave peril as he did, and whatever difficulties any one of us has to face nowadays, they are insignificant by comparison, and certainly do not entail any danger to person or property. With determination and will power all such difficulties can easily be overcome for the most part.

All the above is by way of introduction to the subject matter of my letter, namely the reinstitution of the regular and full observance of the laws and regulations of Taharas Hamishpocho, in every detail, and with meticulous care. In addition to this being one of the foundations of the Torah and Jewish way of life, it is also only logical that Jewish parents should carefully observe this basic and vital law not only for their own sake, but also for the sake of their children and children's children.

I trust that our correspondence on this subject in the past has had the desired results. However, considering the importance and significance of this matter, I do not want to take things for granted, however well founded they may be. Hence this letter.

Jewish way of life, it is also only logical that Jewish parents should carefully observe this basic and vital law not only for their own sake, but also for the sake of their children and children's children.

I trust that our correspondence on this subject in past has had the desired results. However considering the importance and significance of this matter, I do not want to take things for granted, however well founded they may be. Hence this letter.

I sincerely hope that you will accept these few lines in the spirit in which they have been written, and that the observance of this very great Mitzvo, within the framework of the general Jewish way of

life, the way of the Torah and Mitzvoth, will be a source of true happiness to you, and G-d will bless you to bring up all your children to a life of Torah, Chuppah and Good Deeds, in good health and in happy circumstances, with joy and gladness of heart.

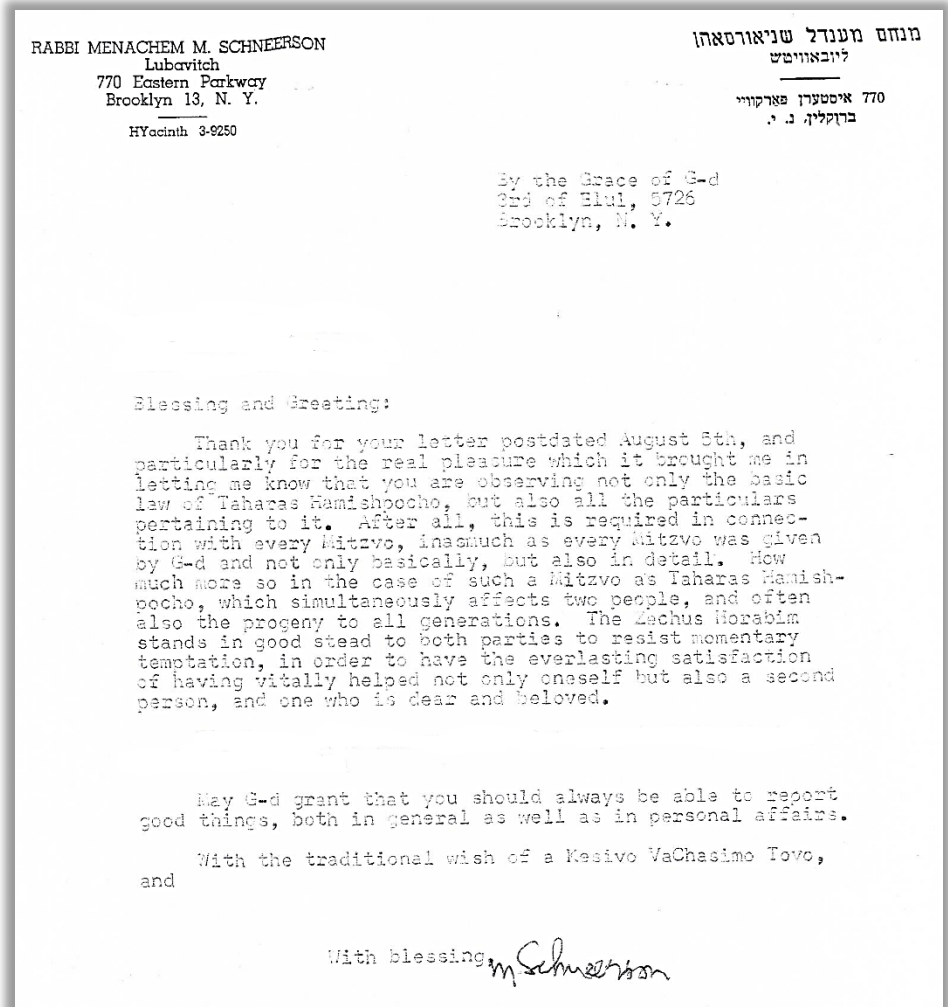
With blessing,

M. Shneerson

י.ב.

Blessing and greeting:

Thank you for your letter postdated August 5th, and particularly for the real pleasure which it brought me in letting me know that you are observing not only the basic law of Taharas Hamishpoco, but also all the particulars pertaining to it. After all, this is required in connection with every Mitzvo, inasmuch as every Mitzvo was given by G-d and more so in the case of such a Mitzvo as Taharas Hamishpoco, which simultaneously affects two people, and often also the progeny to all generations. The Zechus Hoabim stands in good stead to both parties to resist momentary temptation, in order to have the everlasting satisfaction of having vitally helped not only oneself but also a second person, and one who is dear and beloved.

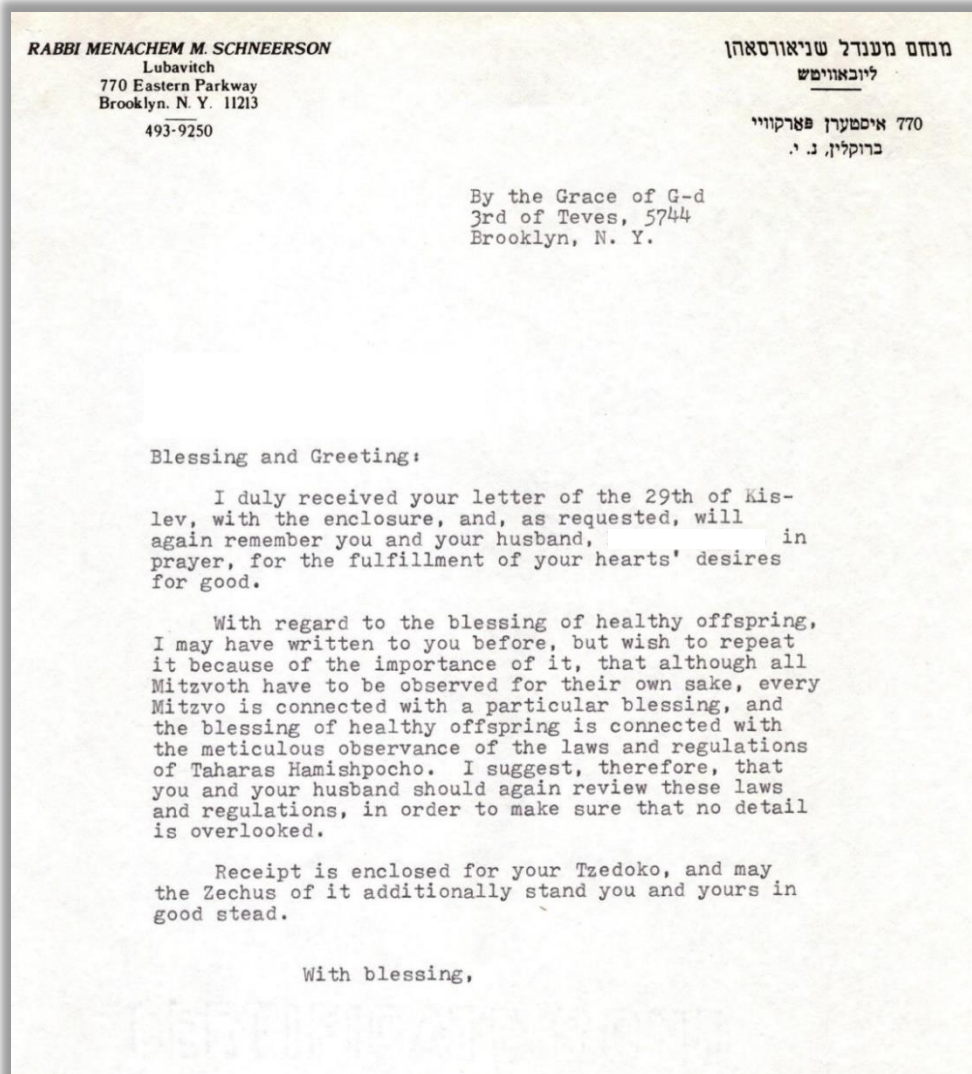
May G-d grant that you should always be able to report good things, both in general as well as in personal affairs.

With the traditional wish of a Kesivo VaChasimo Tovo, and

With blessing,

M. Shneerson

יג.

Blessing and Greeting:

I duly received your letter of the 29th of Kislev, with the enclosure, and, as requested, will again remember you and your husband, in prayer, for the fulfillment of your hearts' desires for good.

With regard to the blessing of healthy offspring, I may have written to you before, but wish to repeat it because of the importance of it, that although all Mitzvoh have to be observed for their own sake, every Mitzvo is connected with a particular blessing, and the blessing of healthy offspring is connected with the meticulous observance of the laws and regulations of Taharas Hamishpocho. I suggest, therefore, that you and your husband should again review these laws and regulations, in order to make sure that no detail is overlooked.

Taharas Hamishpocho. I suggest, therefore, that you and your husband should again review these laws and regulations, in order to make sure that no detail is overlooked.

Receipt is enclosed for your Tzedoko, and may the Zechus of it additionally stand you and yours in good stead.

With blessing,

ז' מצות ב"נ

.ד.

Greeting and Blessing:

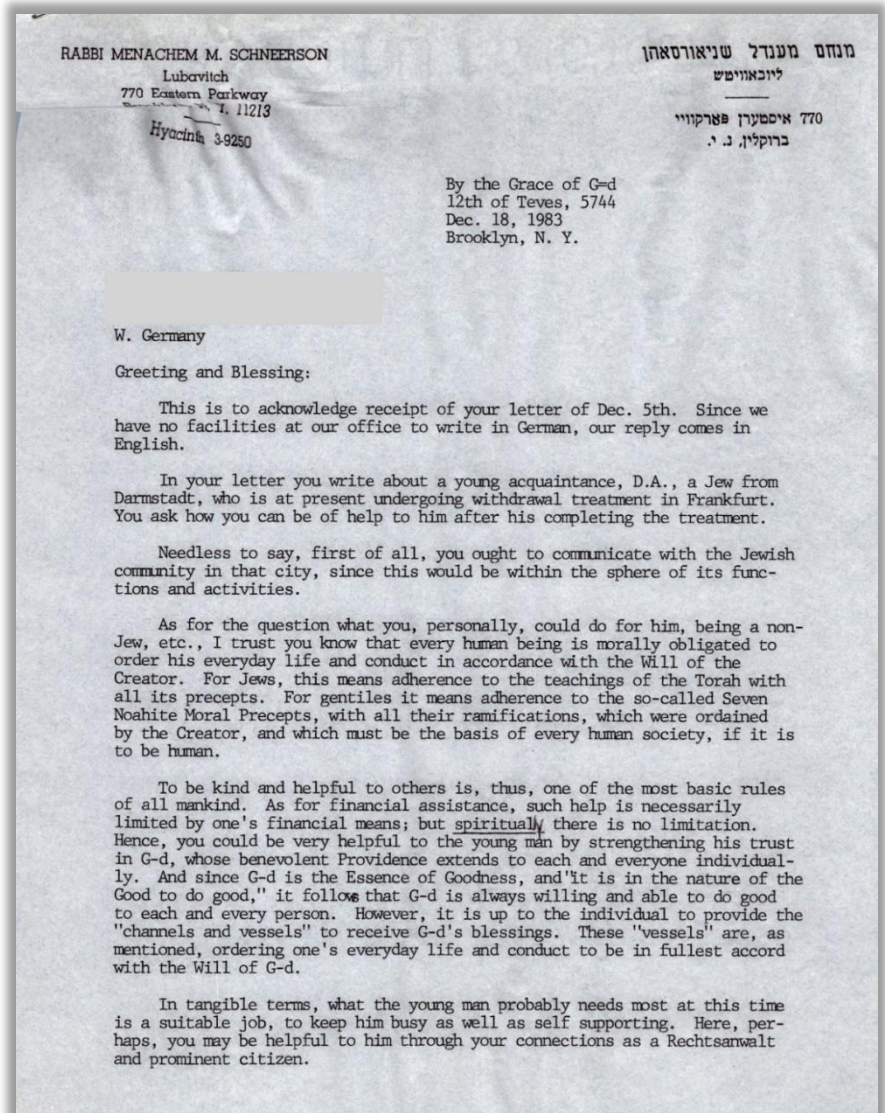
This is to acknowledge receipt of your letter of Dec. 5th. Since we have no facilities at our office to write in German, our reply comes in English.

In your letter you write about a young acquaintance, D.A., a Jew from Darmstadt, who is at present undergoing withdrawal treatment in Frankfurt. You ask how you can be of help to him after his completing the treatment.

Needless to say, first of all, you ought to communicate with the Jewish community in that city, since this would be within the sphere of its functions and activities.

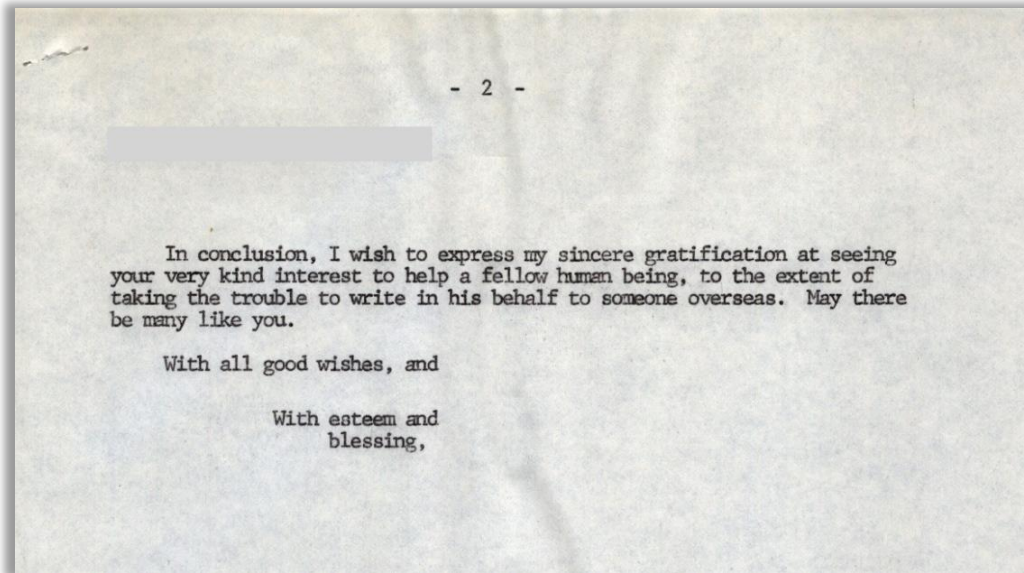
As for the question what you, personally, could do for him, being a non-Jew, etc., I trust you know that every human being is morally obligated to order his everyday life and conduct in accordance with the Will of the Creator. For Jews, this means adherence to the teachings of the Torah with all its precepts. For gentiles it means

adherence to the so-called Seven Noahite Moral Precepts, with all their ramifications, which were ordained by the Creator, and which must be the basis of every human society, if it is to be human.

To be kind and helpful to others is, thus, one of the most basic rules of all mankind. As for financial

assistance, such help is necessarily limited by one's financial means; but spiritually there is no limitation. Hence, you could be very helpful to the young man by strengthening his trust in G-d, whose benevolent Providence

extends to each and everyone individually. And since G-d is the Essence of Goodness, and "it is in the nature of the Good to do good," it follows that G-d is always willing and able to do good to each and every person. However, it is up to the individual to provide the "channels and vessels" to receive G-d's blessings. These "vessels" are, as mentioned, ordering one's everyday life and conduct to be in fullest accord with the will of G-d.

In tangible terms, what the young man probably needs most at this time is a suitable job, to keep him busy as well as self supporting. Here, perhaps, you may be helpful to him through your connections as a Rechtsanwalt and prominent citizen.

In conclusion, I wish to express my sincere gratification at seeing your very kind interest to help a fellow human being, to the extent of taking the trouble to write in his behalf to someone overseas. May there be many like you.

With all good wishes, and

With esteem and blessing,

השפעה על הזולת

טו.

Greeting and Blessing:

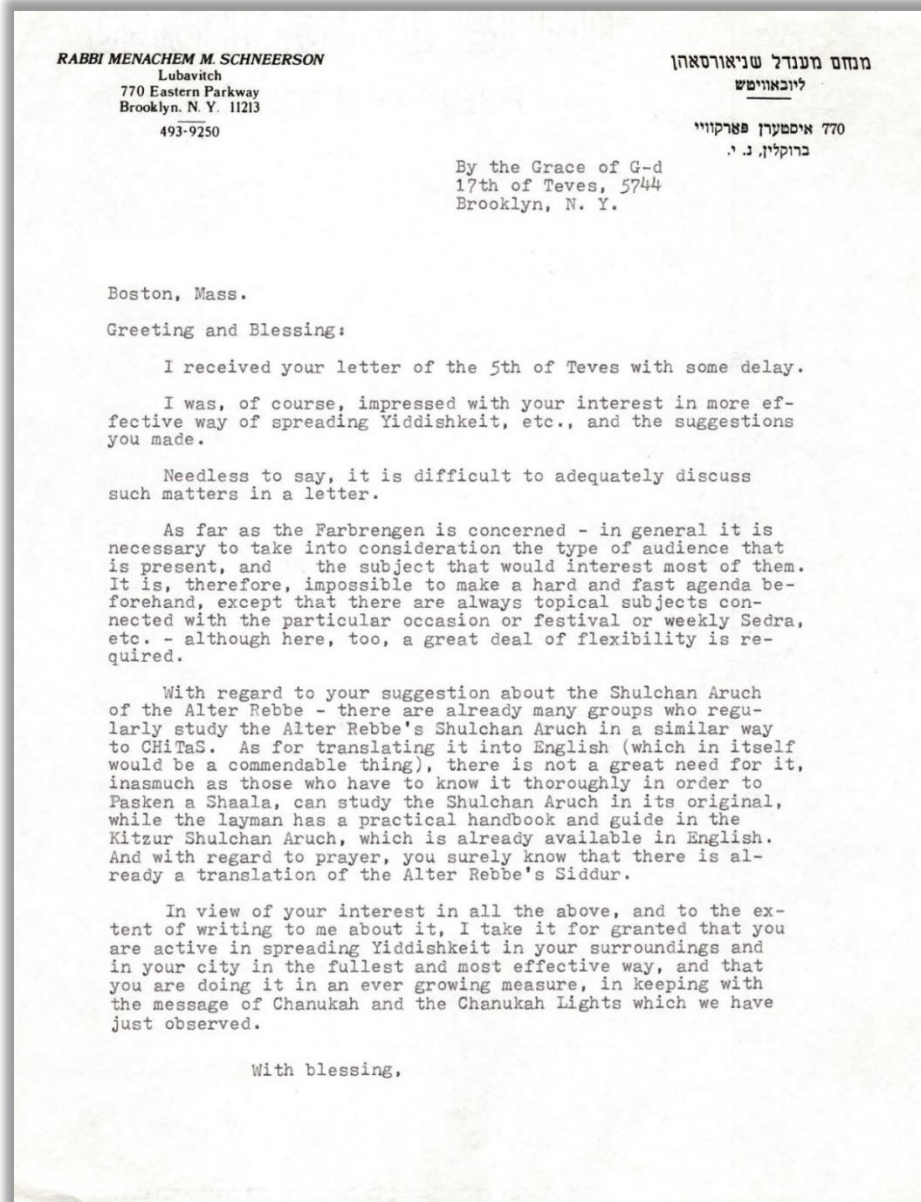
I received your letter of the 5th of Teves with some delay.

I was, of course, impressed with your interest in more effective way of spreading Yiddishkeit, etc., and the suggestions you made.

Needless to say, it is difficult to adequately discuss such matters in a letter.

As far as the Farbrengen is concerned - in general it is necessary to take into consideration the type of audience that is present, and the subject that would interest most of them. It is, therefore, impossible to make a hard and fast agenda beforehand, except that there are always topical subjects connected with the particular occasion or festival or weekly Sedra, etc. - although here, too, a great deal of flexibility is required.

With regard to your suggestion about the Shulchan Aruch of the Alter Rebbe - there are already many groups who regularly study the Alter Rebbe's Shulchan Aruch in a similar way to CHiTaS. As for translating it into English (which in itself would be a commendable thing), there is not a great need for it, inasmuch as those who have to know it thoroughly in order to Pasken a Shaala, can study the Shulchan Aruch in its original, while the layman has a practical handbook and guide in the Kitzur Shulchan Aruch, which is

already available in English. And with regard to prayer, you surely know that there is already a translation of the Alter Rebbe's Siddur.

In view of your interest in all the above, and to the extent of writing to me about it, I take it for granted that you are active in spreading Yiddishkeit in your surroundings and in your city in the fullest and most effective way, and that you are doing it in an ever growing measure, in keeping with the message of Chanukah and the Chanukah Lights which we have just observed.

With blessing,

טז

Blessing and Greeting!

Your letter reached me with considerable delay.

As requested, I will remember you in prayer for the fulfillment of your heart's desires for good.

In general, it is often easier to influence grown-up children through enlisting the cooperation of friends, whereas when parents directly try to influence the children, the latter may feel that they are still treated as immature, etc.

Needless to say, the above does not mean that parents should not try to use their direct influence in a suitable manner, but it is more likely to be effective if it comes through a friend, or friends, as mentioned above.

I consider it my duty also to point out that since all blessings come from G-d, and the channel to receive them is through the everyday life in accordance with His Will, every additional effort in matters of Torah and Mitzvoth, though a must for their own sake, widens the channels to receive G-d's blessings in all needs.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
11th of Adar II, 5741
Brooklyn, N. Y.

Monsey, N. Y.

Blessing and Greeting:

Your letter reached me with considerable delay. As requested, I will remember you in prayer for the fulfillment of your heart's desires for good.

In general, it is often easier to influence grown-up children through enlisting the cooperation of friends, whereas when parents directly try to influence the children, the latter may feel that they are still treated as immature, etc.

Needless to say, the above does not mean that parents should not try to use their direct influence in a suitable manner, but it is more likely to be effective if it comes through a friend, or friends, as mentioned above.

I consider it my duty also to point out that since all blessings come from G-d, and the channel to receive them is through the everyday life in accordance with His Will, every additional effort in matters of Torah and Mitzvoth, though a must for their own sake, widens the channels to receive G-d's blessings in all needs. And, of course, there is always room for improvement and greater care in all matters of goodness and holiness, Torah and Mitzvoth.

I would suggest, particularly, to be extra careful in the observance of Kashrus of all foods and beverages, and to have the Tefillin of the male members, as also the Mezuzoth, checked to make sure they are Kosher.

At this time, before Purim, it is particularly timely to make special efforts in the said direction, since Purim reminds us of the renewal and resurgence of Jewish commitment to the Torah and Mitzvoth, and Jewish determination "not to kneel nor bow down" to any force that would alienate a Jew from Yiddishkeit, as exemplified by Mordecai.

Wishing you and all yours a joyous and inspiring Purim,

With blessing,

And, of course, there is always room for improvement and greater care in all matters of goodness and holiness, Torah and Mitzvoth.

I would suggest, particularly, to be extra careful in the observance of Kashrus of all foods and beverages, and to have the Tefillin of the male members, as also the Mezuzoth, checked to make sure they are Kosher.

At this time, before Purim, it is particularly timely to make special efforts in the said direction, since Purim reminds us of the renewal and resurgence of Jewish commitment to the Torah and Mitzvoth, and Jewish determination "not to kneel nor bow down" to any force that would alienate a Jew from Yiddishkeit, as exemplified by Mordecai.

Wishing you and all yours a joyous and inspiring Purim,

With blessing,

ביקור במעז'יבוז

.ז.

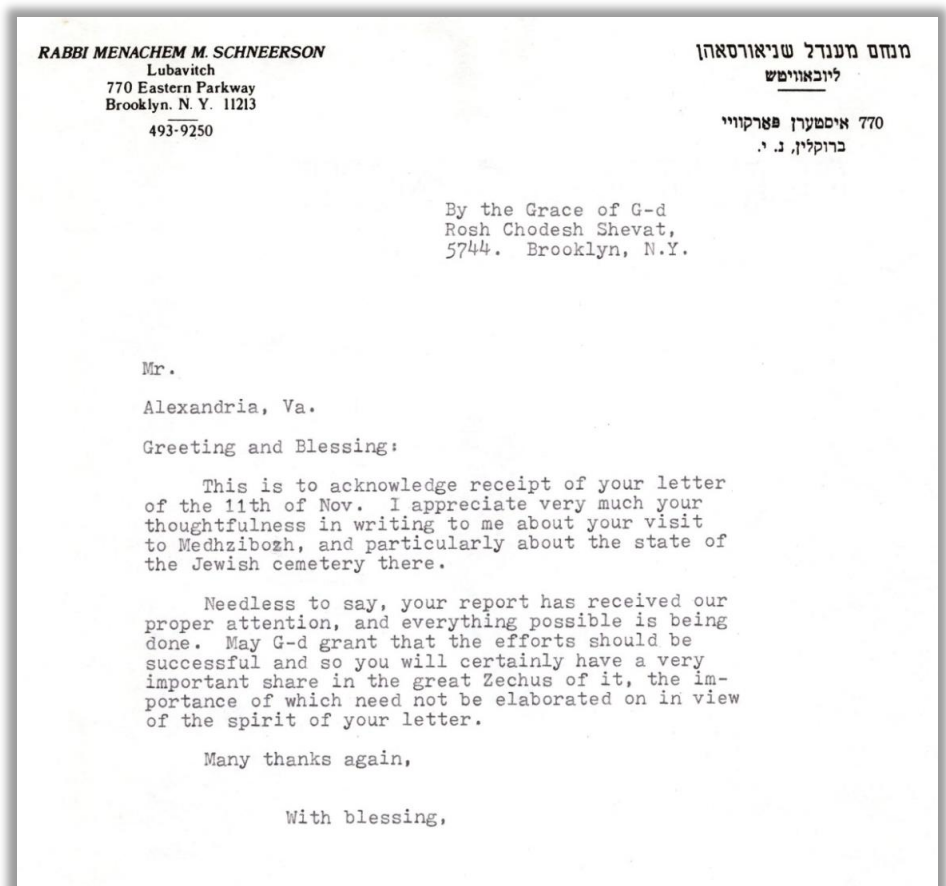
Greeting and Blessing:

This is to acknowledge receipt of your letter of the 11th of Nov. I appreciate very much your thoughtfulness in writing to me about your visit to Medhzibozh, and particularly about the state of the Jewish cemetery there.

Needless to say, your report has received our proper attention, and everything possible is being done. May G-d grant that the efforts should be successful and so you will certainly have a very important share in the great Zechus of it, the importance of which need not be elaborated on in view of the spirit of your letter.

Many thanks again,

With blessing,

עניני רפואה

י.ח.

Blessing and Greeting:

This is to acknowledge receipt of your recent letter with enclosures, for which receipt is enclosed.

In reply to your question regarding your son, it is well to act upon the concurring opinion of two specialists.

As for your question regarding yourself, it would be advisable to follow the specialist's recommendation to take x-rays if he should advise them.

With prayerful wishes to each and every one of your family, especially for good health, in the plain sense of the word, as well as in all spiritual matters, for which Rosh Hashonah and Yom Kippur are a source of lasting inspiration,

With blessing,

By Nissan Mindel

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
12th of Tishrei, 5727
Brooklyn, N. Y.

Blessing and Greeting:

This is to acknowledge receipt of your recent letter with enclosures, for which receipt is enclosed.

In reply to your question regarding your son, it is well to act upon the concurring opinion of two specialists.

As for your question regarding yourself, it would be advisable to follow the specialist's recommendation to take x-rays if he should advise them.

With prayerful wishes to each and every one of your family, especially for good health, in the plain sense of the word, as well as in all spiritual matters, for which Rosh Hashonah and Yom Kippur are a source of lasting inspiration,

With blessing,

By

יט.

Blessing and Greeting:

I am in receipt of your letter of Feb. 7th, in which you write about the medical treatment which your son is to undergo this week.

May G-d grant that the medical treatment be with Hatzlocho and that together with your husband you should bring him up, together with all your children, to a life, of Torah, Chuppah and Good Deeds.

The Zechus of the Tzedoko, for which receipt is enclosed, should stand him and all of you in good stead,

Especially as we are now in the auspicious month of Adar.

With blessing,

M. Schneerson

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

חנחם חנוכל שניאורטארן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
3rd of Adar I, 5727
Brooklyn, N.Y.

Blessing and Greeting :

I am in receipt of your letter of Feb. 7th, in which you write about the medical treatment which your son is to undergo this week.

May G-d grant that the medical treatment be with Hatzlocho and that together with your husband you should bring him up, together with all your children, to a life, of Torah, Chuppah and Good Deeds.

The Zechus of the Tzedoko, for which receipt is enclosed, should stand him and all of you in good stead,

Especially as we are now in the auspicious month of Adar.

With blessing,

M. Schneerson

שער מכתבים מבית חיינו

**מכתבים ששלח הרב ישעי' זוסיא פלדמן שליט"א ליבחל"ח סב החתן
הרב אלימלך צויבל ע"ה**

- משלהי אלול תש"כ עד בכלל שבט תשכ"א -

מכתב ממוצאי שבת קודש פ' האזינו

אני הגעתי לשדה התעופה לניורק ביום שלישי בשעה 10 בערך בבוקר. וקבלו את פני בן דודי וגם ישבעם סגל ועוד שני בחורים (באותו זמן שאני הגעתי אז נחמן סודק נסע לאנגלי). וכשיצאתי מהמכס נכנסנו לטקסי של בערל בומגרטון, והיגענו ל770, והלכתי עם מטי אשכנזי למקוה, ואחר זה התפללתי, ובשעה 3 לתפילת מנחה ראיתי את פני קדשו, ואחר זה גם לתפילת מעריב.

ובבוקר בשעה 7 התחלנו להגיד סליחות. ובתפלה הרבי יצא עם הטלית והתפילין להתפלל. ואחר התפילה התישבו זקני אנ"ש להתרת נדרים והרבי עמד ואמר את התרת נדרים וכשהוא גמר בירך בזה הלשון "א כתובה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה", ונסעו לאהל של כ"ק הרי"ץ. והתפללו מנחה כשכ"ק אדמו"ר חזר מהאהל. אגב, אחר התפילה כל אחד מוסר פ"נ שלו לכ"ק אד"ש, הרבי עומד על יד הדלת מקבל את הפדיונות. וכשמסרו את הפדיון כללי אני לא הייתי מפני שהייתי על האהל.

ראש השנה אני ב"ה עמדתי כל הזמן על מקום טוב בין בתפילה ובין בתקיעות ובין בהתוועדות. כל התקיעות תוקע כ"ק אד"ש בין ביום ראשון ובין ביום שני. את סדר תשליך כמעט שכחתי לכתוב לך, לא ה' סדר ובפרט בחזרה, אני הלכתי תיכף אחרי הרבי. הרבי הלך עם חדקוב באמצע. כשהרבי הולך ניגשו יהודים לתת לרבי שלום עליכם והרבי אצל אחדים שואל משהו, וכשהגיעו לגן ה' שמה שוטרים מפני שה' דוחק מאוד, אני נכנסתי ישר אחרי כ"ק אד"ש, וכשהגיעו למקום איפה שיש המים, לא ה' הרבה אנ"ש מפני שלא יכלו להיכנס, וכשהרבי גמר להגיד אמר להרב חדקוב שילכו ריקוד, וחזרו בחזרה, ה' הרבה אנ"ש שחזרו עם כ"ק אד"ש ולא נכנסו לגמרי.

ביום שני אחרי התפילה היתה התוועדות, כל הקהל רחצו את ידיהם לאכול. והרבי ג"כ רחץ את ידיו. והרבי אמר שיחה של עשרה דקות. קיצור של השיחה, ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה עד אחרית שנה. רשית חסר אַ אומרת הגמרא שנה שהיא רשה בתחילתה מתעשרת בסופו זאגט רש"י אויף ארט, ארץ שהיא רשה, בתחילתו בכ"ף הדמיון. וואס אידען

זיינען מתאמצים בתפילה ותקיעות מתעשרת בסופו, בלי גבול גלייך, וכל שכן אז איז טאקע אזוי אן א דמיון, וואס דאס איז דאך א פסק התורה, וואס תורה איז דאך א בעה"ב אויף די מציאות, וואס באמת איז דאך גענוג איין מאל תקיעות זאל דאס אראפקומען למטה אין עשרה טפחים א עשירות בלי גבול באופן פון ופרצת, ביז עשירות האמיתית וואס דאס איז אז משיח וועט קומען. (וכ"ק אד"ש ה' מאד שמח).

הרבי אחז את עצמו מלבכות. והרבי צוה לשיר ועשה עם הידים, ובפרט כששרו ופרצת קם הרבי ממקומו והתחיל לקפוץ ממש. אחרי זה בירך על ברכת המזון והרבי חילק כוס של ברכה לכולם, ואחרי כוס של ברכה הרבי חזר מאמר תקעו בחודש שופר. ואחרי ההתוועדות התפללו מעריב. בהתוועדות הזאת ה' רק השיחה שכתבתי לך והמאמר.

בשבת תשובה ה' גם התוועדות רק שיחות, ואני יכתוב לך בקיצור רק את השיחה הראשונה. דער רבי דער שווער האט דערציילט אז דער רבי נ"ע האט געפרעגט בא צמח צדק, דאס דארף אויסקומען אז ער איז געווען אלט 4 אדער 5 יאר, וואס איז שבת תשובה, האט עס דער צ"צ גענטפערט שבת תשובה איז דאס ענינו אפהאלטען זיך, פשוט אז א גאנצע וואך איז דאך פאראן אין שטוב א סך זאכען, פארשטייט זיך נאר דברים המותרים, וויילע דברים האסורים ווי קומט דאס צו א אידן אין שטוב, און שבת איז דאך פאראן אין שטוב זאכען וואס מ'טאר ניט, דארף מען זיך באטראכטען איידער מ'גייט עפעס טאן. אז דער רבי דער שווער האט דאס דערציילט און אז מ'האט דאס געגעבען אין דפוס, וואס דער רבי דער צמח צדק האט געזאגט, אז דברי דפוס איז לדורי דורות. איך בין מקצר.. אזוי בכלל איז פאראן דריי, קליפת הטמאות לגמרי, קליפת נוגה און קדושה, דאס איז איידער די התבוננות, אבער נאך ההתבוננות איז נאר צוויי זאכען, אדער קדושה אדער קליפה.

שיחה הרביעית דיבר הרבי כשם שהגיעו הרבה געסט מן הרבה מקומות וואס ס'איז דאך דא א ארט סיי אין נגלה אין מוסר און אפילו אין חסידות, ווייל א אורח איז טרוד און פארנומען, במילא בנוגע לפועל זאל מען לערנען צוויי מאל א טאג נגלה און חסידות, בבוקר קודם התפילה חסידות, אחרי התפילה נגלה, לפני מעריב נגלה, ואחרי מעריב חסידות, כדי לקשר יום ולילה ולילה ויום, וזקן המשפיעים יגיד את השיעור חסידות (ר' שמואל לויטין). והרב דכפר חב"ד מרא דאתרא יגיד בנגלה, והרב אמר לחיים לרבי, און ער האט געזאגט צום רבין, דארף מען דאך קענען, האט עס דער רבי גענפערט, ס'איז פאראן א ווארט פון מהר"ש, וואס מאנסטו בא מיר מאן בא זיך.

חברת פילפול התלמידים של אמעריקא לא יוצא מפני שזה נמצא אצל כ"ק אד"ש מפני שהכניסו שמה שיחה של 10 דפים בערך כדי שהרבי יגיה את זה.

*

מכתב מז' תשרי תשכ"א

בראשית מכתבי הנה זכיתי להיכנס ליחידות ביום שני אור ליום שלישי. בשני הימים ביום שני ושלישי נכנסו כולם, היום גמר כ"ק אדמו"ר שליט"א את היחידות בשעה תשע וחצי, משעה 8 בערב.

הנה אני כותב לך מכתבי אפילו לא לחכות על תשובתך מפני שני דברים, א, ר' נחום טרבניק נכנס אתמול ליחידות לכ"ק אדמו"ר שליט"א, לפני היחידות של ר' נחום נגשתי אליו ושאלתי אם הוא ישאל בנוגע לשבע קני המנורה, הוא ענה שבטח, ובקשתי ממנו שישאל מה שתלמדו ואיך, בקיצור הוא ביקש שאני יכתוב לו את השמות של הקנים של נגלה וחסידות, כתבתי לו ויצא 5 נגלה וחמש חסידות.

הוא שאל את כ"ק אדמו"ר למה לא יוצא הפילפול התלמידים שלנו, האט דער רבי גענפערט ס'איז פאראן סיבות, האט דער רבי געפרעגט, פארוואס טוט מען ניט ווייטער, ענה ווייל מ'האט ניט באקומען קיין ענטפער און קיין סיבות ווייס מען ניט, האט דער רבי געזאגט, איר זאלט גלייך אנשרייבען, אפילו ניט ווארטינדיק אז איר זאלט פארען אין ישראל, אז מ'זאל אנהויבען טאן, און איך שיק ארויס שוין דעם פילפול התלמידים אז מ'זאל דאס אפדרוקען, און מ'זאל טאן אויף דעם אנדערען. אני לא יודע אם הרבי שאל אצלו את השמות של הקנים או אז ער האט אליין געוויזען דעם צעטל מיט די נעמען פון די קנים, האט דער רבי געזאגט אז עס פעלט דאך צוויי צו זיבן.

בנוגע למה שהקנים ילמדו הוא לא הספיק לשאול מפני שנכנס לייבל גראנער וביקש לצאת, הוא ה' חצי שעה.

כשתראה כאן את המסירות של כ"ק אדמו"ר שליט"א לכל אחד ואחד זיינען מיר ממש גזלנים. שיקחו את הענין חזק שלא יהי' רפיון ידים און אויספירען דעם רבי'ס כוונה.

דער רבי האט געזאגט יעקב הערש פון ירושלים ז"ל איך מיינ וואס דער רבי דער שווער און דער רבי נ"ע דאס איז איינס. כאן ה' אוצר של פתגמים הרבה מאוד.

מקצת מה שאני מוכרח לגלות מן היחידות שלי זה לפי דעתי, אבל שלא תקחו את זה בתור הוראה אני בפתק להיכנס ליחידות כתבתי שאני עוד לא מניח תפלין דר"ת. כ"ק אדמו"ר שליט"א באמצע דבריו אמר בכזה פשיטות "ווי קומט דאס אז אזא בחור ווי דו זאלסט ניט לייגען קיין ר"ת תפלין". מובן שמחר התחלתי להניח תפלין דר"ת.

אבל באמצע שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א, "אין לוד בחורים אין דיינע יאר לייגען נאך ניט קיין ר"ת תפלין?", אני מדגיש שזה לא הוראה מפני שזה לא כלל, הנה א.ש. בשעת שהוא נכנס לכ"ק אד"ש והודיע שהוא לא מניח תפלין דר"ת, אז הוא שאל אם להתחיל להניח, וכ"ק אד"ש לא ענה שום דבר, ולי בכזה פשיטות.

א גמר חתימה טובה

עוד פעם אני מדגיש לך שזה לא הוראה.

*

מכתב מי"ב תשרי תשכ"א

הנני לבשרך שהיום קיבלתי את מכתבך, והנני שמח מאוד לקראתו ותכתוב מה שיותר, אני קיימתי את בקשתך וביקשתי בעדך לעקאח מכ"ק אדמו"ר שליט"א ושלחתי לך על הכתובת של בני ברק כדי שזה יגיע על הושענה רבה, ואני ג"כ שלחתי לך מכתב אחרי היחידות, באמת אני יכול לכתוב לך שאם לא היית מבקש ממני לא הייתי מבקש בעדך לעקאח, מפני שזה ה' קשה לי מאוד. הנה כל הזמן חשבתי לקחת את הלעקאח ביד ימיני מפני שהייתי צריך לקחת בעד הבית, אבל כשניגשתי לכ"ק אד"ש לקחת לעקאח, את שלי לקחתי ביד ימין, אבל כשבקשתי בעד הבית, אמר כ"ק אד"ש ביד ימין, ואחרי רגע ממש כשבקשתי בעדך קרה עוד פעם אותו דבר, אני אמרתי לכ"ק אד"ש שאתה בקשת ממני שאני יקח בעדך לעקאח. אף אמרתי "אלימלך צויבל האט מיר גיבעטן אז איך זאל בעטן פאר עם לעקאח". כ"ק אד"ש שאל "פון לוד?", ונתן לי. אני אמרתי ככה מפני ששמעתי שפעם אחד ביקש בעד מי שהוא, וכ"ק אד"ש שאל "ער האט געבעטן?".

בערב יו"כ ה' שלש ברכות, אחד בשעה 1:15 בערך, אני לא שמעתי את זה, אני הייתי בישיבה אבל לא ידעתי אם כ"ק אד"ש מחלק מזונות או אומר ברכה. ואפילו כשהייתי יודע לא ה' באפשרי לשמוע מפני שכ"ק אד"ש עומד ע"י הדלת ומברך, אבל לברכה השני' כבר תפסתי מקום ע"י הדלת ושמעתי, את ברכת התלמידים אני יכתוב לך איך שאני תפסתי (אני באמת תפסתי את הכל). כ"ק בירך יברך עד שלום והמשך "א' כתיבה וחתימה טובה א' גמר חתימה טובה, איר זאלט אויסוואקסען חסידים ויר"ש ולומדים און מהפך זיין חשוכא לנהורא, און עס זאל זיין בקשו פני את פניך ה' אבקש פון פנימיות דלמעלה ביז פנימיות האדם ביז פנימיות העולם, און עס זאל זיין מתאים לרצון רבותינו נשיאנו, און איר זאלט מיטהעלפען אין הפצת המעינות חוצה וואס וועט ברענגען משיח במהרה בימינו בעגלא דידן, א' כתיבה און גמר חתימה טובה.

במוצאי יום כפור בסעודה למעלה מזומנים הרבה זקנים. אני יספר לך בקיצור מה שקרה שמה, כולם רחצו ידים לאכול התחיל ר' שמואל לויטין לשאול את כ"ק אד"ש אבל לא שמעו מה שהוא שאל.

בסוף התחיל לבאר שמוצאי יו"כ צריכים להתחיל לדבר או לעשות בענין הסוכה, וביאר החילוק כוונת סוכה לגבי תפלין ולגבי תפילה, ואמר שזה פלא מה שהשלחן ערוך מתחיל ומסיים את כל הסימן הראשון רק בפסוק בסכת תשבו למען גו' הוא, שלגבי סוכה אז הטעם של הסוכה למען ידעו דורותיכם שבסוכות הושבתי את בני ישראל זה חלק מהמצוה שאם אין לו את הכוונה יכול להיות שלא יצא במצות סוכה, לא כמו בתפלין שהטעם כדי לשעבד את המח והלב, שזה רק כוונה אבל לא נוגע לעצם המצוה, וזה כמו בתפילה כמו שכתוב הרמב"ם שאם אינן מכוון לבו לשמים בתפילה אינו תפילה מפני שעל כל פנים צריכים כוונה כללית

שעומדים לפני מלך מלכי המלכים. שאל הרב . . אם זה כתוב בשלחן ערוך של הרב, והתחיל להתפלל עם כ"ק אד"ש.

כ"ק אד"ש אמר, כשם שעד כעת היינו שוים בנוגע לחגים, ראש השנה זה בארץ ישראל שני ימים כמו בחו"ל וביום כפור זה ג"כ כאן יום אחד כמו בארץ ישראל, אז אמר כ"ק אד"ש "ביז סוכות קען דאך קומען משיח, וועלען מיר ווייטער זיין גלייך, איז ממילא אזוי ווי ס'זיינען געקומען 5 רבנים פון ארץ ישראל און אזוי איז אויך געשטאנען אין ארץ ישראל דיקן צייטונג זאל זיי מסכים זיין אז משיח זאל קומען", . . וואס וועט העלפען אונזערע הסכמה זאל דער רבי מסכים זיין, אז כ"ק אד"ש פניו נהיו רצינים מאוד ואמר "איר ווארפט אריין ספיקות", אחרי זה אמר הרב . . עוד מה שהוא, אמר כ"ק אד"ש "עס איז שוין קיין ספק אויך ניט", כולם יצאו מן הכלים ממש מקטן ועד גדול, הסבר לא צריכים, זה כמו שהיתה שעה רצוי לבא משיח והחמיצו את הזדמנות.

יש לי עוד הרבה לכתוב אבל אני רוצה לכתוב לך התוועדות של חסיד בשם סעדי' ליבעראוו פון מורוקו אתה תוכל לשאול את אברהם דונין הוא יצא מן התפעלות.

אתמול ה' שני תנאים של שני בחורים, פנחס קארף ועוד אחד, הבחורים רצו מאוד להתוועד אבל בשום אופן לא ה' באפשרי להשיג משקה ביום ראשון, אבל לי קרא אחד מאמעריקא ואמר בא נלך, הלכתי איתו לפנחס קארף, שמה ה' סעדי', הלכו והביאו משקה מאחד הבחורים והוא התחיל להתוועד, הוא התחיל בנוגע לשיעור בתניא של ס' כ' אגרת הקודש שאנחנו לא ידעו פשט, והוא הסביר שמה שבארץ ובמלכות יש כח אין סוף בריאה יש מאין, והסביר הרבה ענינים מצד סובב כל עלמין מצד א"ק המסתיים בעש' וכמו הארץ שיש כח הצומח בריאה יש מאין, וגם המזל אומר לו גדל, למה צריכים את המזל הלא בארץ יש כח אין סוף, בקיצור הנקודה הוא אומר, שמצד אין סוף הרי יש ריבוי השפעה בלי גבול, אבל צריכים לדעת שהכל מכוון לפרט, כמו המזל ואומרים לו גדל, בנוגע למעשה הרי כשנמצאים בישיבה איפה שיש ריבוי, אמר, שאז אי אפשר לשמוע הפרט, אבל כל אחד צריך לדעת שהכוונה הוא הפרט.

הוא סיפר שבליובאוויטש ה' בחור אחד שכל אחד חשבו שהוא בחור פשוט לא עובד ולא משכיל. הגיע זמנו להתחתן, והוא נסע לחתונה שלו וגם איתו נסע עוד בחור אחד שעמדו בתחנה, הבחור הפשוט התחיל לבכות, שזה ה' פלא גדול בליובאוויטש, א קיצור הוא ניגש אליו ושאל אותו את פשר הדבר, הוא ענה לו, כשהייתי בליובאוויטש ה' שמה עובדים ומשכילים שעשו מעשה, והייתי ג"כ נמצא ביניהם, אבל עכשיו שאני נוסע מכאן אז אני צריך להיות הכל. זה מלמטלמ"ע, וכמו"כ מלמעלה למטה - בחסדו הקדוש ב"ה יש לנו רבי. הוא הסביר שאומרים שבזמן האחרון יה' צדיקים יותר גדולים, אז מה הפשט בזה, תירצו שהכוונה בזה הוא בכוחות הנעלמים, מה הכוונה בזה, שיש לכ"ק אד"ש כחות שבהם הוא יכול להתעלם ולהתלבש בכל אחד ואחד והוא אומר לו שזה שליחותך וזה כוונתך. אז דער רבי שטייט און שטורעמט און קלאבט און זאגט גדל. דאס איז חסדי השם יתברך וואס ער האט דאך אראפגעלאזט זיך אין מטה מטה עד אין תכלית. ער האט זיך געקאכט אין דעם, אבל החברה ה' מאוד עייפים, ה' חברה שישנו על הארץ מפני שכל הלילות כמעט לא ישנו. אני ביום כיפור לא הלכתי לישון וישנתי על הספסל כדי לתפוס מקום טוב בעד התפילה, זה רק כמעט בעד נעילה, והיום ג"כ הולכים להתוועד הרי י"ג תשרי.

ה' שמה ריבוי דברים והרבה סיפורי מעשיות.

וכשתקבל את הלעקאח תודיע לי אם קבלת אני חושב שעד אחרי החגים לא יהי באפשרי לכתוב לך.

בנוגע אליך שאתה רוצה לקבל רשות אז אני אומר שתלך רק בתמימות שזה לפי דעתך, ולפי זה הצלחתי.

תיכף אני ידבר עם מונקע, אבל לפי דעתי יש כאן שני דברים או מונקע לא שאל לגמרי או כ"ק אד"ש לא ענה מפני שלפני היחידות אמרו הוראה שישאלו רק בנוגע לעצמו, והרבה אני יודע שכ"ק אד"ש לא ענה. אני מחכה תשובה על המכתב ששלחתי לך אחרי היחידות.

אני את מונקע לא פגשתי אבל אני חושב שזה לא כל כך דחוף ולכן אני שולח את המכתב בלי זה. תכתוב לי את הכל, אתה הרי רואה שאין לי מקום לשאלות, תאמין לי שאני הייתי כותב לך עוד, לא הייתי מסתכל על שום דבר אבל אין לי כח אני לא הולך אפילו להתוועדות, מפני שאני צריך מחר להיות בסדר, מפני שכ"ק אד"ש אמר שנלמוד בשקידה ובהתמדה.

הרבי נתן רשות ליהודה ירסלובסקי לבא לכאן ככה אמר לי ר' משה אביו.

*

מכתב מכ"ו תשרי תשכ"א

הנה בנוגע לחג הסוכות ושמיני עצרת ושמחת תורה בטח תראה את הנחות שלכולם יהי אי"ה. אבל בכל אופן אני יכתוב לך מה שאני חושב שזה לא תהי בהנחה.

ביום ראשון של סוכות בבקר כולם בירכו על האתרוג של כ"ק אד"ש והוא עמד בסוכה. אחרי התפילה הלכו עם האתרוג, אני הלכתי במושב זקנים שלא יהי מה לעשות שמה, אם הייתי הולך אותו הזמן בארץ הייתי עושה הרבה יותר, אצלנו ברכו רק 4 אנשים, אני כבר לא זוכר. ביום שני של חג יהי התוועדות. כ"ק אד"ש יצא בשעה 6, און ער האט געזאגט א קורצע שיחה, און דערנאך אמר ד"ה חסידים ואנשי מעשה וכו'. ואחר זה בירך ברכת המזון, ואמר שכוס של ברכה יחלקו אח"כ בשבת קודש.

בשבת קודש יהי רק שיחות, אני יתחיל לך שיחה שכ"ק אד"ש התחיל בהתוועדות הזאת ואמר שימשיך לבאר בהתוועדות הבא, השיחה בטח תהי בהנחה, הוא אמר, אז דער רבי דער שווער אין התוועדות שבת חול המועד סוכות אין ארצות הברית האט געזאגט, אז אין תחתית הים איז פאראן מרגליות און מעבר הארץ גחלים, וואס אז מ'דארף דאס ארויסנעמען דארף מען דאך אראפ גיין אין מעבר האדמה און אין תחתית הים דארף מען זיין פארבונדען מיט אויר חיים שלמעלה מן הים און הארץ. והוא הסביר ג"כ בנוגע לעבודת האדם אז ער דארף זיך אליין פארבינדען מיט חיי החיים, אזוי ווי אז מ'דארף אראפ גיין בתחתית הים דארף מען זיין פארבונדען מיט אויר חיים, הגם אז עס איז פאראן מפקידים וואס זיי לערנען ווי צו טאן אויף אראפ גיין אין תחתית הים, אבער פון דעסטוועגען דארף מען זיי אליין צוגעבונדען אין אויר חיים, אזוי איז אויך הגם אז עס איז פאראן אויף וועמען צו פארלאזען זיך, אויף דעם

רבין דער שווער, אבער אין זיינע הוראות אז מ'זאל זיך ניט פארלאזען זיך אויף אים. און דער הסבר וואס איז דאס מרגליות און גחלים, איז דאס געווען מארגען זונטיג.

ביום ראשון ה' כינוס של צא"ח, בכינוס ה' שני מחלקות, אחד בשביל צא"ח והשני בשביל קבלת פ"נים בשביל האורחים.

זה סתם מעניין די אלע חילוקי דעות, למשל בנימין גראדעצקי און בנציון שמטוב, וואס בנימין האט געטענה'ט אז די יונגער דארפן זיין בשיתוף פעולה מיט די עלטער און זיי דארפן הערן וואס עלטערע זאגן. און בענצע שמטוב אז ס'איז געקומען א צייט אז די יונגערע קענען איבערנעמען די גאנצע ארבעט און די עלטערע מאכן נאר קאליע.

בלילה, זאת אומרת ביום ראשון, ה' התוועדות גדולה. באמצע התוועדות ביקש כ"ק אד"ש דו"ח מהכינוס וישב ראש מסר דו"ח.

ואחרי זה האט דער רבי גערעדט אז מ'האט געקענט אויף טאן א סאך מער באין ערוך נאר וויילע מ'פאלגט ניט און מ'טוט ניט אין שליחות פון דעם רבין דעם שווער מצד שב ואל תעשה און דאס איז היפך פון דעם רבין דעם שווער וואס ער איז עצמותו ומהותו. וואס מ'קען זיין נאנט צו דעם אויבערשטען און שטיין היפך ממש וואס דאס איז אז מ'שטייט איינער צו דעם אנדערען מיט דער פלייצע וואס מ'האט זיי געשיקט און זיי פארן ניט, וואס אז מ'פארט איז דאס ניט קיין מסירות נפש, מ'האט כבוד און געלט. מהשיחה הזאת עד סוף התוועדות איז דער פנים פון רבין געוועהן ממש א שרעק ביז אז וועט קומען משיח וואס ער שטייט דאך אחרי כתלינו וואס דאס איז דער רבי דער שווער.

כל השיחות אני כותב לך בקיצור, ואחרי זה התחיל לבאר דעם ענין פון גחלים און מרגליות. בקיצור מה שאני רוצה לבטא בזה, גחלים איז דאס פנימיות התורה, וואס דאס איז ווארעם און ליכטיק, און מרגליות איז דאס א ענין פון תכשיטים וואס מ'קען דאך טענ'ען אויף וואס דארף איד תכשיטים מיר איז גוט אזוי, איז דאס אלץ אמאל וואס עס איז געווען, וועט משיח אבער קומען איצטער וואס אט דארף מען גיין צו דער חופה, וואס בזמן הגלות איז דער ענין פון אירוסין און בזמן אז משיח קומט איז דאס נישואין, דארף מען זיך האבן פיר און צוואנציק תכשיטים און הגם אז ער קען לערנען, און ער קען חסידות, און האט געפאסט תעניתים, און גייט און טראכט חסידות, איז דאס אלץ דער מאנטעל פון נעכטען, אבער איצטער איז מ'דארף גיין אין נישואין דארף מען האבען תכשיטים.

בשמיני עצרת איז געווען א ווארט וואס דער רבי האט גערעדט פאר וואס ער זאגט ניט אויף דעם רבין דעם שווער "נ"ע", אדער "להבדיל בין חיים לחיי החיים". האט ער געזאגט אז דער רבי דער שווער איז דא, פארוואס דארף איד אים פארשיקען אין ג"ע, זאל ער זיך זיצען מיט אונז אין עולם הזה. אחרי זה ה' ביאור.

בשמח"ת איז געווען רייד אז מ'זאגט אז עס איז קיינמאל ניט געווען אזעלכע רייד דער רבי האט זייער אסאך מאל געזאגט אז שמחת תורה שאט ניט, איד וועל דיר איבער זאגען. דער רבי האט אנגעהויבן רעדן און ער האט געזאגט אז איד רעד איז פאראן וואס שלאפן בשעת מעשה און פאראן אזוינע וואס זוכען אויף וואס צו קוקען אז עס זאל זיי אינטערסירען, וואס דאס איז מיר מבלבל. און עס האט דאך אוועק געזעצט א איד און מוצשעט, וואס אוועק גיין

פאסט ניט, און צושטערט דעם יום טוב און ענג שבת, און קען זיין אז מ'וואלט מיר אזוי געקוועטש וואלט איך געקאנצעט מיט צוויי שעה פריער, און מ'פארשטייט ניט וואס איך רייד, אוודאי אז איך געפין זיך אין א אנדערער עולם, און איך האב געטראכט אויפהערען צו פארברענגען, הגם כי טוב אני מאבותי, ס'איז געווען די זעלבע זאך בא דעם רבי'ן דעם שווער, אבער דאס איז דאך זיין 'ג'וב' [job] (דאס איז דאך זיין ארבעט) אבער איך בין דאך מער ניט ווי א שליח קען איך ניט אויספירן די שליחות. אבער וואס וועט ארויסקומען פון דעם אין עבודת השם, גארניט, אז איך וועל ניט פארבריינגען. מ'וואלט גיין עסען טשיקען (עוף), איז אויף איירע טשיקען ארט מיר ניט, נאר איין זכות קען מען געפינען, אזוי ווי די גמרא דערציילט וועגען הושע בן אלה וואס ער איז געווען א צדיק, און בזמנו האט מען מגלה געווען עשרת השבטים, פרעגט די גמרא פארוואס, פריער זיינען געווען מלכים רשעים איז ניט, ענטפערט די גמרא ווייל ער האט געלאזט עולה רגל זיין, און די פריערדיקע מלכים ניט, און אז זיי האבן ניט געלאזט עולה רגל זיין זיינען דאך די אידען געווען אונסים. און וואס האט ער געטאן, ער האט יע געלאזט אז ווער ס'ווייל, און אז אידען האבען ניט עולה רגל געווען האט ער אראפ גענומען פון זיך די עולה וואס מ'איז ניט עולה רגל און ארויף געווארפען אויף אלעמען, דערפאר איז געווען דער גלות. איז דא אז איך רייד און מ'וואלט הערען וואס איך רייד און מ'וואלט ניט פאלגען איז דאך די אשמה אויף אלעמען, אבער איצטער איז איך רייד און מ'הערט ניט איז דאס אלץ אויף מיר, שישו בני מעי, אבער א בראך צו אזא זכות.

זה בקיצור התוכן, זה ה' בשבת בראשית בהמשך להתוועדות לשמחת תורה.

*

מכתב ממוצאי שבת קודש פ' נח

הנה אני כותב לך חדשות מה שאתה התענינת מאד. כ"ק אד"ש נתן לנש. רשות לנסוע על שנה. מונקע הכניס פתק לכ"ק אד"ש ובו הוא כותב שהבחור התמים נ.ש. ביקש ממני שאני יבקש בעדו רשות מכ"ק אד"ש לבא לכאן הגם שזה מפריע לשיבה, אבל לפי דעתי זה נחוץ לו מאוד לכל הפחות על שנה, כ"ק אד"ש ענה ככה, מחק את לפי דעתי, ועשה קו על נחוץ. אני אמרתי למונקע שהוא יקח כבר מכאן את האפידוויט בעד נ., והוא גם יקח מחר את האפידוויט. וגם בנוגע לקנים, מונקע כתב שאת החסידות ישלחו לכאן, זאת אומרת למערכת דאמריקא, מפני שהוא לא יכול שמה לעשות, וגם בנגלה הוא כתב שלא כולם כתבו מעצמם, ויש שכתבו בשבילם, ולפי דעתי שזה לא כפי הכוונה. כ"ק אד"ש ענה שבטח שזה לא כפי הכוונה. הגם שכאן ג"כ החסידות יואל עזר, אני שכחתי פרט אחד מה כ"ק אד"ש ענה בנוגע למערכת, אני אמרתי למונקע שישאל מה לעשות הרי יש שלא יכולים לכתוב בעצמם. זה עוד לא ברור.

אני אמרתי למונקע שהוא לא יעשה טראסק מזה, מפני שאי אפשר לתאר ואני כמעט בטוח בזה שהראש ישיבה ר' ישראל גרוסמן יכתוב מכתב לכ"ק אד"ש. והרי גם משה ירוסלבסקי ביקש בעד יהודי רשות וכ"ק אד"ש נתן. תכתוב לי את כל החדשות.

יכול להיות שמוטל אשכנזי נוסע ג"כ לארץ, אני מתפלא ממטי לגבי זה שהוא מאוד רוצה לנסוע אתה לא יכול לתאר לך איך שהוא רוצה שכאן אין לו חבר און ער האט ניט קיין

סביבה זיינע, והוא גם בטוח שבעוד שנה או שנה וחצי אז הוא יכול לבא לכ"ק אד"ש, כ"ק אד"ש אמר לו כבר מזמן שהוא ישאל אחרי החגים הוא הכניס פתק וכ"ק ענה שהוא ישאל את ההנהלה, אז הם אמרו לו אם אתה רוצה סע. נו אז מה צריכים יותר, והוא ענה להם אני לא שאלתי אתכם אם אני רוצה או לא, כ"ק כתב איך שאתם תחליטו ולא בנוגע לפניות שלי אם אני רוצה או לו, הם צריכים להחליט מחר, אבל לפי דעתו ולפי דעתי הוא לא יסע.

עכשיו עושים מסיבת פרידה לנוסעים לארץ ישראל מחר

בנוגע אליך ג"כ חשבתי משהו לעשות אבל אני לא יודע מה, מונקע הודיע לי שאני יכניס פתק, אבל עכשיו אי אפשר ובפרט אני בטחון בה' תמצא את ההזדמנות כבר, אל תתיאשו, ובפרט איך שתמה הראש ישיבה אם אחד שחברו נוסע יסעו כבר כל החברה ניבא ולא ידע מה שניבא.

*

מכתב מז' חשון תשכ"א

ראשית הידיעה שבשבוע הבא אי"ה ישלח ההנהלה דכאן אפידייוויט בעד נ.ש., זה אמר לי הרב מענטליק, הנה בודאי זה פלא לך על כל זה וזה ה' גם לי פלא וגם להנהלת הישיבה זה יהי' תיובתא עד שיבא משיח. אבל כשהתבוננתי בזה זה מובן, לפי כל התביעות של כ"ק אד"ש להנהלת תו"ת דלוד זה לזה שאין שמה בחורים מבוגרים, בשביל זה גופא נותן כ"ק אד"ש רשות לנסוע לכאן כדי שיחזרו ללוד אחרי שנה. ככה אני רואה את זה וזה לפי דעתי ברור.

ועכשיו שני. יסע אז אתה וי. ישארו, אז ממילא זה לא יתן לישיבה שום דבר חוץ מזה שזה ישפיע עליכם, ממילא אתה תברר אם י. רוצה או אם יכול ומכאן יעזרו לו זה, ואיך לנסוע. זה נדבר אחרי זה, וגם שכל אחד בא לבד, על זה לא יפעול כמו שיבואו 4 חברה בחזרה לישיבה, ואם לא תסעו השנה אז תסעו השנה הבאה, אז ממילא לא יהי' בזאל בלוד בין כה בחורים. ע"כ עצתי שתגיש למונקע, הוא בטח מבין את זה שדברנו שנינו, ככה זה יצא הדברים ברורים. או שהוא יכתוב בעדכם או שתכתבו לבד זה כבר תחליט בעצמך, אני חושב שעכשיו זה הזמן.

כ"ק אד"ש אמר לא.ד. שהוא בהנהלה דאת"ה על כן אין לכם מה לפחד מה שאתם עוזבים את את"ה אתם תקבלו מכתב מא.ד. לבד, והרי הוא יבא קודם שתבא לכאן.

אתה תוכל לשלוח לי מכתב אחרי שתשלחו לכ"ק אד"ש, זאת אומרת העתק מזה, ואני יכול לברר אצל הרב חדקוב, כדי שאתם תוכלו לעשות את הדרכונים ואת הויזות שזה לא נוגע להיתר יציאה, ואחרי שהם יחזרו תקבלו את ההיתר יציאה, והכל על מקומו יבא בשלום.

מה שאתה מבקש ממני לכתוב אז פשוט עבודה מיותרת בשבילי מפני שהגיע אגאנצער אל-על לארץ, ומשמה יש מכל הסוגים וכל אחד יספר. און מ'וועט אלץ ארויף לייגען אויף'ן טיש, המצב הלימוד בישיבה בין בכלל אמעריקא, ובין חסידים ובין כל הלשון הרע, אני עיף מאוד עכשיו.

אני לומד עם א.ש. חסידות תרס"ד, ונגלה אני מסתמא ילמד עם ש.ל. בחברותא, זה אני יספר לך כבר כאן, אני חושב שעל יו"ד שבט אתם כבר תבואו.

באמת עכשיו כל החדשות עברו לארץ, וכאן אין עכשיו שום דבר מה שהוא מיוחד, ביום ראשון יוצא לארץ יצחק גרונער, תראה אותו, ער איז א שליח אין אוסטרליא, ער וועט אנקומען סוף וואך אין ארץ ישראל, הוא יעצור בלונדון, פריז, איטליא.

מיכל הלפרין נסע לקנדה הוא אמר לי לפני הנסיעה שכ"ק אד"ש אמר לו לנסוע לקנדה כדי לעזור קצת לישיבת ערב מירושלים וגם להתחיל לפתוח שמה ג"כ. סוד.

ומתי ר' שלמה חיים בא לכאן.

אני מחכה לתשובה מהירה על כל זה, אתה בטח תשמע או כבר שמעת את כל הפרטים כל ההתוועדות בין המאמר בקשו פני, ובין ההתוועדות בחול המועד סוכות ובין ההתוועדות הרבה, מפני שיש לכמה את כל הקלטות מזה, והרי בהתוועדות דפרידה אמר כ"ק אד"ש א ווארט פון בעל שם. אז מ'איז געקומען איין מאל מוז מען קומען נאך אמאל – זה לא מדויק.

נ.ב. ע"כ אל תפחד לנסוע עכשיו מפני שלא תוכל לנסוע אחרי זה כפי הידיעה שלפני לצאת מן הישיבה כדאי לבוא לכאן, מפני שתבוא עוד הפעם, וגם לפי זה אז כדאי יותר לבוא לכאן לחזור לישיבה.

*

מכתב מכ"ה חשון תשכ"א

את מכתבך קיבלתי ואנני מבין מה אתה מחכה, אני לא יכול להכניס פתק מפני הטעמים המבוארים במכתבי הקודם, מפני שאני יכול להראות את הארגינאל, אף אחד לא בקש ממני את הארגינאל אבל לבד אני לא יכול לעשות את זה, ואני לא יודע מפני מה אתה לא יכול לכתוב לכ"ק אד"ש, ועל מה תחכה או יכתוב לי מכתב ולא תכתוב שמה מה שלא צריכים, וגם לא שהי' מתכוין רק לזה כמו מכתב ואני יכניס את זה, ממילא זה ירד שתוכל לשאול עוד הפעם, אני חושב שהמכתב הזה כבר יהי' מאוחר מפני שכבר כתבת לכ"ק אד"ש.

היום הכניסו אותי בין הקנים של נגלה, א אכטער קן. כאן כל דבר הם אומרים, ככה כ"ק אד"ש אמר, מנטליק קרא לי ואמר שהוא הכניס פתק לכ"ק אד"ש, כשם שהייתי קן שמה אז ממילא שאהי' כאן ג"כ, וכ"ק אד"ש ענה שיהי' בשעה טובה ובהצלחה.

ביום חמישי שעבר התוועדו כאן כל הלילה זאת הי' כ' חשון, וגם מסיבת פרידה לאברהם קארף שנוסע על שליחות.

בבקשה תכתוב לי על מה הולך המכתב של כ"ק אד"ש מכ"ז אלול בנוגע לחסידות, זאת אומרת לגבי הקנים של לוד, ולגבי הקנים של כאן, אז שמה הרבה יותר טוב, אני דיברתי עם יואל כהן הרבה בנוגע לזה, וגם הראתי לא את השיעור של שכל ומדות, והוא אמר, שיהי' צריכים להכניס את זה, וגם הוא אמר שהוא כתב לכ"ק אד"ש מה שהם אמרו ומה שהוא הוסיף, והוא אמר, איך האב זיי זייער אסאך געהאלפען, אני הייתי אצלו בבית בערך ד' שעות,

וגם הסתכלתי את האנצקליפדיה, זה דבר טוב אבל עבודה כל כך קשה, שיוצא חלק א זה צריך עוד שנה ובפרט כמו שהוא עובד.

סיפור מהני מילי מעליתי, לאחד אמר כ"ק אד"ש שידבר בנוגע שמישהו יגדל זקן, אחרי זה נודע לכ"ק אד"ש שהלה - למי שכ"ק אד"ש אמר לדבר אתו, אמר שאם הי' כ"ק אד"ש מרמז לו בעצמו שיגדל זקן הי' מגדל, כ"ק אד"ש ענה, איך וויל אז ער זאל פארלאזען א בארד ניט איך זאל פארלאזען.

*

מכתב מח' כסלו תשכ"א

בשבת מברכים כסלו הי' התוועדות, כ"ק אד"ש אמר שלשה שיחות, השיחה הראשונה הי' אלה תולדות יצחק בין אברהם אברהם הוליד את יצחק, הרי ידוע הקושיא למה כפול הלשון. ע"ז יש 4 פירושים, א' כפירוש רש"י בתורה. ב' המדרש, שבעטרת בניס אבותם ועטרת אבות בניס. ופירוש של חסידות שאברהם זה אהבה, ויצחק זה יראה, שיש שני מיני אהבה תתאה ואהבה עליאה, וכמו"כ ביראה זהו כפל הלשון. ופירוש הזהר, שאברהם קאי על הנשמה, ויצחק קאי על לעתיד לבא שאז יהי' הצחוק שזה בא דוקא על ידי הנשמה שזה הוא אברהם. והסביר את קישור השייכות של כל הפירושים, דלכאורה אינו מובן למה צריך התורה באווארענען בשביל ליצני הדור, ע"כ מוכרחים להגיד שזה טענה צודקת, שע"פ הטבע אברהם אינו מוליד, שכל הדברים של הטבע זה שייך לאלימלך. התורה אמרה שאצל יהודים זה למעלה מן הטבע, כל הדברים הגשמיים זה למעלה מן הטבע. וכמו"כ גם הפירוש של המדרש שעטרת בניס אבות (בניס), וכן עטרת אבות בניס. והרי על פי סדר זה להיפך, וכמאמר (אם ראשונים כמלאכים) ואם הראשונים כבני אדם אנו כחמורים, [..] על זה כשכאן זה למעלה מן הטבע שעטרת אבות בניס, ואיך זה על ידי שני מיני אהבה וכמו"כ שני מיני יראה, ע"י זה מגיעים לצחוק שזה יהי' הכל למעלה מסדר השתלשלות. זה בקיצור.

ואחר זה הי' עוד שיחה. ואחרי זה המאמר ויאמר יונתן מחר חדש ונפקדת כי יפקד מושבך. ונפקדת הוא לשון זכירה. כי יפקד הוא לשון חסרון, [..]א על פי פשוט כי יפקד מושבך עי"ז יהי' ונפקדת, וכמו"כ זה גם ענין של חדש שהלבנה הולכת ומתמעט על העלם לגמרי ואחרי זה נעשה מולד הלבנה ועי"ז נעשה ענין חדש. והרי ישראל נמשלו ללבנה ונקראים על שמו, וכמו"כ זה בעבודה שע"י שנפשי תהי' כעפר ע"י ביטול היש ועד ביטול במציאות, ע"י זה מאיר גילוי אור, כמו מרום וקדוש אשכון את דכא ושפל רוח, שהוא מרום וקדוש איפה הושכן, את דכא ושפל רוח. וזה הטעם מה שאנשי מעשה הם מתענים ערב ר"ח כדי לקבל את הגילוי של מחר חודש זה הוא דוקא ע"י המיעוט, עי"ז יהי' גילוי של מחר חודש, וביאר את ענין זמן, וסדר זמנים, שזמן זה מלכות דאצילות, וסדר זמנים, זה ענין קדימה ואיחור, כמו שאי אפשר להיות מעין בלי נהר וכמו"כ כל הספירות. וביאר למה שבת כלול בו רק ששה ימים, הרי שבת היא למעלה מראש השנה מר"ח, ותירץ שראש השנה ור"ח הם שייכים לזמן, אבל שבת זה לא למעלה מהזמן לגמרי ששבת מאיר ח"י יחידה. והם מאירים בנר"נ, שזה שלשה ימים קודם, ושלשה ימים אחרי זה, ושאל א"כ למה מתחילים היום יום ראשון עוד הפעם, שזה גופא הטעם שבת זה למעלה מהשתלשלות לגמרי, אז ביום ראשון מתחיל ענין הזמן מחדש, שיונתן קאי

על ז"א ומלכות על דוד, שז"א נותן כח במלכות עכשיו עד שתגיע למעלה מז"א לגמרי, עד גאולה השלימה, ודוד מלך ישראל חי וקיים.

אני מפסיק מפני קוצר זמן.

מנחם בגין שנמצא כאן אצל כ"ק אד"ש בערך שעה ושלוש רבעה, הוא לא סיפר מה שכ"ק אד"ש אמר. הוא אמר שהרבי שאל שאלות והם ה' צריכים לענות, הוא התעניין בנוער בישראל הרבה מאוד. וביקש מהרבי שיבא לארץ, הרבי ענה לו שהוא רוצה מאד מאד.

אברהם ששונקין ואברהם דונין ודוב טייכמן האריכו להם, והם ביקשו מהקאנסיל שיאריכו להם זמן בכדי לנסוע עם אניה. הקאנסיל האריך להם עד אחרי יו"ד שבט, והם שאלו את כ"ק אד"ש אם להשאר עד אחרי יו"ד שבט ולנסוע עם אוירון, כ"ק אד"ש ענה להם, הנה אני מעתיק לך את הלשון של כ"ק אד"ש:

פשוט

(א) על בני ישראל נאמר כל יחל דברו

(ב) ובפרט בני הישיבה נתווסף עוד ענין קידוש ש"ש

(ג) לא תנעול דלת בפני הבאים וכמעשה שהי'

ע"כ יסעו עם אניה

הם נוסעים בט"ז טבת עם אניה.

דא איז א לעבידיקע וועלט דו וועסט זען אי"ה, דאס האסטו מסתמא געהערט שוין פון די חברה וואס זיינען שוין צוריק געקומען פון דאנעט.

ווען קומט אן ר' שלמה חיים קסלמן.

מ'זאגט אז ר' ניסן נעמאנאו קומט אויף י"ט כסלו. אבער זיין זון זאגט אז ער ווייס ניט פון דעם. איך ווייס ניט וואס נאך שרייבען דיר.

בכ' חשון 100 יאר לאדמו"ר הרש"ב, אז ביקש שמואל לויטין את כ"ק אד"ש שיוצא לאור תער"ב. ענה כ"ק אד"ש שאני יצטרך לבד ללמוד, ווער וועט לערנען, גיט מיר ווער זאל לערנען.

היום נסע כ"ק אד"ש לאהל.

*

מכתב מי"ח ערב ראש השנה לחסידות

הנה אני מבשרך טובה מאד. אני אתמול בלילה קבלתי מענה מכ"ק אד"ש און דאס איז וואס דער רבי האט געענטפערט:

הסדר - שהנהלת

הישיבה בה

לומד - צריכה

להתדבר עד"ז

עם הנהלת

הישיבה בה

רוצה ללמוד.

איך האב דאס באוויזן ר' שלמה חיים וענה נו איך בין דאך דא, און ער זאגט מיר שוין. איז פאראן שוין דריי בחורים פון לוד, נ. און מ. און דו.

היום אי"ה ישלחו לנ.ש. מכתב מהנהלת הישיבה דפה בעד אחריות על שנה. ושישלחו לכם אפידוויט, ישלחו תכף עם זה. אתמול ניגשתי למענטליק ואמרתני לו שלנ. חסר מכתב. מפני שר' שלמה חיים אמר שזה חסר לו.

ע"כ תתחיל לעשות ניירות מפני שזה כבר בטוח אבל אני מציע לך שתהי' בשקט. אז איז שטילער איז בעסער, דו ווייסט דאך ר' שלמה חיים הגיע בשעה 4 ורבע לפנות בוקר. אל-על האבן אונז געזאגט אז דער אוירון קומט אן 5 וחצי נאר עס איז געווען א נס אז איינער האט געקלינגן אין מיטן נאכט.

אתה יכול להזמן דרכון, ושתבא על פורים,

ע"כ בבטחון גמור זה באמצע העבודה, להסדר את הניירות, אבל אני מציע לך שתהי' בשקט, קראתי מכתבי והבנתי שלא כתבתי בסדר כך שאתה צריך ללמוד פשט, אבל מה אני יכול לעשות אין לי עכשיו זמן אויף אוועק זעצן זיך און שרייבן ווי איך קען.

א גוטן יום טוב

שנה טובה לחסידות

*

מכתב מכ"ב כסלו תשכ"א

הנה כ"ק אד"ש התועד בי"ט כסלו משעה 8 וחצי עד שעה שתים, והמשיך בשבת[...].

אני עכשיו דברתי עם הרש"ח, והוא אמר לי שכ"ק אד"ש אמר לו שלא יתן לא לך ולא למ., לנ. כבר יש, אז יש לו, מפני שהיו הרבה שהרש"ח דיבר בעדס. זה אתה תשמע ממנו בפרטיות, הוא ביקש בעד מ.ל. ובעד ב.ק. בעד ב.מ., אז הרבי שאל אותו מי ישאר שמה או הוא שאל, אז לא היל' לו מה לענות, הרבי

תבע ממנו למה הא נותן רשות אז הוא אמר שאם כ"ק אד"ש נותן הוא מוכרח לתת. אז כ"ק אמר שהוא נותן רק מתי שהנהלה יכולה לתת, שישתדל שיסעו מכאן שמה בחורים, אז אתם תוכלו לבא.

אבל אני שולח עקספרעס, מפני שהרש"ח סיפר לי שכ"ק אד"ש שאל ממנו הרי אביך לא מסכים, אז הרש"ח ענה לו שאתה כבר לא שייך לשמוע לאביך בנוגע לזה.

תיכף על המקום לא תפסתי מה קרה כאן, הרי אתה כתבת לי שאביך עוד נותן כסף, אבל אחרי זה נזכרתי שאולי, ואצלי זה כמעט בטוח, שזה תלוי במכתבו של ישיבת קנדה ששלחת ע"י זוסיא פוזנר. ועכשיו אם אתה רוצה שהרש"ח שיכנס בפעם השני' יגיד לרבי הכל מה שהי', אני חושב שאתה תרצה את זה, אני לא סיפרתי לו מזה עוד, אני רק סיפרתי שאביך גם יתן לך כסף. ע"כ אם ברצונך שהוא יספר את זה לכ"ק אד"ש שזה הי' ע"י רצון חזק לנסוע, ואתה חשבת שאם יגיע זמן לצבא לא תוכל לצאת מן הארץ ע"כ חשבת ע"כ שלחת לישיבת קנדה ע"י זוסיא פוזנר.

אז תשלח עקספרעס, הוא נוסע אי"ה בשבוע הבא ביום שני, אני חושב שנספיק ואם לא אז תכתוב לי רק שני מילים אם אתה מסכים, אני חושב שזה כדאי לך, אחרי המכתב הזה אני יכתוב לך בפרטיות מה נעשה עם הרש"ח כאן.

אני רציתי שיגש לפני היחידות למנטליק להגיד לו שישלח לך פידוויט, והוא לא רצה. הוא דוקא רצה אחרי היחידות, ושום דבר לא יכולתי לעזור, אני מאוד חששתי בנוגע לזה.

כשהרש"ח ענה לכ"ק אד"ש שאתה כבר יותר גדול ולא שייך לשמוע לאביך, אז כ"ק אד"ש הי' מאד שמח מזה.

הרש"ח הי' 40 דקות במוצ"ש

*

מכתב מר"ח טבת תשכ"א

[הנה אביך ישנו כאן תחשוב היטב בנוגע להמכתב של קנדה]

הנה אני יכתוב לך קצת בפרטיות מה שקרה כאן. שלפי מכתבך רואים שכתבת בעצבניות, אני לא הסברתי לך מה שקרה כאן.

אחרי שאני קיבלתי את התשובה שכן כפי מכתבך שהתשובה היתה שהנהלה אז ר' שלמה חיים אמר שכן, ואני רק הסברתי לו מה שאתה כותב במכתבך. אבל הוא לא רצה לפני היחידות. אחרי היחידות ניגשתי אליו ודיברתי ג"כ, הוא אמר שאם אתה ומ. נוסע אז זה מקלקל את כל הכיתה, הוא נתן לכ"ק אד"ש רשימה של הכיתה ששם עשרה בחורים, אז כ"ק אד"ש אמר לו שאם ההנהלה לא נותן רשות ז"א שאי אפשר להם לתת רשות מפני קילקול הכיתה, אז שלא יתנו, רק שיראו להחליף בחורים מכאן במקום הבחורים שיבואו לכאן. אז זה הי' כאן שמח, כמה ימים זה שמח מאוד, זה אמר שכן רצון כ"ק אד"ש, וזה אמר שלא, עד שיהי' הוראה מפורשת להנהלה דכאן שישלחו מכאן בחורים במקום אלו שצריכים לבא. זה כפי דעתי זה דבר פעיל, אז ממילא יש לך רשות. ועכשיו להכניס פיתקא שלך כפי שכתבת,

ראשית כל זה לא שייך כבר לכ"ק אד"ש, הוא נתן לך רשות זה רק תלוי בהנהלה, ושכ"ק אד"ש יתן הוראה להנהלה בעד זה, זה - לא (דאס לייגט זיך ניט אויפ'ן שכל).

ואני ג"כ דיברתי עם הרש"ח שהשנה לא מפני הטעם הזה. אז מה יהי' בשנה הבאה, אז לא הי' לו מה לענות, רק בשנה הבאה נראה. רק שזה יצא שכמה בחורים יסעו מכאן לשם. זה הכל תוודע מהרש"ח. ביום חמישי ההנהלה דכאן נכנס לכ"ק אד"ש ליחידות לדבר בנוגע לזה בפרטיות.

ועכשיו בנוגע למה שאתה כותב בנוגע להתנגדות אביך לנסיעתך, זה ככה, הרש"ח שאל אותי שכ"ק אד"ש שאל אותו דיין פאטער וויל דאך ניט, אז הוא אמר שאתה כבר לא שייך צו צוהערען דיין טאטען בנוגע צו דעם, אז כ"ק אד"ש הי' מאד שמח מזה, אבל אני לא ידעתי מה לענות לו. עניתי לו שאתה כתבת להיפך שאביך נותן לך כסף, ענה לי ממילא מובן שניתן רשות. אז הוא אמר מסתמא האט ער געהאט א ידיעה וועגען דעם. על המקום לא נזכרתי מהמכתב ההוא של קנדה. אני חושב שכ"ק אד"ש רצה לשמוע את התשובה שהוא כבר לא שייך לשמוע לאביו. למה הוא דוקא שאל אליך ולא לאחרים, ואני ג"כ חשבתי שהרי לכ"ק אד"ש מונח מכתב לא נכון בנוגע אליך, אפילו שיש לו מקור ממקום אחר, אבל הרי כבר יודע שהמכתב ההוא לא נכון, ע"כ חשבתי שזה לא זיק (אבל אני לא מבין מה שאתה כותב מה זה ההתנגדות של אביך, הרי הוא נותן לך כסף, אלא הוא רוצה שיותר טוב שלא תסיע, אבל אתה רוצה אז אתה יכול לנסוע ג"כ בהסכמתו) בנוגע לזה תעשה כפי הבנתך.

אני קיבלתי אתמול בלילה בשעה 11 מכתבך. עכשיו אני כבר מבין את התנגדות של אביך, הוא רוצה בנוגע לתכלית ולא לחזור ארצה.

הרש"ח נסע בשעה 2. אני מבקש ממך שתספר לי מה שהרש"ח מספר מהיחידות בפרט מפני שאני לא יודע. וגם לדבר איתו במיוחד לא הי' באפשרות רק לתפוס אותו על רגל אחד. על כן אני מבקש שתמלא את בקשתי שתראה ב770 כפי ברכתך.

קצת מן הפארברענגען. כ"ק אד"ש הסביר את העל הניסים. זה מבואר שרבים ביד מעטים הם הפכים אבל מה הוא הפכים עוסקי תורתך לבין זדים, וגם מה הוא רבת את ריבם דנת את דינם, וואס איז דער הסבר אין דעם. הפכים פון עוסקי תורתך זיינען דאך ליידיגייער און דברים בטלים. נאר דעם הסבר אין דעם איז, אז קדושה איז שייך צו יעקב און גשמיות איז עשו, איז ווי קומט דאס אז יעקב זאל געווינען די מלחמה מיט עשו, נאר דאס איז דנת את דינם, אז אלמלי הקדוש ברוך הוא עוזרו איז לא יכול לו, און דאס איז דער דיוק מסרת, ניט הרגת, מסרת איז אינגאנצען מיט יענעם צו זיך, אז דוקא זדים וואס דאס איז הופך וואס צו זיי איז שייך די וועלט איז ווי קומט דאס אז עוסקי תורתך זאל געווינען די מלחמה נאר דאס איז די דנת את דינם. אז זדים איז יודע את ריבונם ומכוון למרוד בו, אזוי ווי די וואס קריגען אויף חסידים איצטער זיינען זיי מזדים. מילא אמאל קען מען זאגען אז זיי האבען געמיינט אז דאס איז פון כת. אבער אז די צייט האט געוויזען אז ווען א איד מיט א בארד, אדער מיט צוויי פאר תפילין איז א חסיד, ווייל זיי אליין זאגען דאס, דער וואס טראגט א בארד מיט צוויי פאר תפילין איז א חסיד. איז אז עס איז פאראן אזעלכע וואס קריגען אויף דעם זיינען זיי מזידים.

הי גם הוראה לתלמידים שילמדו חסידות בכל 24 שעות מעת לעת. ז"א אז עס זאל זיין ניכר אין אלץ.

הנה אביך ישנו כאן.. תחשוב היטב.

*

מכתב מי' טבת תשכ"א

הנה אביך הגיע ביום רביעי זאת חנוכה בבוקר עם מטוס אל-על מאנגלי. ישראל משה שלי הופשטיין נמצא כעת באמריקה, הוא סיפר שאביך נמצא בלונדון, ובצהריים בשעה 11 הגיע ל770, ובחור אחד שלח אותו אלי וביקש ממני שיסדר בשבילו שיכנס לכ"ק אד"ש מה שיותר מוקדם, אבל אני שום דבר לא יכול לעשות רק לשלוח אותו לחדקוב. ובזמן הזה לא היי חדקוב, וגם סיפר לי שהוא רוצה שאתה תבוא לפני שהוא יסע לארץ כדי לסדר אותך כאן, הוא סיפר רק לי מפני שאני חברך, ושאל אותי איך הגיע החברה, סיפרתי לו שהם קיבלו ערבות משיבה שהם חוזרים, אבל אם לא לחזור אני לא יודע איך שאתה תצא מהארץ. אבל אמרתי שיכניס פתק שהוא נמצא כאן, אז הוא כתב בפתק שהוא הגיע, ושהוא אביך ומבקש רשות להיכנס לכ"ק אד"ש. אני כמובן הכנסתי את הפתק, והוא הראה לי את הפיתקא אם זה טוב, כמובן אני הכנסתי את זה, הוא אמר שרוצה לדבר בנוגע אליך עם כ"ק אד"ש. אני

הצעתי שיחכה על הרב חדקוב. אבל הוא לא יכול מפני שלא הי' לו זמן. והגיע מחר, ניגש להרב חדקוב, הרב חדקוב נתן לו את תשובת כ"ק אד"ש על הפתק, שבנוגע אליך זה שייך להנהלה, והרב חדקוב הוסיף שאם הוא רוצה להיכנס לכ"ק אד"ש שיבוא, זאת אומרת השבוע ויקבע לו זמן, אבל אני לא ראיתי אותו השבוע רק היום, אבל לא הי' באפשריות לגשת מפני שזה הי' באמצע קריאת התורה שכ"ק אד"ש נמצא בה, ואחרי קריאת התורה הוא כבר לא הי'. אולי כבר חדקוב כבר קבע לו זמן. אגב כ"ק אד"ש ראה אותו כבר, זה הי' היום וגם בשבוע שעבר ביום חמישי בזמן קריאת התורה.

הוא לא כתב בפתק שהוא רוצה לדבר בנוגע אליך רק שהוא אביך והוא רוצה להיכנס לכ"ק, אבל אל תפחד משום דבר, כ"ק אד"ש עומד לצידנו. עס וועט זיין גוט.

אבל התפעלתי איך זה שאתם לא תדעו מזה שאביך נמצא באמעריקא, ובפרט עד שהגיע מכתבי לא ידעת, וגם אביך לבד רוצה להיכנס לכ"ק אד"ש ואי"ה הוא יכנס.

אני יכתוב לך את האמת אני רציתי להכניס באותו מעטפה שהכנסתי את הפתק של אביך וגם להכניס פתק שבו יהי' כתוב בערך בנוגע למכתבך מי"א טבת תשי"ט שהמכתב הזה שנמצא אצל כ"ק אד"ש מהתאריך הזה שכתב אותו זוסיא פוזנר, שבו כתוב בנוגע אליך, שאם אתה לא תסע עכשיו אז לא תהי' אפשריות לצאת מהארץ, וגם שאתה כותב לי בהרבה מכתבים שאתה לא שייך לשמוע לאביך רק לכ"ק אד"ש. אבל לא הכנסתי מפני שני טעמים. הא' מפני שאני לא יודע אם אתה רוצה, והב' שיש לי זמן לשאול אותך. וגם שאתה יותר טוב לכתוב לי מפני שהוא תיכף ומיד לא יכנס ליחידות, אבל עכשיו שאתה כותב לעזוב את זה אני גם אוחז כמוך. וה' יגמור בעדינו

וגם אחרי תשובת כ"ק אד"ש שזה נוגע להנהלה, זה חשובה די מספיקה בנוגע לזה, זאת אומרת לאביך בנוגע לתכלית.

ועכשיו בנוגע לי, א. הכניס את המכתב של י. לכ"ק אד"ש וכ"ק אד"ש ענה להראות את המכתב של ירוסלבסקי וע"כ אתה יכול להגיד לי. שיבקש אצל יהודה ירוסלבסקי שהוא קיבל תשובה מכ"ק אד"ש על בקשתו לנסוע, אבל התשובה הוא אותו תשובה שזה בנוגע להנהלה, השלשה חברה יוצאים באני' ביום רביעי ט"ז טבת, להם יש שני ימים להיות באירופה עד שיהי' אני' לארץ והם שאלו את כ"ק אד"ש איפה להיות שני הימים (הזמן שיש להם). הם כתבו שהם יכולים להיות או באיטלי או באנגלי או בצרפת, כ"ק ענה להם¹ שהם יתחלקו שכל אחד יסע למקום אחר, אחד לאנגלי אחד לאיטלי ואחד לצרפת, להתחלק ע"פ הרצון או על פי הגורל, אבל הם התחלקו על פי הרצון, אברהם ששונקין לאנגלי ואברהם דונין לצרפת, ודוב טייכמן לאיטלי, וכ"ק הוסיף למסור מהמדובר כאן, וגם באני', ועל אחת כמה וכמה בארץ.

הנה היום אחרי מעריב זאת אומרת אחרי הצום, אמר אחד לכ"ק אד"ש לחיים, וכ"ק אד"ש ענה "מ'האט דאך געפאסט אויףן חורבן, זאל אינגיכען זיין דער בנין".

(1) ראה ליקוט מענות קודש תשכ"א מענה סט, וז"ל המענה: יתחלקו ביניהם (ע"פ הגורל או בריצוי) – א' ינצל כל זמן הפנוי באנגלי, הב' – בצרפת, הג' – באיטלי. יתוועדו שם ימסרו מהמדובר כאן וכו'. ויה"ר שיהי' בהצלחה רבה. וכמוכן – גם בהאניות עד"ז, ועאכו"כ באהקת"ו.

אני מציע שאתם תפעלו לחץ על הרש"ח שיכתוב להנהלה דכאן שישלחו את הבחורים מפני (שיכול להיות) שיש קצת חלישות בדבר מפני שהגיע לכסף, זה שהרש"ח אומר שהם רוצים אתכם יותר אבל שזה הגיע לידי כסף כל כך לא. ע"כ תראו שתפעלו לחץ.

ההתוועדות של הרש"ח מה שאתה כותב לי מהשבת פ' ויגש אם זה הושפע על מ. שיסע רק על חודש, תראו שזה ישפיע עליו שלא יסע לגמרי, יותר טוב מפני שיודעים ברור עצת כ"ק אד"ש שהוא רוצה שהבחורים יבאו על שנה. אם הוא מפחד שיפסוד את העצמות אז גם בחורף יפסיד את זה.

*

מתוך מכתב מכ"ד טבת תשכ"א

ראשית אני חושב שאביך יכנס ליחידות בשבוע הבא ערב ר"ח שבט לכ"ק אד"ש, אביך אומר שהוא רוצה שאתה תבוא עוד לפני שהוא יסע לאה"ק ת"ו.

אביך אמר שהוא יבא א"ה בשבת ז.א. בשבת מברכים שבט להתוועדות של כ"ק אד"ש, וגם ביו"ד שבט.

דונין רצה להוציא חוברת בסטנצול, ז"א בנוגע לאת"ה, שיחות כ"ק אד"ש מתשי"ב, וגם שיחות מתשי"ג, ולהוסיף שמה מכתבים בנוגע לאת"ה. דונין כאן דיבר עם הרב חדוקוב, והוא אמר שיתרגמו לעברית, אז תרגם את זה הרב אוריאל צימער, והגיעו הרב היישקע גנזבורג ובנימין אלטהויז ואברהם דונין. אבל את המכתבים הם לא סידרו. והרב חדוקוב רוצה שזה יהי כמו ששולחים מהארץ, ז"א מתי שרוצים להכניס, אז יהי כתוב את הכוונה בזה, וגם בשם הנהלה את"ה, ע"כ שדונין יבוא אז הוא יכתוב לי מכתב, ובה שיהי כתוב מה רוצה בזה.

הנה כ"ק אד"ש אישר להוציא בלנק מודפס אבל אני צריך עוד לסדר את זה עם הרב חדוקוב ז"א איך שזה יהי הבלנק.

כאן יצא לדפוס תש"י מכורך, זה עולה 4 דולר, זה הרבה מאוד.

כ"ק אד"ש עומד חזק נגד האניות הישראלית, כאן ה' מעשה שבני עקיבא 10 בחורים-ות רצו להיכנס לקבל ברכת כ"ק אד"ש, הם נוסעים לארץ עם אנ' ישראלית, כ"ק אד"ש ענה שאי אפשר להיכנס מפני שהוא לא יכול לברך מי שמחלל שבת בפרהסיא, רק יהי צריך להוכיח ולהגיד את חומר האיסור עד מאה פעמים, ע"כ הוא לא הכניסם, וגם הוסיף שרוצה לתת 10 אחוז מהפרש של הנסיעה מאנ' הזאת לאוירון, או אנ' אחרת לא ישראלית. וגם אחד הכניס פיתקא לכ"ק אד"ש שכ"ק אד"ש אסר את האניות הישראליות, כ"ק אד"ש מחק שהוא אסר וכתב שהקב"ה בתורתו הקדושה אסר.

*

מכתב מיום ה' שבט תשכ"א

בשבוע שעבר ביום חמישי בלילה נכנס אביך ליחידות לכ"ק אד"ש, הוא יצא, ואמר לי איך בין נתפעל געווארען גלייך ווי איך בין אריין געקומען האט ער געזאגט אז איהר זיינט צוויבל, ואמר לו בנוגע אליך זה שייך להנהלת הישיבה.

הנה בנוגע למה שאתה כותב שנסחתם נוסח להרש"ח ורק שיחתים, זה דבר מאד נחוץ בכדי שלא תבטלו זמן מפני שהם לא צריכים לא היתר יציאה ולא ויזה, בשני ימים יכולים לעשות את כל הניירות מאמריקא לארץ. הם יסעו על שנה וחצי לכל הפחות.

בחור אחד נכנס לכ"ק אד"ש שהוא בין המעומדים, אז כ"ק אד"ש אמר לו האם הוא יודע שזה על שנה וחצי עד שתים.

כפי שנראה כאן הם יסעו אחרי פסח על הזמן החדש, ובכדי שאתם תוכלו לבא ישר שהם יבאו לארץ אתם עכשיו צריכים להתחיל לעשות את הניירות ע"כ על תעזבו זמן ותעשו מה שביכולתכם להפעיל לחץ חזק על הרש"ח, ואם שום דבר לא יועיל, אז אתם תוכלו לשלוח לבד בלי הרש"ח להנהלת הישיבה דכאן. ואני מציע שתשלחו להרב מענטליק. ואת כל התירוץ של הרש"ח אני לא מבין מה הוא מפחד. דער רבי האלט זייער שטארק פון דעם אז מ'זאל פארען אין ארץ ישראל.

בנוגע למה שאתה כותב לדמי חנוכה.. זה דבר המכאיב מאד, ואין מה לדבר בנוגע לזה, אתה תשמע מאברהם ששונקין, לא כדאי להעלות על הכתב, זה אני יכול להגיד, אז אזוי ווי אין לוד ווייס מען דא חסידות, אין לוד איז דאך קיינער ניטא. איך רעד ניט קיין חברה בפרט, נאר בכלל ווייס מען דא מער.

ר' פנחס אלטהויז אויז מאד מאד מהרש"ח.

מטי אשכנזי יכול להיות מסדר הניירות בימים הקרובים, אז הוא יודע אם הניירות לא מפריעים לא להשאר כאן. מטי לומד, ער איז א מתמיד.

התוועדות של יו"ד שבט תהי' במוצ"ש פ' בשלח, חושבים שיהי' בערב שבת מאמר.

אני יכתוב לך קצת את המאמר לכן אמור לבני ישראל אני השם אשר הוצאתי אתכם, והוצאתי גו' וגאלתי ולקחתי, אל' במדרש שכנגד זה תקנו 4 כוסות, וגם איתא במדרש שכשם שבגלות מצרים ה' ע"י 4 לשונות של גאולה כמו הוצאתיך מארץ מצרים אראנו נפלאות בגאולה

העתידה ע"י משיח צדקינו בקרוב ממש תהי' ע"י 4 לשונות גאולה. אקצר קצת.

ואי' בירושלמי שבגאולה העתידה תהי' ע"י 4 לשונות, ובחיי איתא שאותן 4 לשונות שהי' בגאולה מצרים, אותן תהי' בגאולה העתידה. וזהר שד' פעמים אמת שבעזרת הם נגד ד'

לשונות של גאולה, מובן מזה שיש ד' פעמים אמת, שקודם עזרת הם נגד גאולת מצרים, ושבעזרת נגד הגאולה העתידה. למה דוקא אמת מפני שהגאולה היתה ע"י שאמר אני הו', מפרש רש"י מדת האמיתית שלי, להבין זה, את ד' לשונות וגם בעבודת האדם, הרי תורה מורה דרך אשר ילכו בה. א, בגמרא אם אתם עושים תשובה אתם נגאלים ואם לא עושים תשובה ח"ו לאו נגאלים, מובן שהגאולה זה ע"י התשובה, וכשם שהגאולה היתה ע"י ד' לשונות, וכמ"כ התשובה זה בב' דברים, קיצר, הוצאתי אתכם זה סור מרע, הרי התשובה של סור מרע הוא לא רק על חטא ועון שאם נאמר שזה רק על חטא ועון, הרי יש שלא שייכים לזה כלל, והרי הגאולה שייכת לכולם, מובן שהתשובה ג"כ שייכת לכולם, מפני שהגאולה הוא ע"י התשובה סור מרע, נכלל לצאת מנפש הבהמית, קליפת נוגה, ניט סתם ארויס גיין נאר עס זאל זיין בחילא יתיר, מפני שיש שלשה מיני התלבשות, יש התלבשות כוחות זה בזה כמו כח השכל בכתיבת היד, ויש התלבשות נפש האדם מגלגלת בגוף הבהמה, ויש התלבשות נפש אלקית בנפש הבהמית, שכאן לפעמים הנפש האלקית מתגברת ולפעמים הנפש הבהמית מתגברת, כמו שליט באדם לרע לו, הגם שזה לרע לו, מ"מ שלט. ונפש השנית ע"י אהבה מסותרת ירושה לנו מאבותינו, וע"י התבוננות יכולים להפוך ולצאת מנפש הבהמית בחילא יתיר. זה הוא סור מרע, והוצאתי. כאן קצרתי הרבה מאד.

*

מכתב לפני יו"ד שבט תשכ"א

הנה כעת קבלתי את מכתבך והוא מונח לפני, ואני לא יודע מה לעשות, הנה אני יסביר לך. באמת אני יכול לעשות לך את זה להכניס פתק לכ"ק אד"ש אבל אני לא מרגיש שזה יפעול, אני עצמי לא בטוח בזה.

אני הרי הצעתי לך שאתה תכתוב, ותכתוב גם לי, ואני יברר אצל הרב חדקוב שזה יותר קל ממה שלהכניס פתק.

והנה עכשיו אני יכתוב לך שיח מה שדיבר כ"ק אד"ש בחדר קדשו לפני הגבירים, ושזה נוגע לך ג"כ. זה ה' ביום שלישי בשעה 10 בלילה.

אזוי ווי אלע יאר פיר איך זיך אויף מקשר זיין צו פרשת השבוע, וועל איך היינט אויך. (את התוכן למה שה' שמה מילים קשות של אידיש אני לא זוכר ולא יודע מה זה).

אין היינטיגער סדרה דערציילט ווי די מלאכים זיינען געוועהן א גאנצע נאכט בא לוט און ערשט אין דער פרי האבען זיי איבערגעקערט סדום, איז צווי זאכען ניט פארשטאנדיק, פארוואס דערציילט אונז די תורה וואס זיי האבען גערעדט מיט לוט, און פארוואס האבען זיי ניט איבערגעקערט גלייך, ניט ווארטינדיק ביז אין דער פרי.

אויף דערויף דערציילט אונז די תורה, אז אפילו מ'האט גענומען דעם בעסטען אדוואקאט (אברהם), און דעם בעסטען שופט (דער בורא עולם), און פונדעסטוועגען האט גארניט געהאלפען ביז אפילו אברהם האט מסכים געווען, איז פון דעסטוועגען איז דער שופט אליין זאגט אז מ'זאל פאריכטען און מ'טאר זיך ניט מייאש זיין, און מ'זען טאקע אז עס האט געהאלפען אז לוט האט געפונען א זכות אויף צהר וואס פון דארטען זיינען ארויס אזוינע

וואס האבען שפעטער געבויט די וועלט. (אני מוכרח לקצר, למה, שאני רוצה כאן להדגיש מה שה' בסוף השיחה).

כמו כן כל העולם נמצא ברשעת דיקדטורה, וכל מי שיש לו ראש טוב מנצלים אותו בשביל אטום, וכל מי שיש לו חוש בארגיניזציע מנצלים אותו איך להרחיב עוד חצי עיר, אז צריכים לקחת נוער ולחנך אותם על דרך הישר, ועכשיו יכולים ללמוד מהבחירות, שהם לא סגרו את עצמם בחדר רק הם יוצאים לרחוב ותופסים ילד ונותנים לו נשיקה, אז יש להם סיכויים לקבל את הכבוד, את הנמשך אתם תבין לבד.

ובברכה דער אויבערשטער וועט העלפן אז די בחורים זאלן זיין חסידים, לומדים ויר"ש און גבירים און זיי זאלן קענען אליין אויסהאלטען די ישיבה און פארשפרייטען נאך ישיבות און זיי זאלן אויסקלייבן משיח און גיין מיט אים אין ארץ ישראל, תבין.

*

לזכות החתן הרב הת' לוי יצחק
והכלה מרת שימא חשא שיחיו
אסטער

ליום נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת
יום הבהיר יו"ד כסלו תשפ"ג
שנת הקהל

חן חן על השתתפותכם בשמחתינו